

Crna Gora

Regulatorna agencija za energetiku

Na osnovu člana 59 Zakona o energetici ("Službeni list CG", broj 5/16), člana 31 stav 1 Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 43/16 i 61/16), i člana 13 stav 1 tačka 2 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 15/16), rješavajući po Zahtjevu Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, broj 9555 od 01.09.2016. godine, Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici održanoj 01. i 05. decembra 2016. godine, donio je

O D L U K U

O UTVRĐIVANJU REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA I CIJENA CRNOGORSKOM ELEKTROPRENOSNOM SISTEMU AD PODGORICA ZA PERIOD 01.01.2017 – 31.12.2019. GODINA

I REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD I CIJENE ZA PERIOD 01.01.2017 - 31.12.2017. GODINA

I.1. Regulatorno dozvoljeni prihod

- 1. Crnogorskom elektroprenosnom sistemu AD Podgorica utvrđuje se regulatorno dozvoljeni prihod koji se transponuje u tarife za 2017. godinu, u iznosu od **24.498.611,16 €**.**
- 2. Prihod iz tačke 1 ovog potpoglavlja je ukupni godišnji prihod, koji pokriva ukupne troškove poslovanja u iznosu od **13.711.798,11 €**, trošak amortizacije u iznosu od **7.340.582,51 €** i povrat na sredstva u iznosu od **8.412.119,42 €**, umanjeno za ostale prihode u iznosu od **4.965.888,88 €**.**
- 3. Dio prihoda iz tačke 1 ovog potpoglavlja koji se nadoknađuje po osnovu angažovanja prenosnog kapaciteta, u ukupnom iznosu od **19.840.790,31 €**, nadoknađuje se od:**
  - a) Proizvođača električne energije priključenih na prenosni sistem, u iznosu od **8.707.520,41 €**;
  - b) Kupaca električne energije koji su direktno priključeni na prenosni sistem, u iznosu od **1.977.587,59 €**;
  - c) Operatora distributivnog sistema, u iznosu od **9.155.682,31 €**.
- 4. Dio prihoda iz tačke 1 ovog potpoglavlja koji se nadoknađuje po osnovu tehničkih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, u ukupnom iznosu od **4.657.820,85 €**, nadoknađuje se od:**
  - a) Kupaca koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **1.386.281,91 €**; i
  - b) Operatora distributivnog sistema, u iznosu od **3.271.538,95 €**.

I.II. Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju ostali subjekti

1. Na osnovu prihoda iz potpoglavlja I.I. tačka 3 podtač. b) i c) dispozitiva ove odluke i ugovorenog kapaciteta na prenosnom sistemu od **530,455 MW**, utvrđuje se tarifa za tarifni element aktivna snaga, koju plaćaju subjekti iz člana 1 stav 2 tačka 2 Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, u iznosu od **1,7490 €/kW/mjesec**.
2. Na osnovu ukupnog prihoda iz potpoglavlja I.I. tačka 4 dispozitiva ove odluke i planiranog neto prenosa električne energije za potrebe potrošnje od **3.164.389 MWh**, utvrđuje se cijena dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu za 2017. godinu, od **0,1472 €/kWh**.

I.III. Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju proizvođači koji su direktno priključeni na prenosni sistem

Na osnovu prihoda iz potpoglavlja I.I. tačka 3 podtačka a) dispozitiva ove odluke i maksimalno raspoložive snage elektrana priključenih na prenosni sistem od **920 MW**, utvrđuje se cijena od **788,7247 €/MW/mjesec** za angažovani prenosni kapacitet koju plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem.

II REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD I CIJENE ZA PERIOD 01.01.2018 - 31.12.2018. GODINA

II.I. Regulatorno dozvoljeni prihod

1. **Crnogorskom elektroprenosnom sistemu AD Podgorica** utvrđuje se regulatorno dozvoljeni prihod koji se transponuje u tarife za 2018. godinu, u iznosu od **25.137.139,76 €**.
2. Prihod iz tačke 1 ovog potpoglavlja je ukupni godišnji prihod, koji pokriva ukupne troškove poslovanja u iznosu od **14.030.004,62 €**, trošak amortizacije u iznosu od **7.085.275,52 €** i povrat na sredstva u iznosu od **8.414.188,84 €**, umanjeno za ostale prihode u iznosu od **4.692.329,22 €** i uvećano za korekcije iz prethodnog perioda u iznosu od **300.000,00 €** u korist subjekta.
3. Dio prihoda iz tačke 1 ovog potpoglavlja koji se nadoknađuje po osnovu angažovanja prenosnog kapaciteta, u ukupnom iznosu od **20.368.673,60 €** nadoknađuje se od:
  - a) Proizvođača električne energije priključenih na prenosni sistem, u iznosu od **8.839.768,79 €**;
  - b) Kupaca električne energije koji su direktno priključeni na prenosni sistem, u iznosu od **2.040.370,78 €**;
  - c) Operatora distributivnog sistema, u iznosu od **9.488.534,03 €**.
4. Dio prihoda iz tačke 1 ovog potpoglavlja koji se nadoknađuje po osnovu dozvoljenih tehničkih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, u ukupnom iznosu od **4.768.466,16 €**, nadoknađuje se od:
  - a) Kupaca koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **1.461.686,69 €**; i
  - b) Operatora distributivnog sistema, u iznosu od **3.306.779,47 €**.

II.II. Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju ostali subjekti

1. Na osnovu prihoda iz potpoglavlja II.I. tačka 3 podtač. b) i c) dispozitiva ove odluke i ugovorenog kapaciteta na prenosnom sistemu od **532,403 MW**, utvrđuje se tarifa za tarifni element aktivna snaga, koju plaćaju subjekti iz člana 1 stav 2 tačka 2 Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, u iznosu od **1,8045 €/kW/mjesec**.
2. Na osnovu ukupnog prihoda iz potpoglavlja II.I. tačka 4 dispozitiva ove odluke i planiranog neto prenosa električne energije za potrebe potrošnje od **3.245.992 MWh**, utvrđuje se cijena dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu za 2017. godinu, od **0,1469 €/kWh**.

II.III. Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju proizvođači koji su direktno priključeni na prenosni sistem

Na osnovu prihoda iz potpoglavlja II.I. tačka 3 podtačka a) dispozitiva ove odluke i maksimalno raspoložive snage elektrana priključenih na prenosni sistem od **966 MW**, utvrđuje se cijena od **762,5749 €/MW/mjesec** za angažovani prenosni kapacitet koju plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem.

III REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD I CIJENE ZA PERIOD 01.01. 2019 - 31.12.2019. GODINA

III.I. Regulatorno dozvoljeni prihod

1. **Crnogorskom elektroprenosnom sistemu AD Podgorica** utvrđuje se regulatorno dozvoljeni prihod koji se transponuje u tarife za 2019. godinu, u iznosu od **26.272.323,32 €**.
2. Prihod iz tačke 1 ovog potpoglavlja je ukupni godišnji prihod, koji pokriva ukupne troškove poslovanja u iznosu od **14.160.847,73 €**, trošak amortizacije u iznosu od **6.886.259,32 €** i povrat na sredstva u iznosu od **13.527.106,92 €**, umanjeno za ostale prihode u iznosu od **10.304.117,83 €** i uvećano za korekcije iz prethodnog perioda u iznosu od **2.002.227,19 €** u korist subjekta.
3. Dio prihoda iz tačke 1 ovog potpoglavlja koji se nadoknađuje po osnovu angažovanja prenosnog kapaciteta, u ukupnom iznosu od **21.450.178,17 €** nadoknađuje se od:
  - a) Proizvođača električne energije priključenih na prenosni sistem, u iznosu od **9.848.420,71 €**;
  - b) Kupaca električne energije koji su direktno priključeni na prenosni sistem, u iznosu od **2.043.874,06 €**;
  - c) Operatora distributivnog sistema, u iznosu od **9.557.883,41 €**.
4. Dio prihoda iz tačke 1 ovog potpoglavlja koji se nadoknađuje po osnovu dozvoljenih tehničkih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, u ukupnom iznosu od **4.822.145,15 €**, nadoknađuje se od:
  - a) Kupaca koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **1.486.835,81 €**; i
  - b) Operatora distributivnog sistema, u iznosu od **3.335.309,34 €**.

III.II. Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju ostali subjekti

1. Na osnovu prihoda iz potpoglavlja III.I. tačka 3 podtač. b) i c) dispozitiva ove odluke i ugovorenog kapaciteta na prenosnom sistemu od **534,849 MW**, utvrđuje se tarifa za tarifni element aktivna snaga, koju plaćaju subjekti iz člana 1 stav 2 tačka 2 Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, u iznosu od **1,8076 €/kW/mjesec**.
2. Na osnovu ukupnog prihoda iz potpoglavlja III.I. tačka 4 dispozitiva ove odluke i planiranog neto prenosa električne energije za potrebe potrošnje od **3.291.875 MWh**, utvrđuje se cijena dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu za 2017. godinu, od **0,1465 €/kWh**.

III.III. Cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije koju plaćaju proizvođači koji su direktno priključeni na prenosni sistem

Na osnovu prihoda iz potpoglavlja III.I. tačka 3 podtačka a) dispozitiva ove odluke i maksimalno raspoložive snage elektrana priključenih na prenosni sistem od **966 MW**, utvrđuje se cijena od **849,5877 €/MW/mjesec** za angažovani prenosni kapacitet koju plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem.

IV OBJAVLJIVANJE ODLUKE

Ova odluka objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Regulatorne agencije za energetiku.

Obrazloženje

Članom 59 stav 4 Zakona o energetici (u daljem tekstu: Zakon) propisano je da Regulatorna agencija za energetiku (u daljem tekstu: Agencija) odlučuje po zahtjevu operatora prenosnog sistema za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, najkasnije u roku od tri mjeseca od dana prijema zahtjeva. S tim u vezi, a na osnovu čl. 26 i 27 Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije (u daljem tekstu: Metodologija za prenos), Crnogorski elektroenergetski sistem AD Podgorica (u daljem tekstu: CGES) podnio je Zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, broj 9555 od 01.09.2016. godine, koji je u Agenciji zaveden istog dana pod brojem 16/2609-1 (u daljem tekstu: Zahtjev).

Uz Zahtjev i na naknadno traženje Agencije, dostavljena je sljedeća dokumentacija u papirnoj i elektronskoj formi:

Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES AD za period 01.01.2017.-31.12.2019. godina; Model za obračun regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena; Odluka o usvajanju Biznis plana za period 2017-2019. godina, broj 10-00-9402 od 30.08.2016. godine; Biznis plan za period 2017-2019. godina, broj 9556 od 01.09.2016. godina; Dodatak P; Pokazatelji efikasnosti poslovanja, za period 2009-2019; Dokument sa podacima o planiranoj vrijednosti osnovnih sredstava za period 2016-2019. godina; Lista osnovnih sredstava sa početnim stanjem (klasifikacija regulisanih i neregulisanih sredstava) za prvi kvartal 2016. godine, 2016. 2017. 2018 i 2019. godinu; Studija gubitaka električne energije u prenosnoj mreži elektroenergetskog sistema Crne Gore, broj 9558 od 01.09.2016. godine; Izvještaj o popisu dugoročnih kredita CGES; Zaključni list od 01.01.2015 do 31.12.2015. godina; Finansijski iskazi (Iskaz o ukupnom rezultatu /Bilans uspjeha/ u periodu od 01.01.-31.12.2015. godine; Iskaz o finansijskoj poziciji /Bilans stanja/ na dan 31.12.2015. godine; Iskaz o tokovima gotovine u periodu od 01.01.-31.12.2015. godine; Iskaz o promjenama na kapitalu u periodu od 01.01.-31.12.2015. godine); Analitički prikaz ostvarenih troškova poslovanja koji se mogu djelimično kontrolisati, troškova poslovanja koji se mogu kontrolisati i troškova poslovanja koji se ne mogu kontrolisati za 2013. 2014 i 2015. godinu; kartice glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine (5260 – Troškovi naknada članovima upravnog i nadzornog odbora, 55930 – Pomoci, 5220 – Troškovi naknada po ugovoru o djelu, 52931 – Naknade troškova prevoza na službenom putu – korišćenje sopstvenog automobila, 5110 – Troškovi sirovina i osnovnog materijala, 5122 – Troškovi rezervnih djelova, 51230 – Troškovi alata i inventara, 5125 – Troškovi materijala utrošenog za održavanje opreme, 51231 – Troškovi auto guma, 5124 – Troškovi ostalog materijala, 5121 – Troškovi kancelarijskog materijala, 5130 – Troškovi električne energije, 5133 – Troškovi goriva za vozila, 5139 – Drugi troškovi goriva i energije, 51390 – Drugi troškovi goriva, 51391 – Drugi troškovi za mazivo, 51232 – Troškovi HTZ opreme, 53201 – Troškovi usluga održavanja lifta, 53202 – Troškovi usluga za tekuće održavanje, 53203 – Troškovi usluga snimanja stanja osnovnih sredstava, 5322 – Troškovi usluga održavanja vozila, 5319 – Drugi troškovi transportnih usluga, 5331 – Troškovi zakupa transportnih sredstava, 5332 – Troškovi zakupa poslovnog inventara i opreme, 5334 – Troškovi zakupa poslovnog prostora, 5335 – Troškovi zakupa parking, 5339 – Drugi troškovi zakupnina, 5394 – Troškovi istraživanja i studija razvoja, 5395 – Troškovi komunalnih usluga (smeće, deponija), 5396 – Troškovi izrade projekata, revizije projekata, 5398 – Troškovi usluga vezanih za proces nabavke, 5390 – Troškovi usluga obezbjeđenja, 5506 – Troškovi registracije vozila, 5500 – Troškovi zdravstvenih usluga, 5502 – Troškovi usluga čišćenja, 5505 – Troškovi intelektualnih usluga fizičkih lica, 5503 – Troškovi računovodstvene revizije, 5504 – Troškovi obuke, školarine, savjetovanja i drugih intelektualnih usluga pravnih lica, 5507 – Ostale neproizvodne usluge (EMS), 5509 – Troškovi drugih neproizvodnih usluga, 5501 – Troškovi advokatskih usluga, 55011 – Troškovi usluga notara, 55090 – Troškovi usluga kopiranja i korićenja, 55091 – Troškovi CDA, 5596 – Ostale usluge za Jadroagent, 5520 – Troškovi premija osiguranja osnovnih sredstava, 5524 – Troškovi osiguranja zaposlenih u toku rada, 5529 – Drugi troškovi premija osiguranja, 5530 – Troškovi platnog prometa u zemlji, 53120 – Troškovi telefonskih računa, 53122 – Drugi PTT troškovi za usluge, 5312 – Troškovi PTT usluga u zemlji, 53121 – Troškovi TF vod, vpn, internet, DHL, 5134 – Troškovi vode, 53190 – Naknade za trajekt, tunel, 5794 – Troškovi prethodnih godina, 5120 – Troškovi materijala za održavanje higijene, 5599 – Drugi nematerijalni troškovi); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 57930 – Naknada šteta drugim licima (u prilogu 120 sporazuma o naknadi štete); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 53901 – Troškovi usluga zaštite i ispitivanja (u prilogu 11

računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 5592 – Troškovi javnog oglašavanja (u prilogu pet faktura); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 5540 – Troškovi članarina poslovnim udruženjima (u prilogu četiri računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 55520506 – Troškovi za zaštitu životne sredine (u prilogu pet računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 50190 – Nabavna vrijednost isporučene električne energije (u prilogu 11 računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konta 501993 – Trošak za angažovanje tercijerne regulacije od EMS, 50400506 – ITC; kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 50198 – Troškovi balansiranja sistema (u prilogu osam računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 501991 – Troškovi za systemske usluge balansiranja sistema (u prilogu dva računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 50194 – Raspoloživost tercijerne regulacije (u prilogu deset računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 50196 – Isporučena električna energija po osnovu usluge sekundarne regulacije (u prilogu pet računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 501990 – Isporučena električna energija za okrivanje kompenzacionih programa (u prilogu tri računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 50195 – Isporučena električna energija po osnovu usluge tercijerne rezervacije (u prilogu 11 računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 50199 – Rezervisanje prava prenosa (u prilogu devet računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 50193 – Raspoloživost sekundarne regulacije (u prilogu deset računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 55530506 – Troškovi korišćenja gradskog zemljišta (u prilogu pet rješenja); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 5556 – Troškovi carine (u prilogu dvije carinske isprave); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 55500506 – Troškovi poreza na imovinu (u prilogu 17 rješenja); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 55550506 – Troškovi naknada za elektronske komunikacije (u prilogu tri računa); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 55510506 – Troškovi naknada za licencu (u prilogu 12 rješenja); kartica glavne knjige za period 01.01.2015 – 31.12.2015. godine za konto 55580506 – Takse (u prilogu 37 rješenja za uplatu takse).

Uz dopis broj 10655 od 27.09.2016. godine, CGES je dostavio sljedeća pojašnjenja:

Vezano za obaveze po dugoročnim kreditima CGES, dostavljen je ažurirani "Izveštaj o popisu dugoročnih kredita Crnogorskog elektroprenosnog sistema", kao i ažurirani amortizacioni plan otplate (razlika koja je nastala u iznosu od 15 € u poređenju sa prikazanim u Obrascu P je ažurirana u okviru dokumenata dostavljenog u prilogu dopisa). Vezano za "Biznis plan CGES za period 2017-2019. godina", CGES je naveo da su odredbe definisane članom 26 stav 3 tačka 1 Metodologije za prenos predstavljale osnovu za izradu ovog biznis plana. Finansijski izvještaji prikazani u "Biznis planu" sadrže sve elemente koji su u okviru dokumentacije koja je pripremljena za Zahtjev dostavljeni Agenciji. U cilju lakše analize, u dopisu su prikazane detaljne reference: Projekcije kapitalnih investicija: Izveštaj o novčanim tokovima dostavljen u okviru Biznis plana; Projekcije otplate kredita namijenjenih za finansiranje planiranih investicija: Plan otplate kredita i spisak svih dugoročnih i kratkoročnih kredita koje je ugovorio imalac licence (excel i word dokument); Očekivani benefiti od tih investicija: Investicioni plan za period 2017-2019. godina; Planirani obim prenosa električne energije: Obrazac P – P - energija i kapacitet; Stopa gubitaka i opterećenje sistema: Obrazac P – P - energija i kapacitet; Projekcije troškova poslovanja: Bilans uspjeha dostavljen u okviru Biznis plana; Projekcije prihoda: Bilans uspjeha dostavljen u okviru Biznis plana; Maksimalni dozvoljeni kapacitet elektrana priključenih na prenosni sistem prema energetskom bilansu u godini u kojoj se podnosi zahtjev i ugovoreni kapacitet sa korisnicima prenosnog sistema: Obrazac P - G komponenta. Vezano za dokument "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES AD za period 01.01.2017.-31.12.2019. godina", data su sljedeća pojašnjenja: Parametar Zst4 - Zbog sve većeg broja ugovora o izgradnji, koji se potpisuju u skladu sa FIDIC standardima (Međunarodna federacija inženjera i konsultanata), a koji zahtijevaju permanentno pravno praćenje tokom realizacije, kao i zbog intenzivnih promjena u nacionalnom zakonodavstvu koje proističu iz procesa usaglašavanja sa pravnim tekovinama EU, u okviru pristupnih pregovora, u narednom periodu neophodno je intenzivno usavršavati pravne resurse. Zahtijevani iznos je minimalna vrijednost, kojom se mogu postići određeni rezultati; Parametar Zso1 - dostavljen je Okvirni sporazum, zaključen između CGES AD Podgorica i BB Grupa DOO Podgorica, čiji je predmet isporuka potrošnog higijenskog i sanitarnog materijala, broj 12469 od 15.10.2015. godine; Troškovi koji proizilaze iz

međunarodnih ugovora – fakture koje se odnose na troškove usluga aukcijske kuće, RSCI (Regional Security Coordination Initiative) i koordinaciju MMS (Makedonija, Crna Gora i Srbija) bloka su dostavljene u prilogu. Takođe je dostavljen Ugovor o korišćenju usluga, zaključen između CGES AD Podgorica i Centar za koordinaciju sigurnosti SCC DOO Beograd, broj 411 od 19.01.2016. godine, koji se odnosi na trošak po osnovu RSCI za 2016. godinu; Trošak za zaštitu životne sredine – u prilogu je dostavljen Ugovor zaključen između CGES AD Podgorica i DOO "Štit Company" Nikšić; Trošak izrade studije zatečenih izvora elektromagnetnih zračenja – vezano za navedeni trošak istaknuto je da CGES nije u obavezi da izrađuje predmetna dokumenta svake godine. Trošak je planiran za 2017. godinu kao rezultat prenošenja istog troška planiranog za 2016. godinu, a koji nije realizovan usled kašnjenja u donošenju zakonskih propisa koji će regulisati ovu materiju; Iznos naknada šteta trećim licima, zahtijevan u narednom trogodišnjem periodu uvećan je u odnosu na prosjek iz prethodnog perioda iz dva razloga: 1) zbog cikličnosti procesa čišćenja koridora dalekovoda od nedozvoljenog rastinja (u prethodnom periodu bilo je potrebno vršiti ovu vrstu prevencije na nešto manjem procentu trasa, od onoga koji se očekuje u narednom periodu), i 2) izgradnjom novih elemenata sistema uvećava se i površina koridora koji se mora održavati u skladu sa strukovnim standardima; Trošak za izradu plana zaštite objekata je planiran u skladu sa čl. 14 i 16 Zakona o zaštiti lica i imovine, a predmetna kontrola MUP je izvršena u toku 2014. godine (Zapisnik o izvršenoj kontroli zakonitosti rada iz oblasti zaštite lica i imovine, broj 184 od 25.11.2014. godina, izdat od strane Ministarstva unutrašnjih poslova – Sektor za bezbjednosno zaštitne poslove i nadzor, Odsjek za nadzor u oblasti zaštite lica i imovine i detektivske djelatnosti, dostavljen je u prilogu dopisa). Za izradu ovog dokumenta neophodna je određena prateća dokumentacija, i ustanovljeno je da za pojedine objekte CGES ne posjeduje neke djelove iste, npr. glavne projekte koji predstavljaju osnovu za izradu plana zaštite, kao i projekte tehničke zaštite, elaborate protivpožarne zaštite i sl. U cilju obezbjeđenja dokumentacije, kontaktirani su predstavnici ovlašćenih firmi, koje se bave zaštitom na radu, kao i kompanije koje se bave građevinskim i arhitektonskim poslovima za objekte bez glavnog projekta, kako bi na osnovu izvedenog stanja, mogli pristupiti izradi predmetnog dokumenta. Procjenom stanja na tržištu za slične usluge, CGES je procijenio predmetni trošak u predloženom iznosu. Ostali prihodi i ITC – u prilogu je dostavljen analitički prikaz ostvarenih ostalih prihoda i ITC za 2013, 2014. i 2015 godinu, odgovarajuće analitičke kartice, kao i obrazloženje obračuna planiranih vrijednosti za treći regulatorni period; Obračun regulatorne osnove sredstava – vrijednost investicija je obračunata u skladu sa formulama definisanim članom 14 stav 5 Metodologije za prenos. Kako bi olakšali analizu, potrebno je za referencu uzeti Obrazac P, gdje su sadržane vrijednosti investicija uzete u obzir prilikom obračuna ukupne vrijednosti investicija, i to na osnovu formula koje su sadržane u dokumentu "Model za obračun regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena", koji je dostavljen uz Zahtjev. Analitički prikaz pojedinačnih investicija koje su uključene u Obrazac P dostavljen je u prilogu. U skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos povrat na investicije koje nijesu realizovane u planiranom roku je isključen iz obračuna prihoda; U prilogu su dostavljene i fakture izdate proizvođačima električne energije, po osnovu angažovanja prenosnog kapaciteta, za period 01.08.2015-31.12.2015. godina, kao i fakture izdate snabdjevačima električnom energijom za isti period. Uz dopis je dostavljena sljedeća dokumentacija: Izvještaj o popisu dugoročnih kredita Crnogorskog elektroprenosnog sistema; Okvirni sporazum, zaključen između CGES AD Podgorica i "BB Grupa" DOO Podgorica, čiji je predmet isporuka potrošnog higijenskog i sanitarnog materijala, broj 12469 od 15.10.2015. godine; Ugovor o korišćenju usluga, zaključen između CGES AD Podgorica i Centar za koordinaciju sigurnosti SCC DOO Beograd, broj 411 od 19.01.2016. godine; 11 računa izdatih od strane SEE CAO, koji se odnose na 2015. godinu (nije dostavljen račun za novembar); 11 računa izdatih od strane Javnog preduzeća EMS, koji se odnose na 2015. godinu (nijesu dostavljeni računi za jun i jul, a dostavljen je dupli za septembar); pet računa izdatih od strane Centra za koordinaciju sigurnosti SCC DOO Beograd, koji se odnose na period avgust-decembar 2015. godine; Okvirni sporazum i Ugovor zaključen između CGES AD Podgorica i "Štit Company" DOO Nikšić, o preuzimanju i konačnom zbrinjavanju opasnog otpada, broj 14170 od 20.11.2015. godine; Zapisnik o izvršenoj kontroli zakonitosti rada iz oblasti zaštite lica i imovine, broj 184 od 25.11.2014. godina, izdat od strane Ministarstva unutrašnjih poslova – Sektor za bezbjednosno zaštitne poslove i nadzor, Odsjek za nadzor u oblasti zaštite lica i imovine i detektivske djelatnosti; Pravilnik o bližem sadržaju plana zaštite obavezno šticeđenih objekata; Analitički prikaz ostalih poslovnih, vanrednih i vanposlovnih prihoda, neto prihoda od ITC, prihoda od alokacije kapaciteta i prihoda od zakupa optičkih vlakana za 2013, 2014. i 2015. godinu; Pojašnjenje detaljnog obračuna regulatorno dozvoljenog prihoda po osnovu alokacije kapaciteta; Kartice glavne knjige za konta: 61223 – CBT (za 2013, 2014. i 2015. godinu);

50400506 – ITC (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 64090509 – Prihod od premija, subvencija, donacija, regresa, kompenzacija i povraćaja poreskih dažbina direktno vezan na regulatorno neopravdane rashode (za 2014. i 2015. godinu); 6403 – Prihod od donacija (za 2013. godinu); 6920 – Prihodi iz prethodnih izvještajnih perioda (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 6400 – Prihodi od premija (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 65901 – Prihodi po osnovu prefakturisanja troškova (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 6702 – Prihodi od zakupa optičkih vlakana (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 5706 – Optička vlakna u mreži (za 2014. i 2015. godinu); 61222 – Alokacija kapaciteta (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 61220511 – Prihodi od alokacija kapaciteta (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 50199 – Rezervisanja prava prenosa (za 2015. godinu); 61226 – Isporučena havarijska električna energija (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 61229 – Angažovana energija za tercijarnu regulaciju (za 2013. godinu); 612290 – Isporučena električna energija po osnovu usluga sekundarne, tercijerne regulacije i komp.programa (za 2015. godinu); 612293 – Angažovanje sekundarne rezerve – regulacija na dolje (za 2015. godinu); 612294 – Angažovanje tercijarne rezerve – regulacija na dolje (za 2015. godinu); 612295 – Neadekvatnost isporuke energije po osnovu tercijarne regulacije (za 2015. godinu); 612296 – Isporučka električne energije za pokrivanje kompenzacionih programa (za 2015. godinu); 612297 – Isporučena tercijarna električna energija (EMS) (za 2015. godinu); 612298 – Prihod odstupanja CGES kao balansno odgovorne strane (za 2015. godinu); 61227 – Nadoknada prekomjerno preuzete reaktivne električne energije (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 61228 – Naknada za angažovanje prenosnog kapaciteta (za 2014. i 2015. godinu); 65080509 – Prihodi od zakupnina direktno vezan za regulatorno opravdane rashode (za 2014. i 2015. godinu); 6505 – Prihodi od zakupa poslovnog prostora (za 2013. godinu); 6590 – Ostali poslovni prihodi (za 2013, 2014. i 2015. godinu); 65900 – Prihodi po osnovu takse za učešće na tenderu (za 2013, 2014. i 2015. godinu); Računi izdati od strane ENTSO-E za period januar-decembar 2013. 2014. i 2015. godine; Prikaz investicija čija je vrijednost uključena u regulatornu osnovu sredstava za regulatorni period 2017-2019. godina; Računi izdati od strane CGES Montenegro Bonusu po osnovu usluge korišćenja prenosne mreže, naknade za gubitke i prekomjerno preuzete reaktivne električne energije, za period avgust-decembar 2015. godine; Računi izdati od strane CGES Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić - FC Proizvodnja po osnovu usluge za angažovanje prenosnog kapaciteta, za period avgust-decembar 2015. godine; Računi izdati od strane CGES EPCG AD Nikšić - FC Snabdijevanje po osnovu usluge korišćenja prenosne mreže, naknade za gubitke i prekomjerno preuzete reaktivne električne energije, za period avgust-decembar 2015. godine. Navedena dokumentacija dostavljena je u elektronskom obliku uz dopis broj 2609-5 od 27.09.2016. godine.

CGES je uz dopis broj 11311 od 10.10.2016. godine, dostavio "Detaljan obračun troškova poslovanja na koje se može uticati za period 01.01.2017-31.12.2019."

CGES je uz dopis broj 11312 od 10.10.2016. godine, dostavio sljedeću dokumentaciju: Neposredni sporazum, zaključen između CGES AD Podgorica i "Tehno-Control" AD Podgorica, čiji je predmet pružanje usluga ispitivanja sredstava za rad, broj 7556 od 16.06.2014. godine; Okvirni sporazum, broj 2144 od 18.02.2014. godine, Ponudu broj 114/13 za javnu nabavku po pozivu broj 28/13 i Ugovor, zaključen između CGES i DOO "Vatrostop", čiji je predmet pregled i servisiranje PP aparata u objektima CGES; Neposredni sporazum, zaključen između CGES i Instituta za Crnu Metalurgiju AD Nikšić, čiji je predmet ispitivanje kolektivnih sredstava zaštite na radu, broj 713/20 od 11.05.2016. godina; Ugovor za pružanje usluga analize ulja iz energetske transformatora, zaključen između CGES i Elektrotehničkog instituta "Nikola Tesla" AD Beograd, čiji je predmet pružanje usluga analize ulja iz energetske transformatora, broj 7739 od 19.06.2015. godine; Analitički prikaz planiranih troškova zaštite i ispitivanja za 2017. 2018. i 2019. godinu.

CGES je uz dopis broj 11598 od 24.10.2016. godine, dostavio: 1) podatke o investicijama; 2) podatke o ostvarenju troškova naknada za postavljanje energetske infrastrukture uz/pri željezničkoj infrastrukturi i havarijske električne energije u 2015. godini; 3) obračun neto prihoda od zakupa optičkih vlakana za period za period 01.08.2015-31.12.2015. godina.

CGES je uz dopis broj 12611 od 07.11.2016. godine, dostavio pojašnjenje u kojem je navedeno da CGES nije u mogućnosti da dostavi podatke tražene dopisom 16/2609-12 od 31.10.2016. godine, koji se odnose na procjenu imovine.

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić uz dopis broj 10-00-64052 od 15.11.2016. godine dostavilo primjedbe na Izvještaj o analizi dokumentacije po zahtjevu CGES za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog

prihoda i cijena za regulatorni period od 01.01.2017. do 31.12.2019. godine, broj 16/2609-16 od 08.11.2016. godine (u daljem tekstu: Izvještaj).

CGES je uz dopis broj 12941 od 15.11.2016. godine dostavio primjedbe na Izvještaj.

CGES je uz dopis broj 13019 od 16.11.2016. godine dostavio pojašnjenje da i dalje nije u mogućnosti da dostavi podatke vezane za procjenu imovine.

CGES je uz dopis broj 13089 od 18.11.2016. godine, dostavio podatke o ugovorenim snagama korisnika prenosnog sistema.

CGES je uz dopis od 23.11.2016. godine, dostavio listu regulisanih sredstava koja su nabavljena u toku 2015. godine.

U skladu sa članom 112 stav 1 tačka 28 Zakona, CGES je dostavio "Investicioni plan CGES za period 01.01.2017-31.12.2019. godina", broj 9559 od 01.09.2016. godine, zajedno sa Odlukom o usvajanju, broj 10-00-9401 od 30.08.2016. godine, na odobravanje. Agencija je navedeni Investicioni plan odobrila Odlukom, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine.

Članom 28 stav 1 Metodologije za prenos propisano je da Agencija na internet stranici objavljuje Zahtjev sa dokumentacijom, dok je stavom 2 istog člana propisano da mišljenja i primjedbe na Zahtjev mogu dostaviti sva zainteresovana lica u roku od osam dana od dana njegovog objavljivanja. Agencija je, poštujući navedene odredbe, objavila Zahtjev sa dokumentacijom na svojoj internet stranici. U ostavljenom roku od strane zainteresovanih lica nijesu dostavljena mišljenja i primjedbe na objavljeni Zahtjev.

Pregledom dokumentacije koja je dostavljena u postupku utvrđeno je da se na osnovu iste može pristupiti utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za naredni regulatorni period.

Članom 29 stav 1 Metodologije za prenos propisano je da Agencija izvještaj o analizi dokumentacije sa predlogom regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena objavljuje na internet stranici, dok je stavom 2 propisano da mišljenja i primjedbe na izvještaj zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana njegovog objavljivanja. U skladu sa navedenom odredbom, Agencija je 08.11.2016. godine na svojoj internet stranici objavila Izvještaj o analizi dokumentacije po zahtjevu Crnogorskog elektroprivrednog sistema AD Podgorica za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za regulatorni period od 01.01.2017. do 31.12.2019. godine, broj 16/2609-16 od 08.11.2016. godine (u daljem tekstu: Izvještaj).

Na Izvještaj koji je objavljen na internet stranici Agencije 08.11.2016. godine, u propisanom roku dostavljena su mišljenja i primjedbe od strane CGES, uz dopis broj 12941 od 15.11.2016. godine, i Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić (u daljem tekstu: EPCG) uz dopis, broj 10-00-64052 od 15.11.2015. godine. Mišljenja i primjedbe su razmotrene, o čemu je sačinjen dokument "Izvještaj o stavovima po primjedbama na Izvještaj o analizi dokumentacije po zahtjevu Crnogorskog elektroprivrednog sistema AD Podgorica za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za period 2017-2019. godina", broj 16/2609-32 od 23.11.2016. godine. Na sjednici Odbora Agencije od 01.12.2016. godine održana je usmena rasprava o čemu je sačinjen zapisnik, broj 16/3389-2 od 01.12.2016. godine.

Na sjednici CGES je iznio primjedbe na dokument Izvještaj, broj 16/2609-32 od 23.11.2016. godine. Iznijete primjedbe Agencija je razmotrila i ocijenila njihovu opravdanost pri utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena.

I. Zahtijevani regulatorni prihod, cijena za angažovani prenosni kapacitet i cijena gubitaka u prenosnom sistemu

Regulatorno dozvoljeni prihod CGES za period od 01.01.2017 - 31.12.2019. godina je zahtijevan je:

- za 2017. godinu u iznosu od **29.044.296 €**,
- za 2018. godinu u iznosu od **31.173.218 €**,
- za 2019. godinu u iznosu od **25.317.270 €**.

Struktura zahtijevanog regulatorno dozvoljenog prihoda data je u Tabeli 1.

Tabela 1. Struktura zahtijevanog regulatorno dozvoljenog prihoda

Br.	Kategorije obračuna	2017. (€)	2018. (€)	2019. (€)
a)	UKUPNI TROŠKOVI POSLOVANJA (1+2+3)*(1-α)	15.699.267	16.621.518	16.720.307
1.	Troškovi poslovanja na koje se može uticati	7.996.352	8.506.881	8.494.971
	Troškovi zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda	5.307.982	5.626.060	5.618.184
	Troškovi materijala	618.757	604.723	603.876
	Troškovi proizvodnih usluga	1.612.185	1.696.649	1.696.649
	Nematerijalni troškovi osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije	403.034	524.969	524.234
	Ostali rashodi	54.393	54.480	54.404
2.	Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati (troškovi gubitaka električne energije)	5.597.761	5.751.483	5.807.026
3.	Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati	2.522.954	2.593.547	2.617.547
	Troškovi koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom	677.550	689.550	699.550
	Troškovi za obezbjeđenje pomoćnih i usluga balansiranja	1.124.904	1.197.997	1.197.997
	Troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora	482.000	482.000	482.000
	Troškovi za zaštitu životne sredine	21.500	20.000	20.000
	Ostali troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa zakonom	217.000	204.000	218.000
b)	TROŠAK AMORTIZACIJE	6.598.510	6.442.210	6.552.292
c)	POVRAT NA SREDSTVA	10.031.482	11.398.295	12.216.947
d)	OSTALI PRIHODI	2.790.821	2.790.821	9.674.294
e)	PRIHOD PO OSNOVU REALIZACIJE UGOVORA O KOMPENZACIJI I PORAVNANJU - ITC	494.143	497.983	497.983
f)	KOREKCIJE PRETHODNOG PERIODA	0	0	0
	REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD (a+b+c-d-e±f)	29.044.296	31.173.218	25.317.270

Troškovi na koje se može uticati predloženi su u iznosu od 7.996.352 € za 2017. godinu, 8.506.881 € za 2018. godinu i 8.494.971 € za 2019. godinu, u skladu sa članom 8 Metodologije za prenos. Predloženi iznosi su izračunati polazeći od utvrđenih troškova poslovanja na koje se može uticati za godinu podnošenja zahtjeva (2016. godina), uz primjenu parametara Z_s i Z_j , faktora efikasnosti izračunatog u skladu sa članom 8 stav 7 Metodologije za prenos, kao i projektovane stope inflacije koja je za 2017. i 2018. godinu preuzeta iz dokumenta "Projekcije makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za period

2015-2018.", koji je objavljen od strane Ministarstva finansija, a za 2019. godinu iz izvještaja Međunarodnog monetarnog fonda (International Monetary Fund - IMF) "IMF country report 16/79". Troškovi poslovanja na koje se može djelimično uticati (troškovi gubitaka električne energije u prenosnom sistemu) predloženi su u iznosu od 5.597.761 € za 2017. godinu, 5.751.483 € za 2018. godinu i 5.807.026 € za 2019. godinu, u skladu sa članom 9 Metodologije za prenos.

Cijena gubitaka u prenosnom sistemu za 2017. godinu predložena je u iznosu od 40,84 €/MWh, a izračunata je kao prosjek cijene električne energije ostvarene u 2016. godini od 42,75 €/MWh i fjučersa za 2017. godinu od 38,36 €/MWh (na osnovu mađarske berze – HUPEX), uz dodatak od 0,29 €/MWh na račun zakupa kapaciteta na prenosnom putu Mađarska-Srbija-Crna Gora.

Cijena gubitaka za 2018. godinu predložena je u iznosu od 40,61 €/MWh, a izračunata je kao prosjek cijene električne energije ostvarene u 2016. godini od 42,75 €/MWh i fjučersa za 2018. godinu od 37,89 €/MWh (na osnovu mađarske berze – HUPEX), uz dodatak od 0,29 €/MWh na račun zakupa kapaciteta na trasi Mađarska-Srbija-Crna Gora.

Cijena gubitaka za 2019. godinu predložena je u iznosu od 40,56 €/MWh, a izračunata je kao prosjek cijene električne energije ostvarene u 2016. godini od 42,75 €/MWh i fjučersa za 2019. godinu od 37,80 €/MWh (na osnovu mađarske berze – HUPEX), uz dodatak od 0,29 €/MWh na račun zakupa kapaciteta na trasi Mađarska-Srbija-Crna Gora.

Stopa dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu električne energije je preuzeta iz "Studije gubitaka električne energije u prenosnoj mreži elektroprenosnog sistema Crne Gore", broj 9558 od 01.09.2016. godine, koja je dostavljena uz Zahtjev i iznosi 3,73%.

Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati predloženi su u iznosu od 2.522.954 € za 2017. godinu, 2.593.547 € za 2018. godinu i 2.617.547 € za 2019. godinu, u skladu sa članom 10 Metodologije za prenos.

Trošak amortizacije je predložen u iznosu 6.598.510 € za 2017. godinu, 6.442.210 € za 2018. godinu i 6.552.292 € za 2019. godinu, a obračunat je u skladu sa članom 12 Metodologije za prenos kao vrijednost amortizacije za regulatornu godinu utvrđena na osnovu vrijednosti osnovnih sredstava na kraju godine $t+n-2$ (za 2017. godinu vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2015. godine, za 2018. godinu vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2016. godine i za 2019. godinu vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2017. godine). U predloženi trošak amortizacije nije uključena amortizacija sredstava koja su stečena iz kapitalnih doprinosa, s obzirom da se iz vrijednosti osnovnih sredstava isključuje vrijednost sredstava pribavljenih putem kapitalnog doprinosa u skladu sa članom 14 stav 2 Metodologije za prenos.

Povrat na sredstva je predložen u iznosu od 10.031.482 € za 2017. godinu, 11.398.295 € za 2018. godinu i 12.216.947 € za 2019. godinu, a izračunat je primjenom stope od 6,13% na vrijednost regulatorne osnove sredstava od 182.071.237 € za 2017. godinu, 216.431.384 € za 2018. godinu i 239.817.958 € za 2019. godinu, uz umanjenje u iznosu od 1.126.011,00 € za 2017. godinu, 1.864.820,00 € za 2018. godinu i 2.479.319,00 € za 2019. godinu, u skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos.

Regulatorna osnova sredstava je izračunata u skladu sa članom 14 Metodologije za prenos, i sastoji se od:

- 1) neto vrijednosti osnovnih sredstava na dan 31.12.2015. godine u iznosu od 118.370.437 €, vrijednosti investicija u iznosu od 62.357.712 €, koji predstavlja zbir odobrenih investicija u toku na kraju 2015. godine i polovine odobrenih investicija za 2016. godinu, i radnog kapitala za regulatornu 2017. godinu u iznosu od 1.343.089 €, koji je određen kao 1/12 ukupnih troškova poslovanja, i iznosi 182.071.237 € za 2017. godinu;
- 2) neto vrijednosti osnovnih sredstava na dan 31.12.2016. godine u iznosu od 118.543.029 €, vrijednosti investicija u iznosu od 96.484.029 €, koji predstavlja zbir odobrenih investicija u toku na kraju 2016. godine i polovine odobrenih investicija za 2017. godinu, i radnog kapitala za 2018. godinu u iznosu od 1.404.326 €, koji je određen kao 1/12 ukupnih troškova poslovanja, i iznosi 216.431.384 € za 2018. godinu;

- 3) neto vrijednosti osnovnih sredstava na dan 31.12.2017. godine u iznosu od 128.991.354 €, vrijednosti investicija u iznosu od 109.416.642 €, koji predstavlja zbir odobrenih investicija u toku na kraju 2017. godine i polovine odobrenih investicija za 2018. godinu, i radnog kapitala za 2019. godinu u iznosu od 1.409.962 €, koji je određen kao 1/12 ukupnih troškova poslovanja, i iznosi 239.817.958 € za 2019. godinu.

Ostali prihodi su zahtijevani u iznosu od 2.790.821 € za 2017. godinu, 2.790.821 € za 2018. godinu i 9.674.294 € za 2019. godinu. Ostali prihodi su za 2019. godinu planirani u većem iznosu zbog planiranog puštanja u rad DC kabla Crna Gora – Italija u toj godini.

Predložena je cijena za angažovani kapacitet koju plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem, član 1 stav 2 tačka 1 Metodologije za prenos, u iznosu od 955 €/MW/mjesec za 2017. godinu, 1.028 €/MW/mjesec za 2018. godinu i 793 €/MW/mjesec za 2019. godinu, u skladu sa članom 19 Metodologije za prenos.

Troškovi koje pokrivaju proizvođači električne enerije (TAK_{t+n}^{Proiz}) izračunati su na osnovu člana 19 Metodologije za prenos, primjenom koeficijenta koji odražava učešće proizvođača u pokrivanju ukupnih troškova za korišćenje kapaciteta prenosnog sistema (K^{Proiz}) na iznos troškova za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se transponuju u tarife (TAK_{t+n}^{TUT}). Koeficijent K^{Proiz} predložen je u iznosu od 40,69% za 2017. godinu, 40,75% za 2018. godinu i 40,88% za 2019. godinu, kao zbir koeficijenata prikazanih u Tabeli 2.

Tabela 2. Obračun koeficijenta K^{Proiz} od strane CGES

Koeficijent	Naziv koeficijenta	2017. (%)	2018. (%)	2019. (%)
K ₁₁	Obaveza proizvođača prema sredstvima OPS za interkonekciju sa sistemima drugih OPS	4,98	5,01	4,71
K ₁₂	Obaveza proizvođača prema ostalim sredstvima OPS	22,93	23,08	23,90
K ₁₃	Obaveza proizvođača za održavanje, eksploataciju i upravljanje sredstvima OPS	12,79	12,66	12,27

Primjenom koeficijenta K^{Proiz} na vrijednost troškova koji se transponuju u tarife, a koji su predloženi u iznosu od 23.864.334 € za 2017. godinu, 25.652.128 € za 2018. godinu i 19.709.481 € za 2019. godinu, izračunata je vrijednost troškova koju pokrivaju proizvođači električne energije u iznosu od 9.711.016 € za 2017. godinu, 10.452.426 € za 2018. godinu i 8.057.463 € za 2019. godinu.

Cijena za angažovani kapacitet za proizvođače električne energije priključene na prenosni sistem je izračunata primjenom formule iz člana 19 Metodologije za prenos, gdje maksimalno raspoloživa snaga svih proizvodnih objekata priključenih na prenosni sistem prema energetsom bilansu za godinu za koju se podnosi zahtjev (MK_{t+n}^{Proiz}) iznosi 847 MW.

Cijena za angažovani kapacitet prenosnog sistema za ostale subjekte, član 1 stav 2 tačka 2 Metodologije za prenos, predložena je u iznosu od 2,177 €/MW/mjesec za 2017. godinu, 2,279 €/MW/mjesec za 2018. godinu i 1,740 €/MW/mjesec za 2019. godinu. Predložene cijene su izračunate u skladu sa članom 21 Metodologije za prenos, na bazi dijela troškova koji se transponuju u tarife koje plaćaju ostali subjekti u iznosu od 14.153.318 € za 2017. godinu, 15.199.702 € za 2018. godinu i 11.652.018 € za 2019. godinu i sume ugovorenih snaga ostalih subjekata definisanih na osnovu Dugoročnog energetskeg bilansa Crne Gore za period od 2017. do 2019. godine (542 MW za 2017.godinu, 556MW za 2018.godinu i 558 MW za 2019. godinu).

II. Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena

Regulatorno dozvoljeni prihod i cijene CGES utvrđene su za period 2017-2019. godina u skladu sa Odlukom broj 15/3645-2 od 30.12.2015. godine, kojom se utvrđuje da naredni regulatorni period bude trogodišnji period.

Članom 59 stav 5 Zakona propisano je da je regulatorno dozvoljeni prihod Operatora prenosnog sistema ukupan godišnji prihod od regulisane energetske djelatnosti, koji pokriva ukupne opravdane troškove poslovanja, uključujući i obaveze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, koje Agencija utvrđuje na osnovu analize zahtijevanih troškova poslovanja, amortizacije i povrata na sredstva, uz primjenu odgovarajuće korekcije po osnovu odstupanja energetske i finansijske vrijednosti u odnosu na primijenjene u prethodnom periodu. Stavom 8 istog člana propisano je da se u cijene i naknade po kojima korisnici sistema plaćaju električnu energiju i usluge transponuje tako utvrđen regulatorno dozvoljeni prihod, umanjen za ostale prihode od energetske djelatnosti i prihoda ili dio prihoda od neenergetske djelatnosti, u slučaju kada nije moguće izvršiti razdvajanje troškova koji su zajednički za obavljanje tih djelatnosti.

Članom 6 stav 1 Metodologije za prenos propisano je da regulatorno dozvoljeni prihod, kao prihod imaoca licence koji se ostvaruje obavljanjem energetske djelatnosti na godišnjem nivou, predstavlja zbir troškova poslovanja za energetske djelatnosti, amortizacije i povrata na sredstva.

Članom 7 stav 1 Metodologije za prenos propisano je da troškovi poslovanja za energetske djelatnosti obuhvataju tehno-ekonomski opravdane troškove koji su u funkciji obavljanja energetske djelatnosti, dok je stavom 5 istog člana propisano da se za potrebe utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i radi stvaranja uslova za povećanje efikasnosti troškovi poslovanja dijele na: troškove poslovanja na koje se može uticati, troškove poslovanja na koje se djelimično može uticati i troškove poslovanja na koje se ne može uticati.

U skladu sa navedenim odredbama Metodologije za prenos, Agencija je izvršila analizu i utvrdila elemente regulatorno dozvoljenog prihoda, poštujući principe na kojima se zasniva navedena metodologija.

A. Troškovi poslovanja za energetske djelatnosti

Članom 7 stav 2 Metodologije za prenos propisano je da se troškovi poslovanja za energetske djelatnosti utvrđuju na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 27, kao i dokumentacije i podataka kojima raspolaže Agencija, a stavom 3 istog člana propisano je da je obaveza operatora prenosnog sistema da troškove poslovanja evidentira u skladu sa regulatornim kontrim planom i iste dokazuje računovodstvenom dokumentacijom i evidencijama koje se vode u skladu sa zakonom kojim je uređeno računovodstvo, odnosno računovodstvenim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori.

Članom 4 stav 3 Zakona o računovodstvu i reviziji ("Službeni list RCG", broj 69/05, "Službeni list CG", br. 80/08 i 32/11) propisano je da su poslovne knjige: dnevnik, glavna knjiga i pomoćne evidencije. Troškove poslovanja iskazane računovodstvenom dokumentacijom energetski subjekti evidentiraju na odgovarajućim analitičkim karticama glavne knjige. Računovodstvena evidencija energetskog subjekta mora biti zasnovana na vjerodostojnoj dokumentaciji u skladu sa članom 4 stav 7 Zakona o računovodstvu i reviziji i mora da prikazuje istinito finansijsko stanje i rezultate poslovanja.

Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, član 2, ("Službeni list CG", br. 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14) propisano je da se javnim sektorom smatraju: korisnici sredstava budžeta Crne Gore, budžeta opština, državni fondovi, nezavisna regulatorna tijela, akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio da su obveznici primjene zakona akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio, dok je članom 5 propisano da se finansijsko upravljanje i kontrola uvodi radi unapređenja finansijskog upravljanja i odlučivanja u realizaciji postavljenih ciljeva subjekta, a naročito: 1) obavljanja poslovanja u skladu sa zakonima, podzakonskim i internim aktima, ugovorima i propisanim postupcima; 2) obezbjeđenja pouzdanog, potpunog i blagovremenog finansijskog i poslovnog izvještavanja; 3) pravilnog, ekonomičnog, efikasnog i efektivnog korišćenje sredstava; 4) zaštite imovine, obaveza i drugih resursa od gubitaka koji mogu nastati neodgovarajućim upravljanjem, neopravdanim trošenjem i korišćenjem, kao i od nepravilnosti i prevara.

Shodno odredbama navedenih zakona, podnositelj zahtjeva je odgovoran za tačnost računovodstvenih evidencija, obračuna, izvještaja i podataka dostavljenih uz zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda.

1) Troškovi poslovanja na koje se može uticati

Članom 8 Metodologije za prenos propisan je način utvrđivanja troškova poslovanja na koje se može uticati, pri čemu primjena odgovarajuće formule zavisi od ostvarenja tih troškova u odnosu na utvrđene za prethodni period.

Na osnovu dokumentacije dostavljene uz Zahtjev i podataka kojima raspolaže Agencija, utvrđeno je da su troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci (01.08.2014-31.07.2015. godina)¹ ostvareni u iznosu od 9.131.325 €, što je za 2.129.915 €, odnosno 30,42 % više u odnosu na iznos od 7.001.410 €, koji je utvrđen za isti period Odlukom Agencije o odobravanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije za period 01.08.2012. – 31.07.2015. godine, broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine.

Tabela 3. Pregled utvrđenih i ostvarenih troškova na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda (01.08.2014-31.07.2015. godina)

Troškovi poslovanja na koje se može uticati		Ukupno za regulatorni period			
		Utvrđeno 01.08.2014- 31.07.2015. (€)	Ostvareno 01.08.2014- 31.07.2015. ² (€)	Odstupanje (€)	Odstupanje (%)
		1	2	2-1	(2/1)-1
1	Troškovi zarada i drugih ličnih primanja (T ^z)	4.966.746	6.689.790	1.723.044	34,69%
2	Troškovi rezervnih djelova i materijala (T ^{rdm})	664.267	574.936	-89.331	-13,45%
3	Troškovi usluga trećih lica (T ^{utl})	723.465	1.325.716	602.251	83,25%
4	Troškovi tekućih bankarskih usluga, poštanski troškovi i troškovi osiguranja (T ^{bpo})	311.765	286.503	-25.262	-8,10%
5	Troškovi usluga telekomunikacija (T ^t)	115.626	171.888	56.262	48,66%
6	Ostali troškovi poslovanja koji se mogu kontrolisati (T ^o)	219.541	82.493	-137.048	-62,42%
Ukupno (1+2+3+4+5+6)		7.001.410	9.131.325	2.129.915	30,42%

S obzirom da je suma ukupnih troškova poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, ostvarena u iznosu većem od sume utvrđenih za navedeni period, troškovi poslovanja na koje se može uticati za prvu godinu regulatornog perioda utvrđuju se primjenom formule iz člana 8 stav 4 Metodologije za prenos:

$$TPu_{t+1} = (TPu_t^{ut} \pm Z_s) * (1 + I_{t+1} - X) \pm Z_j$$

gdje je:

¹ Regulatorni period u kojem se podnosi zahtjev je jednogodišnji period (2016. godina), pa konačni podaci o ostvarenju troškova poslovanja na koje se može uticati nijesu raspoloživi. Stoga je za način utvrđivanja ovih troškova, u skladu sa članom 8 stav 4 Metodologije za prenos, relevantno poređenje utvrđenih i ostvarenih iznosa u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda koji je trajao od 01.08.2012-31.07.2015. godine, a to je regulatorna godina koja je trajala od 01.08.2014. do 31.07.2015. godine.

² Napomena za Tabelu 3: Regulatorna godina počinje 01. avgusta, a završava 31. jula, pa su ostvarenja troškova koji se mogu kontrolisati izračunata kao 5/12 ostvarenja u prvoj i 7/12 ostvarenja u drugoj kalendarskoj godini.

- TPu_t^{ut} - utvrđeni ukupni troškovi poslovanja na koje se može uticati za godinu podnošenja zahtjeva, (utvrđeno u nastavku pod tačkom a))
- Z_s - trajna promjena troškova poslovanja na koje se može uticati nastala usled okolnosti koje subjekat nije mogao kontrolisati (promjena zakona), kao i uticaja realizacije razvojnih projekata odobrenih od strane Agencije, u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, u odnosu na utvrđene troškove u odnosnim godinama, (€), (utvrđeno u nastavku pod tačkom b))
- Z_j - jednokratna promjena troškova na koje se može uticati nastala usled okolnosti koje subjekat nije mogao predvidjeti, spriječiti i kontrolisati, u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, u odnosu na utvrđene troškove u odnosnim godinama, (€), (utvrđeno u nastavku pod tačkom c))
- I_{t+1} - projektovana inflacija, (%), (utvrđeno u nastavku pod tačkom d))
- X - faktor efikasnosti izračunat u skladu sa članom 8 stav 7 Metodologije za prenos, (utvrđeno u nastavku pod tačkom e)).

Elementi navedene formule utvrđeni su na sljeći način:

- a) Ukupni troškovi poslovanja na koje se može uticati za 2016. godinu (TPu_t^{ut}) utvrđeni su Odlukom o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena CGES, broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine, u iznosu od **7.034.997,61 €**.
- b) Parametar Z_s predlaže operator, a utvrđuje Agencija na osnovu podataka, obrazloženja i dokumentacije dostavljene u postupku utvrđivanja prihoda, u skladu sa članom 8 stav 3 Metodologije za prenos. CGES je u dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" predložio i obrazložio više parametara koji se odnose na pojedinačne kategorije troškova poslovanja na koje se može uticati. Predloženi pojedinačni parametri se odnose na troškove zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda (Z_{s1} , Z_{s1p} , Z_{s2} , Z_{s3} , Z_{s4} , Z_{s5} , Z_{si1} , Z_{si2} , Z_{si3} i Z_{snc}), troškove materijala (Z_{sr1} , Z_{sr2} , Z_{sr3} , Z_{sr4} i Z_{sr5}), troškove proizvodnih usluga (Z_{st1} , Z_{st2} , Z_{st3} , Z_{st4} , Z_{st5} i Z_{st6}), nematerijalne troškove osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije (Z_{sb1} i Z_{sb2}), kao i ostale rashode (Z_{so1} i Z_{so2}). Suma navedenih pojedinačnih parametara predstavlja predloženi parametar Z_s , a u nastavku je prikazana analiza i način utvrđivanja ovog parametra.

i. Troškovi zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da predloženi iznosi parametara Z_s proističu iz novih obaveza CGES po sljedećem osnovu:

- Navedeno je da je **Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa ("Službeni list CG", broj 42/2016)**, kroz transponovanje Regulative EC 714/2011, propisano više novih obaveza za CGES. Član 8 stav 1 Zakona propisuje da je operator prenosnog sistema električne energije dužan da sarađuje sa drugim operatorima prenosnog sistema u okviru ENTSO-E, u cilju promocije uspostavljanja i omogućavanja funkcionisanja regionalnog tržišta električne energije Zajednice, prekogranične trgovine, kao i obezbjeđenja optimalnog upravljanja, koordiniranog rada i odgovarajućeg razvoja crnogorskog i evropskog

elektroprenosnog sistema. Navedeno podrazumijeva aktivno i sistematsko učešće u radu ENTSO-E asocijacije, koja za sprovođenje ciljeva i zadataka ima internu strukturu, koju pored Generalne skupštine asocijacije i Odbora direktora, čine četiri stručna komiteta i dva ekspertska tijela. U okviru komiteta funkcionira 21 radna odnosno upravljačka grupa, kao i deset regionalnih grupa. Svaka radna grupa ima u prosjeku još najmanje po dvije podgrupe, što, ako se izuzmu regionalne grupe, organizaciju dovodi do preko 60 radnih tijela. Navedeno je da je detaljnom analizom programskih zadataka radnih tijela i poređenjem sa iskustvima operatora prenosa sličnih CGES, konstatovano da učešće u radu svih radnih tijela nije efikasno rješenje, već da je neophodno posvetiti maksimalnu pažnju radu osnovnih organizacionih jedinica (komiteta i skupštine), regionalnih grupa i podgrupa, te radnih grupa kojima se obrađuju najznačajnija pitanja iz oblasti razvoja, upravljanja i tržišta.

CGES je iskazao i obrazložio potrebu za tri nova zaposlena na osnovu analize programskih zadataka i značaja grupa za crnogorski elektroenergetski sistem u trenutnoj fazi razvoja, a polazeći od preporučenog nivoa angažovanja zaposlenih (1 FTE - full time employee, odnosno zaposleni na puno radno vrijeme) iz operatora prenosnih sistema članica (0,1 FTE za radne grupe, 0,2 FTE za komitete i grupe gdje se očekuje aktivnije učešće ili predsjedavanje). Navedeno je da koordinacija međunarodnih aktivnosti u okviru ENTSO-E podrazumijeva najmanje 0,3 FTE, a neophodno je učešće CGES u radu deset radnih grupa ($10 \cdot 0,1 \text{ FTE} = 1$ zaposleni) i deset komiteta i grupa koje zahtijevaju aktivno učešće ($10 \cdot 0,2 \text{ FTE} = 2$ zaposlena), što znači da postoji potreba za najmanje tri nova zaposlena, ili tačnije: 3,3 FTE.

Odlukom Agencije, broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine, utvrđeni su troškovi zarada i drugih ličnih primanja u iznosu od 5.031.314 €, za 293 zaposlena, što znači da trošak po zaposlenom iznosi 17.171,7 €. S obzirom da su potrebna tri zaposlena, parametar Z_{s1} prema predlogu CGES, iznosi **51.515 €** ($17.171,7 \text{ €} \cdot 3$).

- U obrazloženju je navedeno da obaveze propisane novim zakonom prouzrokuju i povećanje troška putovanja vezanih za učešće u radu ENTSO-E. CGES je ocijenio da se prihvatljiv nivo kvaliteta rada u međunarodnim grupama može postići uz participaciju u radnim tijelima povremenim prisustvom sastancima, uz komunikaciju elektronskim putem. Predloženo je prosječno dva putovanja po radnom tijelu godišnje, što za navedenih 20 tijela podrazumijeva 40 službenih putovanja za prisustvo ENTSO-E sastancima (Bsp=40). Najveći broj sastanaka ENTSO-E radnih grupa vezan je za odlazak u Brisel, kao sjedište asocijacije, i odvija se u periodu septembar-maj, pa je CGES izvršio uvid u najpovoljnije avionske karte na relaciji Podgorica-Brisel u mjesecima navedenog perioda. Prema podacima Amadeus grupe, preko čijeg sistema je putničkim agencijama na raspolaganje stavljeno 95% sjedišta na komercijalnim letovima avioprevoznika, na dan vršenja analize (25.08.2016. godina) najjeftinije raspoložive povratne karte na ovoj relaciji po mjesecima iznosile su 148 €, 148 €, 149 €, 154 €, 147 €, 155 €, 176 €, odnosno 153 € u prosjeku. Prema podacima Agencije za ugostiteljske i usluge smještaja "Priceline Group" troškovi smještaja na prostoru i primjerenoj udaljenosti od sjedišta ENTSO-E asocijacije, u kategoriji smještaja tri i četiri zvjezdice, u prosjeku ne mogu biti niži od 100 € po putovanju. Na osnovu navedenih podataka, predložen je parametar Z_{s1p} u iznosu od **10.120 €** ($40 \cdot (153 \text{ €} + 100 \text{ €})$).
- Predložen je parametar Z_{s2} u iznosu od **34.343,4 €**, koji je nastao po osnovu obaveze propisane članom 22 stav 2 Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, koji glasi: "Operator prenosnog sistema dužan je da na svojoj internet stranici objavi: 1) standarde sigurnosti, rada i planiranja prenosnog sistema koje koristi; 2) metodologije obračuna ukupnog prenosnog kapaciteta; 3) granice pouzdanosti prenosnog kapaciteta zasnovane na električnim karakteristikama sistema; 4) procjenu raspoloživog prenosnog kapaciteta na dnevnom nivou; 5) podatke o prognoziranoj i stvarnoj potrošnji, raspoloživosti i stvarnoj upotrebi proizvodnih i jedinica potrošnje, dostupnosti i korišćenju sistema i interkonektora, kao i o balansnoj energiji i sistemskoj rezervi u snazi." Navedeno je da je za realizaciju propisane obaveze neophodno angažovanje najmanje jednog sistem administratora i jednog lica odgovornog za prikupljanje, usaglašavanje i provjeru konzistentnosti podataka, jer se zahtijeva dnevna posvećenost po pitanju transparentnosti.

Predloženi parametri Z_{s1} , Z_{s1p} i Z_{s2} predstavljaju planiranu promjenu troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda u odnosu na utvrđene troškove za 2016. godinu, uslovljenu donošenjem Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa u 2016. godini, što nije u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos. Predloženi parametri predstavljaju promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Parametri Z_{s1} , Z_{s1p} i Z_{s2} su izračunati na bazi procjena CGES, a ne na osnovu konačnih podataka u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, kojim je propisano da parametar Z_s odražava promjenu nastalu u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, a ne promjenu koja će nastati u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvataju kao opravdani.

- Navedeno je da je u periodu između dva zahtjeva za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda CGES realizovao dva investiciona projekta objekta prenosnog sistema, kojima je neophodno rukovati i održavati ih na propisan način. Polazeći od Odluke broj 15/2542-30 Agencije od 27.11.2015. godine, kojom su utvrđeni troškovi zarada i drugih ličnih primanja za 293 zaposlena, CGES je procijenio da postoji potreba za najmanje tri nova zaposlena po objektu, što je ukupno šest za puštanje u rad TS 110/35 kV Kotor i 110/35 kV Nikšić 2 (Kličevo). Računajući sa troškom zarada i drugih ličnih primanja po zaposlenom u iznosu od 17.171,7 € predloženo je da parametar Z_{s3} i Z_{s4} iznose po **51.515 €** (17.171,7 €*3), što je ukupno **103.030 €**.
- Navedeno je da su ovi objekti izrađeni u do sad neprimjenjivanoj tehnologiji u CGES (gasom izolovana prostrojenja – GIS), od kojih je jedno na sistem priključeno tek drugim podzemnim visokonaponskim kablom 110kV u sistemu. Obje tehnologije (GIS i visokonaponski kablovi) zahtijevaju poseban tretman kod održavanja, zbog čega je neophodno uspostaviti posebne organizacione jedinice zadužene za njihovo održavanje. Predložen je parametar Z_{s5} u iznosu od **34.343,4 €**, izračunat uzimajući u obzir da nove dvije trafostanice čine oko 7,7% ukupnog broja trafostanica. Primjenom ovog procenta na sistematizovani broj zaposlenih na održavanju trafostanica sveden na regulatorno odobreni broj (20), dobija se iznos 1,54 FTE. Istim principom, za dužinu podzemnih kablova od oko 1% ukupne dužine vodova u sistemu, na ukupno sistematizovani broj zaposlenih na održavanju vodova od 49, dobija se 0,49 FTE. Ukupno povećanje po ovom osnovu iznosi 2,03, odnosno 2 FTE, pomnoženo sa 17.171,7 € koliko iznosi trošak po zaposlenom, što rezultira predloženim iznosom parametra Z_{s5} .

U Investicionom planu za 2016. godinu, koji je odobren od strane Agencije Odlukom broj 16/215-16 od 19.10.2016. godine, navedeno je da je planirano da se TS 110/35 kV Kotor i 110/35 kV Nikšić 2 (Kličevo) završe i puste u rad u 2016. godini. CGES je 01.08.2016. godine elektronskim putem dostavio Agenciji popunjene izvještajne obrasce sa podacima o realizaciji investicija u toku prvih šest mjeseci 2016. godine. Prema ovim podacima navedene investicije nijesu završene i puštene u rad u tom periodu.

Agencija je dopisom broj 16/2609-6 od 04.10.2016. godine zatražila od CGES izjašnjenje da li su TS 110/35 kV Kotor i 110/35 kV Nikšić 2 (Kličevo) puštene u funkciju. Kako subjekat nije dostavio izjašnjenje, relevantni su raspoloživi podaci iz izvještajnih obrazaca u kojima je navedeno da ovi objekti nijesu završeni.

Predloženi parametri Z_{s3} , Z_{s4} i Z_{s5} predstavljaju planiranu promjenu troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda u odnosu na utvrđene troškove za 2016. godinu, uslovljenu planiranim završetkom investicionih projekata i planiranim puštanjem u funkciju objekata. Predloženi parametri predstavljaju promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev

za koje postoje konačni podaci. Parametri Z_{s3} , Z_{s4} i Z_{s5} nijesu izračunati na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvataju kao opravdani.

- Navedeno je da je Investicionim planom 2017-2019 godina predviđeno puštanje u rad četiri nova elementa prenosnog sistema, kao i novog sistema za nadzor i upravljanje (SCADA). CGES je na osnovu detaljne analize utvrdio da postoji potreba za povećanjem radne snage u sljedećim oblastima:
  - Eksploatacija - (9 FTE) TS 400/110/35kV Lastva puštanjem u rad postaje najznačajnije čvorište elektroprenosnog sistema, pa je neophodno obezbijediti isti tretman u eksploataciji, kao što je to slučaj sa TS 400/110kV Podgorica 2 ili TS 400/220/110kV Pljevlja 2, odnosno TS 400/110/35kV Ribarevine, što rezultira predloženim iznosom parametra Z_{si1} od **154.545,3 €** ($9 \cdot 17.171,7$ €);
  - Održavanje - (6 FTE) puštanjem u rad dalekovoda 400kV Lastva-Podgorica, Lastva-Trebinje i Lastva-Pljevlja, dužina dalekovoda kojim gazduje CGES uvećava se za 16%, što iziskuje potrebu za većim brojem zaposlenih u Odjeljenju za održavanje dalekovoda. Primjenom ovog procenta na sistematizovani broj zaposlenih (sveden na ukupan odobreni broj zaposlenih od strane Agencije Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11. 2015. godine) u odjeljenju za održavanje dalekovoda dobija se potreba za 6 novih zaposlenih. Predložen je iznos parametra Z_{si2} u iznosu od **103.030,2 €** ($6 \cdot 17.171,7$ €);
  - Sistem za nadzor i upravljanje – Lokalni interfejsi (1 FTE), uvođenje novih tehnologija, poput daljinskog nadzora i upravljanja, omogućava eksploataciju postrojenja sa manjim brojem izvršilaca, što je Metodologijom za prenos stimulirano mjerom efikasnosti postignutom primjenom novih tehnologija (faktor X_2). Istovremeno, savremene tehnologije zahtijevaju odgovarajuće održavanje, administraciju i resurse posvećene njenoj daljoj nadogradnji, koje je moguće obezbijediti jedino angažovanjem specijalizovanih stručnjaka. Projekat implementacije novog SCADA sistema, kojim su obuhvaćeni svi objekti prenosnog sistema, može donijeti sve očekivane benefite jedino adekvatnom eksploatacijom i to u uslovima pune raspoloživosti, zbog čega je neophodno sistematizovati navedeni broj izvršilaca, koji će voditi računa o neprekidnoj raspoloživosti lokalnih interfejsa sistema. Pored navedenog, administracija sistema koji mora biti raspoloživ 24 sata dnevno, sedam dana nedjeljno, a sastoji se od 14 zasebnih modula, podrazumijeva neprekidnu raspoloživost lica osposobljenih za adekvatno održavanje, brzu dijagnostiku problema i oporavak sistema, što iziskuje potrebu za dodatna dva zaposlena (2 FTE). Predložen je parametar Z_{si3} u iznosu od **51.515,1 €** ($3 \cdot 17.171,7$ €).

Parametri Z_{si1} , Z_{si2} i Z_{si3} , koji su predloženi od strane CGES predstavljaju planiranu promjenu troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda u odnosu na utvrđene troškove za 2016. godinu, uslovljenu planiranim završetkom investicionih projekata i planiranim puštanjem u funkciju objekata. Predloženi parametri predstavljaju promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. S obzirom da parametri Z_{si1} , Z_{si2} i Z_{si3} nijesu izračunati na bazi konačnih podataka, kao što je propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, isti se ne prihvataju kao opravdani.

- Navedeno je da će nacionalni cilj udjela obnovljivih izvora energije u bruto finalnoj energetskej potrošnji od 33 % do 2020. godine, koji je utvrđen za Crnu Goru kao članicu Energetske zajednice, odnosno implementacija Direktive EC 2009/28/EC, biti u značajnoj mjeri ispunjen do kraja regulatornog perioda 2017-2019. godina. Navedeno će neminovno imati bitan uticaj na rad elektroprenosnog sistema – što direktno (VE Krnovo), što indirektno (uticaj malih hidroelektrana priključenih na distributivni sistem). CGES je dužan da u ovom domenu primijeni najbolja evropska iskustva, koja pokazuju da se adekvatnom prognozom i planiranjem, problemi

balansiranja i tokova snaga u sistemu koje uzrokuju ovi izvori, mogu adekvatno riješiti i to bez ugrožavanja parametara kvaliteta sistema. Adekvatno planiranje podrazumijeva kadrovska pojačanja, prvenstveno kvantitativnog karaktera, a vezano za omogućavanje neprekidnog 24-satnog rada na prognozi proizvodnje i planiranju pomoćnih usluga. Predlaže se povećanje broja izvršilaca u odjeljenju za kratkoročno planiranje i tržišne operacije (za 1 FTE), kao i broja izvršilaca zaduženih za analize tokova snaga (za 1 FTE), što rezultira u parametru Z_{snc} u iznosu od 34.343,4 € (2*17.171,7 €).

S obzirom da parametar Z_{snc} nije predložen u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, odnosno da isti nije izračunat na osnovu konačnih podataka o dostizanju nacionalnog cilja i značajnim promjenama u elektroenergetskom sistemu koje su nastale u prethodnom periodu, već na bazi predviđenih promjena u sistemu, isti nijesu prihvaćeni kao opravdani.

- Navedeno je da će se obim i složenost posla koji CGES treba da realizuje povećati puštanjem u rad podmorskog kabla između Crne Gore i Italije, kao i sprovođenjem obaveza koje proističu iz implementacije trećeg paketa propisa EU (implementacija ENTSO-E kodova, povezivanje tržišta i sl.). Povećanje ukupno prenesene količine energije na najmanje dvostruki iznos, kao i komercijalna vrijednost tog prenosa, usloviće bitno usložnjavanje procesa rada, prevashodno u dijelu operativnog planiranja i upravljanja. Takođe je navedeno da u trenutku podnošenja Zahtjeva ove potrebe nijesu definisane, isključivo iz razloga što je za očekivati da će u posljednjoj godini regulatornog perioda 2017-2019. godina biti prikupljena potrebna iskustva, na osnovu kojih će se definisati zahtjev za naredni regulatorni period.

Po osnovu integracije u jedinstveno tržište CGES nije predložio konkretan iznos parametra Z_s , već je istaknuto da će po ovom osnovu biti definisan zahtjev za naredni regulatorni period, koji će početi nakon 2019. godine, pa se iznesena obrazloženja ne mogu ni razmatrati u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za period 2017-2019. godina.

ii. Troškovi materijala

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da se predlažu sljedeći iznosi parametara Z_s u okviru troškova materijala:

- Parametar Z_{sr1} predstavlja povećanje troškova materijala i predložen je u iznosu od **29.925 €**. U 2016. godini Agencija je odobrila CGES trošak sirovina i osnovnog materijala u iznosu od 113.765 €, dok je prosječna realizacija navedenog troška u prethodnom trogodišnjem periodu iznosila 175.791 €, iz čega proizilazi da je realizacija 54 % veća u odnosu na odobreni iznos. Takvo povećanje u realizaciji troška uglavnom se odnosi na širenje mreže (novi dalekovodi i trafostanice) koje implicira potrebu za održavanjem iste, te potrebu veće raspoloživosti sirovina i osnovnog materijala u odnosu na prethodni period. U tu svrhu, a kako bi se garantovala sigurnost i raspoloživost prenosne mreže u narednom regulatornom periodu, CGES planira prosječno povećanje troška sirovina i rezervnog materijala od 26% u poređenju sa prethodno utvrđenim iznosom troška.

U dokumentu "Analitika troškova 2013-2015" je prikazano da je trošak sirovina i rezervnog materijala ostvaren u iznosu od 199.364,31 € u 2013. godini, 157.512,74 € u 2014. godini i 170.495,54 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje u navedenom periodu iznosi 175.791 €. Odlukom, broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine, troškovi sirovina i osnovnog materijala su utvrđeni u iznosu zahtijevanom od strane CGES, odnosno u iznosu od 113.765 €. Predloženi parametar Z_{sr1} predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Parametar Z_{sr1} nije izračunat na bazi konačnih podataka,

kako je propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{sr2} predstavlja porast troška rezervnih djelova i predložen je u iznosu od **48.615 €**. Ova kategorija troška se planira imajući u vidu sva sredstva CGES (uključujući trafostanice TS Brezna, TS Kotor, TS Kličevo i TS Lastva koje će ući u funkciju u toku regulatornog perioda 2017-2019. godina), što implicira potrebu kupovine novih rezervnih djelova neophodnih za redovno održavanje, normalno i bezbjedno funkcionisanje opreme CGES, a koje je potrebno imati na lageru u slučaju neplaniranih situacija, posebno zbog procedura i dugog čekanja na isporuku. Ukazano je da usled starosti trenutnih zaliha CGES, iste ne mogu odgovoriti zahtjevima novih tehnologija, koje su uveliko implementirane u kompaniji. Iz tog razloga, do porasta troška u okviru ove kategorije dolazi usled nabavke rezervnih djelova koji odgovaraju novim tehnologijama koje se primjenjuju. U okviru ovog troška se planiraju rezervni djelovi za energetske transformatore Etra, rezervni djelovi za prekidače Energoinvest, nedostajuća pocinčana čelična konstrukcija, spojna i ovesna oprema, rezervni djelovi za prekidače ABB i Siemens, rezervni djelovi za rastavljače Siemens, spojna i ovesna oprema za OPGW užad.

Predloženi parametar Z_{sr2} predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Parametar Z_{sr2} nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{sr3} predstavlja porast troška utrošenog za održavanje opreme i predložen je u iznosu od **68.700 €**. Navedeni trošak je za 2016. godinu bio odobren u iznosu od 7.000 €, dok je prosječno realizovani iznos u prethodnom trogodišnjem periodu značajno veći i iznosi 39.000 €, te je u skladu sa tim isti i planiran. Pored toga, sa ciljem unapređenja performansi kompanije u internoj i eksternoj komunikaciji i zarad efikasnije interne organizacije posla, planirana je nabavka materijala za sistem centralne štampe (uključujući tonere i drugi materijal za održavanje sistema).

Parametar Z_{sr3} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već se odnosi na planirane potrebe, pa isti nije prihvaćen kao opravdan.

- Parametar Z_{sr4} predstavlja porast troška električne energije i predložen je u iznosu od **16.107 €**. Uzimajući u obzir nove trafostanice koje će ući u funkciju u regulatornom periodu 2017-2019. godina (TS Brezna, TS Kotor, TS Kličevo i TS Lastva) planiran je procentualni porast navedene kategorije troška i to prosječno 3 % po novoj trafostanici, što znači da procentualni porast ukupnog troška iznosi 12 %.

Parametar Z_{sr4} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Parametar Z_{sr2} nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{sr5} predstavlja porast troška goriva i maziva i predložen je u iznosu od **19.199 €**. Ova kategorija troška se odnosi na gorivo i mazivo neophodno za funkcionisanje pomoćnih generatora i druge opreme instalirane u novim trafostanicama. Dio povećanja ovog troška posljedica je porasta planiranih intervencija u održavanju objekata, tj. u regulatornom periodu 2017-2019.

godina, planirane su nove preventivne intervencije na održavanju objekata uključujući i dijagnostiku, iz čega proizilazi dodatni trošak goriva za prevoz ekipe održavanja.

Parametar Z_{sr5} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Parametar Z_{sr2} nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

iii. Troškovi proizvodnih usluga

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da se predlažu sljedeći iznosi parametara Z_s u okviru troškova proizvodnih usluga:

- Parametar Z_{st1} predstavlja povećanje troškova usluga za tekuće održavanje i predložen je u iznosu od **284.062 €**. Stavljanje u funkciju novih trafostanica (TS Brezna, TS Kotor, TS Kličevo i TS Lastva) i novog dalekovoda (DV Tivat-Kotor) u toku regulatornog perioda, kao i stavljanje u funkciju povezane infrastrukture, dovodi do neminovnog povećanja troška za održavanje navedenih novih objekata prenosne mreže.

Parametar Z_{st1} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{st2} predstavlja povećanje troškova obezbjeđenja i predložen je u iznosu od **116.900 €**. Povećanje ove kategorije troška se zasniva na neophodnosti pribavljanja usluga obezbjeđenja za nove trafostanice (TS Brezna, TS Kotor, TS Kličevo i TS Lastva) koje je planirano na osnovu ostvarenja navedenog troška za postojeće objekte.

Parametar Z_{st2} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{st3} predstavlja povećanje troškova čišćenja i predložen je u iznosu od **26.200 €**. Povećanje troška čišćenja odnosi se na planirane troškove čišćenja na godišnjem nivou za sljedeće četiri trafostanice: TS Brezna, TS Kotor, TS Kličevo i TS Lastva (u prosjeku planiran je iznos od 5.500 € godišnje po trafostanici na osnovu ugovora koji su već na snazi za postojeće trafostanice). Iz navedenog proizilazi da je trošak čišćenja za četiri trafostanice na godišnjem nivou 22.000 €. Dodatni trošak čišćenja u odnosu na istu kategoriju odobrenu od strane Agencije za 2016. godinu, planiran je u iznosu od 4.200 eura za čišćenje rezervnog Dispečerskog centra na osnovu preuzetih ugovornih obaveza.

Parametar Z_{st3} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi

konačnih podataka, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{st4} predstavlja povećanje troškova obuke, školarine, savjetovanja i drugih intelektualnih usluga pravnih lica i predložen je u iznosu od **20.000 €**. Do povećanja dijela ovog troška dolazi na osnovu odredbi Zakona o zaštiti na radu ("Službeni list RCG", broj 79/2004, "Službeni list Crne Gore", br. 26/10, 73/10 i 40/11), kojima je definisana obaveza angažovanja kompanije koja će izvršiti usluge kontrole primjene mjera zaštite na radu. Pored toga, Kolektivnim ugovorom CGES definisana je obaveza edukacije i profesionalnog usavršavanja zaposlenih kada to zahtijeva specifična potreba profesionalnog rada.

Parametar Z_{st4} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu u skladu sa članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već se odnosi na planirane potrebe, a kako Zakon o zaštiti na radu nije izmijenjen u navedenom periodu isti ne može biti osnova za utvrđivanje predloženog parametra. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{st5} predstavlja novu kategoriju troška advokatskih usluga i predložen je u iznosu od **25.000 €**. U svrhu obezbjeđenja specijalizovanih i nezavisnih pravnih usluga i konsultacija koje se odnose na institucionalna pravna pitanja, a koja se tiču pitanja zajmova od međunarodnih finansijskih institucija, izdavanja državnih garancija, ugovora sa dobavljačima vezano za implementaciju interkonektivnih projekata sa Italijom i zemljama susjedima, planirana je navedena kategorija troška advokatskih usluga.

Parametar Z_{st5} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{st6} predstavlja novi trošak izrade projekata i revizije projekata i predložen je u iznosu od **4.200 €**. Ovom novom kategorijom troška planirane su neophodne usluge kod podrške projektovanju i reviziji projekata, uključujući podršku geologa i geometara u pripremanju i podnošenju izvještaja, elaborata i slično.

Parametar Z_{st6} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

iv. Nematerijalni troškovi osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" je navedeno da se predlažu sljedeći iznosi parametara Z_s u okviru nematerijalnih troškova osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije:

- Parametar Z_{sb1} predstavlja povećanje troškova premija osiguranja osnovnih sredstava i predložen je u iznosu od **187.354 €**. Stavljanje u funkciju nove četiri trafostanice i novog dalekovoda Tivat-Kotor u toku regulatornog perioda 2017-2019. godina, kao i stavljanje u funkciju

povezane infrastrukture, dovodi do povećanja vrijednosti sredstava kompanije, te posljedično i povećanja troška osiguranja odnosnih osnovnih sredstava.

Parametar Z_{sb1} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{sb2} predstavlja povećanje drugih troškova premije osiguranja i predložen je u iznosu od **2.678 €**. U svrhu racionalizacije troškova koji bi nastali prilikom popravke vozila CGES i drugih troškova koji nastaju usled nesrećnih i nepredviđenih slučajeva, vozila se osiguravaju kasko osiguranjem.

Parametar Z_{sb2} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

v. Ostali rashodi

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da se predlažu sljedeći iznosi parametara Z_s u okviru ostalih rashoda:

- Parametar Z_{so1} predstavlja povećanje troška materijala za održavanje higijene i predložen je u iznosu od **19.000 €**. Povećanje troška bazira se na odedbama i uslovima sadržanim u novom ugovoru sa dobavljačem, a odnosi se na povećanje obima posla.

Uz dopis broj 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, dostavljen je Okvirni sporazum, broj 12469 od 15.10.2015. godine, zaključen između CGES AD Podgorica i DOO "BB Grupa" Podgorica, čiji je predmet isporuka potrošnog higijenskog i sanitarnog materijala. U Sporazumu je navedeno da ukupna procijenjena vrijednost javne nabavke iznosi 25.000,00 € za prvu godinu primjene ovog okvirnog sporazuma.

Parametar Z_{so1} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{so2} predstavlja novu kategoriju drugih nematerijalnih troškova i predložen je u iznosu od **6.000 €**. Nova kategorija troška planirana je u skladu sa korporativnom i društvenom najboljom praksom i odgovornosti sa ciljem podsticanja i simboličnog nagrađivanja zaposlenih za posvećenost Kompaniji.

Parametar Z_{so2} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Predloženi parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjena i analiza izvršenih od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

Na sjednici održanoj 01.12.2016. godine, CGES je dao primjedbu vezanu za utvrđivanje parametra Z_s , navodeći da isti nijesu mogli biti predloženi u Zahtjevu na osnovu konačnih podataka, već na osnovu procjena subjekta, ukazujući da se ovaj parametar odnosi na troškove poslovanja na koje se može uticati, koji ne podliježu korekcijama. Navedena primjedba je ocijenjena kao neosnovana, jer način na koji je CGES predložio utvrđivanje ovog parametra nije u skladu sa Metodologijom za prenos.

Shodno navedenom, na osnovu podataka, obrazloženja i dokumentacije dostavljene u postupku utvrđivanja prihoda, parametar Z_s nije utvrđen kao opravdan, što je u skladu sa članom 8 st. 2 i 3 Metodologije za prenos.

- c) Parametar Z_j predlaže operator, a utvrđuje Agencija na osnovu podataka, obrazloženja i dokumentacije dostavljene u postupku utvrđivanja prihoda, u skladu sa članom 8 stav 3 Metodologije za prenos. CGES je u dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" predložio i obrazložio više parametara koji se odnose na pojedinačne kategorije troškova poslovanja na koje se može uticati. Predloženi pojedinačni parametri se odnose na troškove materijala (Z_{jr1}), troškove proizvodnih usluga (Z_{jt1} i Z_{jt2}) i nematerijalne troškove osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije (Z_{jb1}). Suma navedenih pojedinačnih parametara predstavlja predloženi parametar Z_j , a u nastavku je prikazana analiza i način utvrđivanja ovog parametra.

i. Troškovi materijala

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" je navedeno da se u okviru troškova rezervnih djelova i materijala predlože parametar Z_{jr1} u iznosu od **15.000 €**. Navedeno je da se ovaj parametar odnosi na jednokratno povećanje troška rezervnih djelova. Tokom 2016. godine identifikovano je i prijavljeno nadležnim organima nekoliko slučajeva krađe pocinčane čelične konstrukcije sa stubova dalekovoda. Iz tog razloga planirano je da se u 2017. godini izvrši zamjena nelegalno uklonjene pocinčane čelične konstrukcije sa objekata prenosne mreže.

Parametar Z_{jr1} predstavlja planiranu promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne jednokratnu promjenu troškova koja je već nastala u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Navedeni parametar nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjene izvršene od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

ii. Troškovi proizvodnih usluga

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da se predlažu sljedeći iznosi parametara Z_j u okviru troškova proizvodnih usluga:

- Parametar Z_{jt1} predstavlja jednokratni trošak koji se odnosi na edukaciju zaposlenih i obezbjeđivanje sertifikacije ISO standardima koji moraju biti permanentno implementirani u cjelokupno poslovanje CGES, a predložen je u iznosu od **10.000 €**.

Parametar Z_{jt1} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao predvidjeti, spriječiti i kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Navedeni parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne jednokratnu promjenu troškova koja je već nastala u posljednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. parametar Z_{jt1} nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjene izvršene od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno isti se ne prihvata kao opravdan.

- Parametar Z_{jt2} predstavlja kratkoročno smanjenje troška tekućeg održavanja i predložen je u iznosu od **91.753 €**. Obrazloženje smanjenja u 2017. godini proizilazi iz činjenice da će ova kategorija troška postati stalna potreba kompanije počev od 2018. godine usled uvođenja značajnih troškova održavanja povezane infrastrukture.

Parametar Z_{jt2} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao predvidjeti, spriječiti i kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Navedeni parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne jednokratnu promjenu troškova koja je već nastala u posljednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Parametar Z_{jt2} nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjene izvršene od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno, kao i činjenicu da u okviru parametra Z_s nije utvrđeno povećanje troškova održavanja, parametar Z_{jt2} , koji predstavlja kratkoročno smanjenje tih troškova, ne prihvata se kao opravdan.

iii. Nematerijalni troškovi osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije

- U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da se u okviru nematerijalnih troškova osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije predlože parametar Z_{jb1} u iznosu od **121.096 €**. Navedeno je da se ovaj parametar odnosi na jednokratno smanjenje troškova osiguranja osnovnih sredstava. Obrazloženje smanjenja u 2017. godina proizilazi iz činjenice da će ova kategorija troška postati stalna potreba kompanije počev od 2018. godine nakon stavljanja u funkciju planiranih objekata prenosne mreže.

Parametar Z_{jb1} predstavlja porast troška koji nije uslovljen okolnostima koje subjekat nije mogao predvidjeti, spriječiti i kontrolisati u prethodnom periodu, već se odnosi na planirane potrebe. Navedeni parametar predstavlja promjenu troškova koja bi trebalo da se desi u budućem periodu za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, a ne jednokratnu promjenu troškova koja je već nastala u posljednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci. Parametar Z_{jb1} nije izračunat na bazi konačnih podataka, kako je to propisano članom 8 stav 2 Metodologije za prenos, već na bazi procjene izvršene od strane CGES. Uzimajući u obzir navedeno, kao i činjenicu da u okviru parametra Z_j nije utvrđeno povećanje troškova osiguranja osnovnih sredstava, parametar Z_{jb1} , koji predstavlja kratkoročno smanjenje tih troškova, ne prihvata se kao opravdan.

Na sjednici održanoj 01.12.2016. godine, CGES je dao primjedbu vezanu za utvrđivanje parametra Z_j , navodeći da isti nijesu mogli biti predloženi u Zahtjevu na osnovu konačnih podataka, već na osnovu procjena subjekta, ukazujući da se ovaj parametar odnosi na troškove poslovanja na koje se može uticati, koji ne podliježu korekcijama. Navedena primjedba je ocijenjena kao neosnovana, jer

način na koji je CGES predložio utvrđivanje ovog parametra nije u skladu sa Metodologijom za prenos.

Shodno navedenom, na osnovu podataka, obrazloženja i dokumentacije dostavljene u postupku utvrđivanja prihoda, parametar Z_j nije utvrđen kao opravdan, što je u skladu sa članom 8 st. 2 i 3 Metodologije za prenos.

- d) Projektovana inflacija (I_{t+1}) u skladu sa članom 4 stav 2 tačka 7 Metodologije za prenos predstavlja projektovanu inflaciju u Crnoj Gori, koju objavljuje nadležna institucija. U skladu sa navedenim, prilikom izračunavanja elemenata regulatorno dozvoljenog prihoda na koje se primjenjuje stopa inflacije, korišćena je stopa od 2 % utvrđena u važećem dokumentu "Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2015 do 2018. godine". Ista stopa korišćena je za sve godine regulatornog perioda.
- e) Faktor efikasnosti (X) se, u skladu sa članom 8 stav 7 Metodologije za prenos, izračunava kao zbir mjere neefikasnosti (X_1) i mjere efikasnosti postignute primjenom novih tehnologija koja iznosi 0,005 (X_2).

Mjera neefikasnosti (X_1) izračunava se primjenom formule propisane članom 8 stav 7 Metodologije za prenos. Faktor X_1 odražava odnos prosječno ostvarenih troškova poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci (TPu^{os}) i prosječno utvrđenih troškova poslovanja na koje se može uticati za isti period (TPu^{ut}). S obzirom da je regulatorni period u kojem se podnosi zahtjev jednogodišnji period (2016. godina), za koji ne postoje konačni podaci o ostvarenju troškova poslovanja na koje se može uticati, za izračunavanje elementa formule TPu^{os} , iz člana 8 stav 7 Metodologije za prenos, koriste se podaci o ostvarenju navedenih troškova u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda, a to je regulatorna godina koja je trajala od 01.08.2014. do 31.07.2015. godine.

CGES je u dokumentu "Model za obračun 2017-2019 final" prikazao obračun faktora efikasnosti, iz koga je evidentno da su korišćeni podaci o ostvarenju troškova poslovanja na koje se može uticati u 2015. godini u iznosu od **9.354.773 €**, a ne o njihovom ostvarenju u regulatornoj godini 01.08.2014-31.07.2015. Poređenjem podataka o ostvarenju troškova poslovanja na koje se može uticati prikazanih u ovom dokumentu, sa podacima iz dokumenta "Analitika troškova 2013-2015" utvrđeno je da obračun nije izvršen u skladu sa članom 8 stav 7 Metodologije za prenos. Mjera neefikasnosti (X_1) odražava odnos prosječno ostvarenih i prosječno utvrđenih troškova za isti vremenski period, a kako su troškovi utvrđeni za regulatornu godinu koja je trajala od 01.08.2014. do 31.07.2015. godine, to se i ostvareni troškovi odnose na isti period.

Prosječno ostvareni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda (TPu^{os}), odnosno u regulatornoj godini 01.08.2014-31.07.2015. iznose **9.200.591,68 €**, a izračunati su na osnovu podataka iz dokumenta "Analitika troškova 2013-2015", kao zbir 5/12 ostvarenih troškova u 2014. godini i 7/12 ostvarenih troškova u 2015. godini, jer je regulatorna godina trajala od 01. avgusta jedne do 31. jula naredne godine.

Prosječno utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda (TPu^{ut}) iznose **7.001.410 €**, a utvrđeni su Odlukom Agencije broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine.

Na osnovu navedenog, a u skladu sa članom 8 stav 7 Metodologije za prenos, utvrđena je mera neefikasnosti (X_1) u iznosu od **0,0131** ($9.200.591,68 \text{ €} / 7.001.410 \text{ €} * 1/100$), kao i faktor efikasnosti (X) u iznosu od **0,0181** ($0,0131 + 0,005$).

U Tabeli 4 prikazani su utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati za 2017. godinu.

Tabela 4. Utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati za 2017. godinu

Elementi za utvrđivanje troškova poslovanja na koje se može uticati za 2017.		Utvrđeno (€)
1	TPu_t^{ut}	7.034.997,61
2	Z_s	0
3	I_{t+1}	0,0200
4	X	0,0181
5	Z_j	0
$TPu_{t+1} = (TPu_t^{ut} \pm Z_s) * (1 + I_{t+1} - X) \pm Z_j$		7.174.506,32

U skladu sa članom 8 stav 4 Metodologije za prenos, a na osnovu elemenata sadržanih u Tabeli 4. utvrđeni su troškovi poslovanja na koje se može uticati za 2017. godinu (TPu_{t+1}) u iznosu od **7.174.506,32 €**.

U skladu sa članom 8 stav 5 Metodologije za prenos, utvrđeni su troškovi poslovanja na koje se može uticati (TPu_{t+2}) za 2018. godinu u iznosu od **7.188.137,88 €** ($((7.174.506,32 \text{ €} \mp 0) * (1 + 0,0200 - 0,0181))$).

U skladu sa članom 8 stav 6 Metodologije za prenos, utvrđeni su troškovi poslovanja na koje se može uticati (TPu_{t+3}) za 2019. godinu u iznosu od **7.201.795,34 €** ($7.188.137,88 \text{ €} * (1 + 0,0200 - 0,0181)$).

U Tabeli 5. je dat pregled predloženih i utvrđenih troškova na koje se može uticati za regulatorni period 01.01.2017-31.12.2019. godina.

Tabela 5.

Troškovi poslovanja na koje se može uticati	Predloženo	Utvrđeno	Razlika	Razlika
	(€)	(€)	(€)	(%)
	1.	2.	2.-1.	(2./1.)-1
1. godina regulatornog perioda (2017. godina)	7.996.352,00	7.174.506,32	-821.845,68	-10,28%
2. godina regulatornog perioda (2018. godina)	8.506.881,00	7.188.137,88	-1.318.743,12	-15,50%
3. godina regulatornog perioda (2019. godina)	8.494.971,00	7.201.795,34	-1.293.175,66	-15,22%
Ukupno	24.998.204,00	21.564.439,54	-3.433.764,46	-13,74%

2) Troškovi poslovanja koji se mogu djelimično kontrolisati

Članom 9 stav 1 Metodologije za prenos propisano je da troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati obuhvataju trošak kupovine električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu.

U skladu sa članom 9 stav 2 Metodologije za prenos, troškovi gubitaka u prenosnom sistemu izračunavaju se kao proizvod utvrđene cijene električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka, dozvoljene stope gubitaka u prenosnom sistemu i električne energije planirane energetske bilansom za isporuku ostalim korisnicima iz člana 1 stav 2 tačka 2 Metodologije za prenos ("ostali subjekti").

Članom 9 stav 3 Metodologije za prenos propisano je da dozvoljenu stopu gubitaka u prenosnom sistemu za svaku godinu regulatornog perioda Agencija utvrđuje uzimajući u obzir rezultate studije gubitaka, revidovane i ažurirane u skladu sa Zakonom, koju je operator dužan da dostavi uz Zahtjev.

CGES je uz Zahtjev dostavio "Studiju gubitaka električne energije u prenosnoj mreži elektroenergetskog sistema Crne Gore", izrađenu od strane DOO Elektroenergetski koordinacioni centar Beograd, iz avgusta 2016. godine, dok je Izveštaj o reviziji studije, kojim je ista potvrđena, dostavljen 24.08.2016. godine. Studijom je utvrđeno da nivo tehničkih (dozvoljenih) gubitaka u prenosnom sistemu iznosi 3,73% od bruto prenosa električne energije za potrebe konzuma u Crnoj Gori.

Cijena električne energije za 2016. godinu je utvrđena Odlukom Agencije o utvrđivanju regulatorno dozvoljenog prihoda Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić za javnog snabdjevača, broj 15/2575-34 od 27.11.2015. godine, u iznosu 37,5709 €/MWh.

Članom 9 stav 6 Metodologije za prenos propisano je da se cijena električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka određuje kao prosjek cijena električne energije ostvarene u prethodnoj godini i fjučersa za narednu godinu na referentnoj berzi, koju će imenovati Agencija.

Agencija je Odlukom o imenovanju referentne energetske berze, broj 16/3153-2 od 31.10.2016. godine, imenovala HUPX berzu (Hungarian Power Exchange) kao referentnu za izračunavanje cijene električne energije za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu.

Navedenom odlukom utvrđeno je da se za izračunavanje cijene električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka za period 2017 - 2019. godina, koriste fjučersi sa HUPX berze, objavljeni u septembru 2016. godine, za 2017. godinu - 38,41 €/MWh, za 2018. godinu - 37,84 €/MWh i za 2019. godinu - 37,70 €/MWh, dobijeni kao zbir dvije trećine mjesečnog prosjeka fjučersa band energije (settlement price) i jedne trećine mjesečnog prosjeka fjučersa pik energije (settlement price).

U skladu sa članom 9 stav 6 Metodologije, cijene električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka utvrđene su za 2017. godinu u iznosu od 37,9905 €/MWh $((37,5709 + 38,41) / 2)$, za 2018. godinu u iznosu od 37,9152 €/MWh $((37,9905 + 37,84) / 2)$, i za 2019. godinu u iznosu od 37,8076 €/MWh $((37,9152 + 37,70) / 2)$.

Troškovi poslovanja na koje se može djelimično uticati utvrđeni su za 2017. godinu polazeći od planirane potrošnje elektrodistributivnih kupaca (2.130.000 MWh), uz primjenu dozvoljene stope gubitaka u elektrodistributivnom sistemu od 8,43% (dobijena na osnovu Studije "Procjena gubitaka snage i energije u elektrodistributivnim mrežama u Crnoj Gori", urađene od strane Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i revidovana od strane DOO Elektroenergetski koordinacioni centar Beograd). Primjenom navedenih podataka izračunati su gubici u distributivnom sistemu u količini od 196.089 MWh.

Ukupne potrebe elektrodistributivnog sistema iznose 2.326.089 MWh (2.130.000 MWh + 196.089 MWh). Energija planirana za isporuku elektrodistributivnim kupcima iz prenosnog sistema dobija se kao razlika ukupnih potreba elektrodistributivnog sistema (2.326.089 MWh) i planirane proizvodnje malih hidroelektrana priključenih na elektrodistributivni sistem (103.500 MWh) i iznosi 2.222.589 MWh.

Energija potrebna za isporuku kupcima iz prenosnog sistema iznosi 3.164.389 MWh i predstavlja zbir energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema elektrodistributivnim kupcima i energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema kupcima direktno priključenim na prenosni sistem (2.222.589 MWh + 941.800 MWh).

Energija dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu dobija se primjenom stope dozvoljenih gubitaka od 3,73% na energiju potrebnu za isporuku kupcima iz prenosnog sistema (3.164.4389 MWh) i iznosi 122.605 MWh.

Na osnovu zbira energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema elektrodistributivnom sistemu (2.222.589 MWh), energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema kupcima direktno priključenim na prenosni sistem (941.800 MWh) i energije dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu (122.605 MWh), utvrđeno je da bruto konzum prenosnog sistema za 2017. godinu iznosi **3.286.994 MWh**.

Na osnovu prethodno navedenog, troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati, na osnovu energije dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu od **122.605 MWh** i cijene električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka za 2017. godinu od **37,9905 €/MWh**, utvrđeni su u iznosu od **4.657.820,85 €**, koji se nadoknađuje od:

- kupaca koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **1.386.281,91 €**, kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tačka 4 podtačka a) dispozitiva ove odluke; i
- Operatora distributivnog sistema u iznosu od **3.271.538,95 €**, kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tačka 4 podtačka b) dispozitiva ove odluke.

Troškovi poslovanja na koje se može djelimično uticati za 2018. godinu utvrđeni su polazeći od planirane potrošnje elektrodistributivnih kupaca (2.180.000 MWh), uz primjenu dozvoljene stope gubitaka u elektrodistributivnom sistemu od 8,43% (dobijena na osnovu Studije "Procjena gubitaka snage i energije u elektrodistributivnim mrežama u Crnoj Gori", urađene od strane Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici i revidovana od strane DOO Elektroenergetski koordinacioni centar Beograd). Primjenom navedenih podataka izračunati su gubici u distributivnom sistemu u količini od 200.692 MWh.

Ukupne potrebe elektrodistributivnog sistema iznose 2.380.692 MWh (2.180.000 MWh + 200.692 MWh). Energija planirana za isporuku elektrodistributivnim kupcima iz prenosnog sistema dobija se kao razlika ukupnih potreba elektrodistributivnog sistema (2.380.692 MWh) i planirane proizvodnje malih hidroelektrana priključenih na elektrodistributivni sistem (129.700 MWh) i iznosi 2.250.992 MWh.

Energija potrebna za isporuku kupcima iz prenosnog sistema iznosi 3.245.992 MWh i predstavlja zbir energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema elektrodistributivnim kupcima i energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema kupcima direktno priključenim na prenosni sistem (2.250.992 MWh + 995.000 MWh).

Energija dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu dobija se primjenom stope dozvoljenih gubitaka od 3,73 % na energiju potrebnu za isporuku kupcima iz prenosnog sistema (3.245.992 MWh) i iznosi 125.767 MWh.

Na osnovu zbira energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema elektrodistributivnom sistemu (2.250.992 MWh), energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema kupcima direktno priključenim na prenosni sistem (995.000 MWh) i energije dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu (125.767 MWh), bruto konzum prenosnog sistema za 2018. godinu iznosi **3.371.759 MWh**.

Na osnovu prethodno navedenog, troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati na osnovu energije dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu od **125.767 MWh** i cijene električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka za 2018. godinu od **37,9152 €/MWh** utvrđeni su u iznosu od **4.768.466,16 €**, koji se nadoknađuje od:

- kupaca koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **1.461.686,69 €**, kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 4 podtačka a) dispozitiva ove odluke; i
- Operatora distributivnog sistema u iznosu od **3.306.779,47 €**, kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 4 podtačka b) dispozitiva ove odluke.

Troškovi poslovanja na koje se može djelimično uticati utvrđeni su za 2019. godinu na sljedeći način polazeći od planirane potrošnje elektrodistributivnih kupaca (2.220.000 MWh), uz primjenu dozvoljene stope gubitaka u elektrodistributivnom sistemu od 8,43% (dobijena na osnovu Studije "Procjena gubitaka snage i energije u elektrodistributivnim mrežama u Crnoj Gori", urađene od strane Elektrotehničkog

fakulteta u Podgorici i revidovana od strane DOO Elektroenergetski koordinacioni centar Beograd). Primjenom navedenih podataka izračunati su gubici u distributivnom sistemu u količini od 204.375 MWh.

Ukupne potrebe elektrodistributivnog sistema iznose 2.424.375 MWh (2.220.000 MWh + 204.375 MWh). Energija planirana za isporuku elektrodistributivnim kupcima iz prenosnog sistema dobija se kao razlika ukupnih potreba elektrodistributivnog sistema (2.424.375 MWh) i planirane proizvodnje malih hidroelektrana priključenih na elektrodistributivni sistem (147.500 MWh) i iznosi 2.276.875 MWh.

Energija potrebna za isporuku kupcima iz prenosnog sistema iznosi 3.291.875 MWh i predstavlja zbir energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema elektrodistributivnim kupcima i energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema kupcima direktno priključenim na prenosni sistem (2.276.875 MWh + 1.015.000 MWh).

Energija dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu dobija se primjenom stope dozvoljenih gubitaka od 3,73% na energiju potrebnu za isporuku kupcima iz prenosnog sistema (3.291.875 MWh) i iznosi 127.544 MWh.

Na osnovu zbira energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema elektrodistributivnom sistemu (2.276.875 MWh), energije planirane za isporuku iz prenosnog sistema kupcima direktno priključenim na prenosni sistem (1.015.000 MWh) i energije dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu (127.544 MWh), bruto konzum prenosnog sistema iznosi **3.419.419 MWh**.

Na osnovu prethodno navedenog, troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati, na osnovu energije dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu od **127.544 MWh** i cijene električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka za 2019. godinu od **37,8076 €/MWh**, utvrđeni su u iznosu od **4.822.145,15 €**, koji se nadoknađuje od:

- kupaca koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **1.486.835,81 €**, kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 4 podtačka a) dispozitiva ove odluke; i
- Operatora distributivnog sistema u iznosu od **3.335.309,34 €**, kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 4 podtačka b) dispozitiva ove odluke.

3) Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati

Članom 10 Metodologije za prenos propisano je da se troškovi poslovanja na koje se ne može uticati izračunavaju kao zbir sljedećih troškova: troškova koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom, troškova za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja utvrđenih u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije ("Službeni list Crne Gore", broj 44/16), troškova koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora, troškova za zaštitu životne sredine i ostalih troškova poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa zakonom.

Članom 7 stav 2 Metodologije za prenos propisano je da se troškovi poslovanja za energetske djelatnosti, kojima pripadaju i troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa članom 7 stav 5 tačka 3, utvrđuju na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 27, kao i dokumentacije i podataka kojima Agencija raspolaže. Članom 7 stav 3 Metodologije za prenos propisano je da se troškovi poslovanja evidentiraju u skladu sa regulatornim kontnim planom i dokazuju računovodstvenom dokumentacijom i evidencijama, koja se vodi u skladu sa zakonom kojim je uređeno računovodstvo, odnosno računovodstvenim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori.

Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati su predloženi u iznosu od **2.522.954 €** za 2017. godinu, **2.593.547 €** za 2018. godinu i **2.617.547 €** za 2019. godinu. Predloženi iznosi ovih troškova su veći od utvrđenih u iznosu od 1.995.629,02 € za 2016. godinu, i to za:

- 527.324,98 € ili 26,42 % za 2017. godinu;
- 597.917,98 € ili 29,96 % za 2018. godinu;
- 621.917,98 € ili 31,16 % za 2019. godinu.

Izvršena je analiza predloženih troškova na sljedeći način:

a) **Troškovi poreza na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom** predloženi su u iznosu od **677.550 €** za 2017. godinu, **689.550 €** za 2018. godinu i **699.550 €** za 2019. godinu. U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da je povećanje ovih troškova u odnosu na iznos od 599.732 €, koji je utvrđen Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine, planirano iz sljedećih razloga:

- Povećanog troška naknada za licence koji nastaje plaćanjem licence za OVS Microsoft, a koju je CGES u obavezi da plaća zbog unapređenja i održavanja računarske opreme;
- Troška naknade koja će biti plaćana za korišćenje softvera Scalar koji će dispečerski centar CGES koristiti kod detekcije i lokacije atmosferskih pražnjenja sa korelatorom;
- Plaćanja naknade po osnovu korišćenja licence za softver za backup, licence za podršku za sistem centralizovane štampe, licence za softver za monitoring mreže koja je neophodna zbog kompleksnosti računarske mreže, licence za check-point firewall sistema u dispečerskom centru CGES, čime se podiže veći stepen zaštite i sigurnosti i pouzdanosti rada mrežnih sistema i resursa;
- Troška koji nastaje po osnovu Cisco Smart net podrške - neophodni troškovi za funkcionisanje Cisco mrežne opreme u dispečerskom centru CGES, čime se obezbeđuje pouzdan rad komunikacione opreme.

Zahtijevani iznosi ovih troškova su veći od utvrđenih u iznosu od 599.732 € za 2016. godinu, i to za:

- 77.818,42 € ili 12,98 % za 2017. godinu;
- 89.818,42 € ili 14,98 % za 2018. godinu;
- 99.818,42 € ili 16,64 % za 2019. godinu.

Agencija je dopisom broj 16/2609-6 od 04.10.2016. godine od subjekta zatražila da dostavi analitiku i obrazloženje predloženih troškova poreza na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom.

CGES je, uz dopis broj 16/2609-9 od 10.10.2016. godine, dostavio tražena pojašnjenja i strukturu ovih troškova, u vezi sa kojima je izvršena sljedeća analiza:

i. **Troškovi poreza na imovinu** predloženi su u iznosu od **180.000 €**. Navedeno je da su ovi troškovi u toku 2015. godine iznosili 156.415 €, a pošto je planirano stavljanje u funkciju novih trafostanica tokom regulatornog perioda 2017-2019. godina, planirano je i proporcionalno povećanje troškova poreza na imovinu.

CGES je u cilju dokumentovanja ovog troška dostavio kartice glavne knjige broj 55500506 – Troškovi poreza na imovinu i rješenja o utvrđivanju poreza na nepokretnosti. Analizom kartica glavne knjige broj 55500506 – Troškovi poreza na imovinu, kao i prateće dokumentacije koja je uz njih dostavljena, zaključeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 156.415 € u 2015. godini.

Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za period 2017-2019. godina, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine, odobrena je izgradnja TS 400/110/35 kV Lastva, TS 110/10 (20) kV Nikšić (Kličevo) i TS 110/35/10 kV Kotor (Škaljari), čije je stavljanje u funkciju planirano u toku regulatornog perioda, što iziskuje povećanje troškova poreza na imovinu. Uvažavajući iznesena obrazloženja i uzimajući u obzir ostvarenje ovih troškova, planirano stavljanje u funkciju novih trafostanica, ocijenjeno je da su realno planirani. U cilju obezbjeđivanja prihoda koji pokriva troškove poreza na imovinu, a imajući u vidu da ova kategorija troškova podliježe vršenju korekcija, te da će se sva odstupanja u njihovom ostvarenju u odnosu na utvrđeni iznos biti korigovana, isti se utvrđuju u predloženom iznosu od **180.000 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

ii. **Troškovi naknada za licencu**, kako je navedeno u dopisu, obuhvataju sljedeće:

1. Troškovi licence za obavljanje djelatnosti prenosa električne energije planirani su u iznosu od 181.000 € na osnovu ostvarenja iz prethodnog perioda;

2. Troškovi za korporativni antivirusni softver, za koje je navedeno da će u 2017. godini da se zaključi okvirni sporazum na četiri godine;
3. Godišnja rata za OVS (Microsoft), odnosno određeni broj licenci koji je neophodan za normalno funkcionisanje CGES;
4. Naknada za korišćenje softvera SCALAR, koji predstavlja softver za detekciju i lokaciju atmosferskih pražnjenja sa korelatorom koji se koristi od strane Nacionalnog dispečerskog centra;
5. Troškovi Iconics licence, odnosno godišnja licenca za softver za vizuelizaciju podataka iz EES;
6. Troškovi licence za softver za backup koje će se realizovati neposrednim sporazumom;
7. Troškovi licence za podršku za sistem centralizovane štampe;
8. Troškovi licence za softver za monitoring mreže, jer je zbog kompleksnosti računarske mreže neophodno uvođenje softvera za monitoring mreže;
9. Troškovi licence za check-point firewall - neophodni troškovi za funkcionisanje check point firewall sistema u Dispečerskom centru CGES, čime se podiže veći stepen zaštite, sigurnosti i pouzdanosti rada mrežnih sistema i resursa; i
10. Cisco Smart net podrška - neophodni troškovi za funkcionisanje Cisco mrežne opreme u Dispečerskom centru CGES, čime se obezbjeđuje pouzdan rad komunikacione opreme.

Vezano za troškove licence za obavljanje djelatnosti prenosa električne energije, odredbama Zakona propisano je: članom 3 stav 1 tačka 2 da je energetska djelatnost prenos električne energije; članom 65 stav 1 da se energetske djelatnosti mogu obavljati samo na osnovu licence, koju izdaje Agencija, i članom 67 stav 1 da je energetski subjekat dužan da plati godišnje naknade za korišćenje licence za period za koji je izdata licenca u visini u kojoj utvrdi Agencija. CGES je imalac Licence za obavljanje djelatnosti prenosa električne energije, iz čega proizilazi njegova zakonska obaveza da plaća godišnju naknadu za izdatu licencu.

CGES je u cilju dokumentovanja ovih troškova dostavio karticu glavne knjige broj 55510506 – Troškovi naknada za licencu i prateće račune rješenja. Analizom dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 228.758,94 € u 2015. godini, od čega se 181.279,54 € odnosi na troškove licence za obavljanje djelatnosti prenosa električne energije, a 47.479,40 € na ostale licence.

Na sjednici održanoj 01.12.2016. godine, CGES je dao primjedbu vezanu za utvrđivanje troškova naknada za licencu, navodeći iste naknade za licence kao što je već sadržano u Zahtjevu (OVS Microsoft, SCALAR, licence za podršku za sistem centralizovane štampe i novi trošak za Cisco Smart net podrška). Kako CGES nije predložio iznos ovih troškova niti ih potkrijepio dokumentacijom, ni u Zahtjevu, tako ni aktu, broj 13590 od 01.12.2016. godine, Agencija je ovu primjedbu ocijenila kao neosnovanu.

U dokumentu "Analitika troškova 2013-2015" navedeno je da su troškovi naknada za licencu ostvareni u iznosu od 213.532,84 € u 2013. godini (od čega se 129.596,21 € odnosi na troškove licence za obavljanje energetske djelatnosti, a 83.936,63 € na ostale licence), u iznosu od 160.545,04 € u 2014. godini (od čega se 122.936,22 € odnosi na troškove licence za obavljanje energetske djelatnosti, a 37.608,82 € na ostale licence³), i iznosu od 228.758,94 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 200.945,61 €.

Uvažavajući iznesena obrazloženja i činjenicu da se radi o troškovima koji se javljaju u toku redovnog poslovanja, koji su neophodni za obavljanje energetske djelatnosti, isti su utvrđeni u iznosu od **200.945,61 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na osnovu prosječnog ostvarenja u prethodne tri godine.

³ Utvrđeno na osnovu kartice glavne knjige broj 55510506 – Troškovi naknada za licencu, koja je dostavljena od strane CGES uz Zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za 2016. godinu, broj 15/2542

- iii. Troškovi korišćenja gradskog zemljišta** predloženi su iznosu od **4.000 €**, a planirani su na osnovu ostvarenja u 2015. godini.

CGES je u cilju dokumentovanja ovih troškova dostavio karticu glavne knjige broj 55530506 – Troškovi korišćenja gradskog zemljišta, kao i pet rješenja. Analizom dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 4.202,00 € u 2015. godini. U dokumentu "Analitika troškova 2013-2015" navedeno je da su troškovi korišćenja gradskog zemljišta ostvareni u iznosu od 2.706,80 € u 2014. godini i iznosu od 4.202,00 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 3.454,40 €.

S obzirom da se radi o troškovima koji se javljaju u toku redovnog poslovanja, kao i da je dostavljenom dokumentacijom potvrđeno da su ovi troškovi planirani u realnom iznosu, isti su utvrđeni u predloženom iznosu od **4.000 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

- iv. Troškovi komunalnih usluga** predloženi su u iznosu od **47.000 €**, a planirani su na osnovu ostvarenja u 2015. godini.

CGES je u cilju dokumentovanja ovih troškova dostavio karticu glavne knjige broj 5395 – Troškovi komunalnih usluga (smeće, deponija). Analizom dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 46.334,87 € u 2015. godini. U dokumentu "Analitika troškova 2013-2015" navedeno je da su troškovi korišćenja gradskog zemljišta ostvareni u iznosu od 56.281,33 € u 2013. godini, 45.711,56 € u 2014. godini i iznosu od 46.334,87 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 49.442,59 €.

Zakonom o lokalnim komunalnim taksama, član 11 stav 1 ("Službeni list CG", broj 27/06) propisano je da opština može do kraja 2007. godine, propisati obavezu plaćanja lokalne komunalne takse i po osnovu korišćenja objekata kojima se vrši prenos električne energije, dok je stavom 2 propisano da se lokalne komunalne takse za korišćenje predmeta, odnosno prava plaćaju mjesečno, do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec.

S obzirom da je riječ o troškovima koji su nastali usled postojanja zakonske obaveze, kao i da je zahtijevani iznos obrazložen na jasan i provjerljiv način, koji dokumentuje njegovu opravdanost, ocijenjeno je da su troškovi komunalnih usluga planirani u realnom iznosu i isti se utvrđuju u iznosu od **47.000 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

- v. Troškovi neodbitnog dijela ulaznog PDV** predloženi su u iznosu od **16.000 €**, a navedeno je da su planirani na osnovu ostvarenja u 2015. godini.

Analizom podataka datih u dokumentu „Analitika troškova 2013-2015” utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 18.236,49 € u 2013. godini, 15.092,27 € u 2014. godini i 16.305,84 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 16.544,87€.

U skladu sa članom 7 stav 2 Metodologije za prenos, na osnovu dokumentacije i podataka kojom raspolaže Agencija utvrđeno je da troškovi neodbitnog dijela ulaznog PDV nijesu vezani za obavljanje regulisane djelatnosti CGES, već za određene vrste troškova koji nastaju u redovnom poslovanju, a odnose se na putničke automobile, goriva i maziva, rezervne djelove i usluge povezane sa njima, kao i na izdatke za reprezentaciju. Navedeno pojašnjenje CGES je dostavio uz dopis, broj 13001 od 28.10.2015. godine.

U skladu sa navedenim, utvrđeno je da ovi troškovi nijesu opravdani.

- vi. Troškovi taksu** planirani su na osnovu prosjeka ostvarenja 2014. i 2015. godine, kako je navedeno u dopisu. Takođe je istaknuto da je u okviru ovog troška uzeto u obzir i ostvarenje koje se odnosi na takse, a knjiži se na kontu 55990509.

CGES je u cilju dokumentovanja ovih troškova dostavio karticu glavne knjige broj 55580506 – Takse, kao i 37 rješenja za uplatu takse. Analizom dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 1.550,00 € u 2015. godini. Analizom podataka datih u dokumentu „Analitika troškova 2013-2015” utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 2.182,30 € u 2013. godini, 777,20 € u 2014. godini i 1.550,00 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 1.503,17 €.

S obzirom da se ovi troškovi odnose na administrativne takse u skladu sa zakonom, kao i da se radi o troškovima koji se javljaju u toku redovnog poslovanja za koje je dostavljena dokumentacija kojom je potvrđena njihova opravdanost, isti se utvrđuju u iznosu od **1.503,17€** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na osnovu prosječnog ostvarenja u prethodne tri godine.

S obzirom da CGES nije dostavio obrazloženja i dokumentaciju kojim bi opravdao predložene troškove poreza na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom u različitim iznosima za 2017. 2018. i 2019. godinu, isti su utvrđeni u jednakim iznosima za svaku godinu regulatornog perioda. Agencija je ocjenjujući predložene troškove vodila računa da isti budu opravdani i dokumentovani u skladu sa odredbama Metodologije za prenos, pa je uvažavajući priloženu dokumentaciju i obrazloženja data u svrhu pojašnjenja pojedinih troškova ovaj trošak utvrdila u iznosu od **433.448,78 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda (i. 180.000,00 € + ii. 200.945,61 € + iii. 4.000,00 € + iv. 47.000,00 € + vi. 1.503,17 €).

Troškove koje je subjekat predložio u okviru ove kategorije, koji nijesu bili potkrijepljeni validnom dokumentacijom, nijesu prihvaćeni kao opravdani, odnosno ocjenjeno je da isti ne mogu biti nadoknađeni iz tarifa.

b) Troškovi za obezbjeđenje pomoćnih i usluga balansiranja

U Odluci o utvrđivanju cijena za pomoćne usluge i usluge balansiranja za period 01.01.2017 – 31.12.2019. godine, broj 16/2607-8 od 05.12.2016. godine, koju je Agencija donijela u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, troškovi za obezbjeđenje pomoćnih i sistemskih usluga utvrđeni su u iznosu od **1.136.391,35 €** za 2017. godinu, **1.203.623,78 €** za 2018. godinu i **1.247.342,81 €** za 2019. godinu.

c) Troškovi koji proizilaze iz međunarodnih ugovora zahtijevani su u iznosu od **482.000 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda. U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da se ovi troškovi odnose na trošak po osnovu članarine u ENTSO-E, trošak po osnovu članarine u MEDTSO, trošak usluga Kancelarije za koordinisane aukcije u Jugoistočnoj Evropi (SEE CAO), trošak usluga proračuna stabilnosti sistema za regionalni blok (Regional Security Coordination Initiative), trošak koordinacije MMS bloka (Makedonija, Montenegro i Srbija) koju CGES plaća Elektromreži Srbije (EMS), kao i trošak članarine u Uniji poslodavaca Crne Gore.

Zahtijevani iznosi ovih troškova za sve tri godine regulatornog perioda veći su od utvrđenih u iznosu od 436.475,53 € za 2016. godinu, i to za 45.524,47 € ili 10,43%.

Struktura predloženih troškova koji proizilaze iz međunarodnih ugovora, kao i analiza podataka i dokumentacije na osnovu koje su utvrđeni ovi troškovi je data u nastavku.

i. Trošak članarine u ENTSO-E⁴ se odnosi na godišnju članarinu, koja se utvrđuje proporcionalno glasačkim pravima CGES u organizaciji, a na osnovu godišnjeg budžeta organizacije, koji utvrđuje Generalna skupština ENTSO-E. U cilju dokumentovanja opravdanosti ovog troška subjekat je uz Zahtjev dostavio račun za članarinu za 2015. godinu, broj FEE 2015-40 od 15.01.2015. godine, izdat od strane ENTSO-E, karticu glavne knjige za period 01.01.2015-31.12.2015. godina, konto broj 5540 – Troškovi članarina poslovnim udruženjima, kao i dopis broj 597 od 22.01.2015. godine. Na osnovu navedene dokumentacije je utvrđeno da je godišnja članarina za 2015. godinu iznosila **170.618,49 €**.

Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, kroz transponovanje Regulative EC 714/2011, propisuje nove obaveze za CGES. Članom 8 stav 1 ovog zakona je propisano da je operator prenosnog sistema električne energije dužan da sarađuje sa drugim

⁴ ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity - Evropska mreža operatora prenosnih sistema električne energije) je osnovan u skladu sa Trećim energetskim paketom EU za unutrašnje tržište električne energije u 2009. godini, koji ima za cilj liberalizaciju tržišta gasa i električne energije u EU.

operatorima prenosnog sistema u okviru ENTSO-E, u cilju promocije uspostavljanja i omogućavanja funkcionisanja regionalnog tržišta električne energije Zajednice, prekogranične trgovine, kao i obezbjeđenja optimalnog upravljanja, koordiniranog rada i odgovarajućeg razvoja crnogorskog i evropskog elektroprenosnog sistema. S obzirom da ovaj trošak proizilazi iz zakonske obaveze i da je dostavljena dokumentacija koja potvrđuje njegovu opravdanost isti je utvrđen u iznosu od **170.618,49 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

- ii. **Trošak po osnovu članarine u MEDTSO⁵** se odnosi na godišnju članarinu, koja se utvrđuje proporcionalno glasačkim pravima CGES u organizaciji, a na osnovu godišnjeg budžeta organizacije, koji utvrđuje Generalna skupština.

U cilju dokumentovanja opravdanosti ovog troška subjekat je dostavio račun, broj 17-2015 od 22.04.2015. godine, izdat od strane MEDTSO, po osnovu godišnje članarine na iznos od 10.000,00 €, kao i karticu glavne knjige za period 01.01.2015-31.12.2015. godina, konto broj 5540 – Troškovi članarina poslovnim udruženjima.

S obzirom da je navedeni trošak dokumentovan na jasan i provjerljiv način ocijenjeno je da je trošak opravdan i isti je utvrđen u iznosu od **10.000,00 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

- iii. **Trošak usluga Kancelarije za koordinisane aukcije u Jugoistočnoj Evropi (SEE CAO)**, posredstvom koje CGES obavlja trgovinu prekograničnim kapacitetima, procjenjen je od strane CGES u iznosu od 105.000,00 € na godišnjem nivou. Usluga koordinisane dodjele prekograničnih prenosnih kapaciteta na nivou regiona Jugoistočne Evrope (JIE), koju obavlja Kancelarija za koordinisane aukcije u JIE, za potrebe operatora prenosnih sistema Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Albanije, Kosova, Grčke, Turske i Crne Gore, a u skladu principima definisanim Regulativom 714/2009.

Uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, CGES je dostavio fakture za 2015. godinu, koje se odnose na mjesečnu nadoknadu za usluge koordinisane dodjele prekograničnih prenosnih kapaciteta na nivou regiona JIE, koju CGES plaća od januara 2015. godine. Na osnovu dostavljene dokumentacije utvrđeno je da navedena mjesečna nadoknada iznosi 7.321,42 €, bez PDV, odnosno da je godišnji trošak za 2015. godinu usluga aukcijske kuće iznosio **87.857,04 €**.

Kako je nesporno da se ovaj trošak javlja u kontinuitetu, a uvažavajući dato obrazloženje, ocijenjeno je da je isti opravdan i utvrđen je u iznosu od **87.857,04 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, koliko iznosi godišnja naknada za usluge koordinisane dodjele prekograničnih prenosnih kapaciteta na nivou regiona JIE, izračunata na osnovu mjesečnih faktura za 2015. godinu.

- iv. **Trošak po osnovu usluga RSCI⁶** (Regional Security Coordination Initiative) se odnosi na usluge koordinisanih proračuna sigurnosti rada EES na nivou regiona JIE, koju obavlja Centar za koordinaciju sigurnosti SCC DOO Beograd, za potrebe operatora prenosnih sistema Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, a u skladu sa pravilima ENTSO-E, Operativnim priručnikom i zaključcima ENTSO-E Komiteta za upravljanje sistemom. Ovi troškovi su procijenjeni od strane CGES u iznosu od **180.000,00 €** na godišnjem nivou.

Uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, CGES je dostavio Ugovor o korišćenju usluga, broj 411 od 19.01.2016. godine, zaključen za period 01.01. do 31.12.2016. godine, između CGES i DOO Centar za koordinaciju sigurnosti SCC Beograd, u

---

⁵ MEDTSO (Mediterranean Transmission System Operators – Operatori prenosnog sistema Mediterana) je asocijacija koja udružuje sve operatore zemalja Mediterana sa ciljem definisanja zajedničkih smjernica za saradnju i razvoj prenosnih sistema.

⁶ RSCI (Regional Security Coordination Initiative – Centar za koordinaciju sigurnosti) je organizacija čiji je cilj da razvije neophodne servise propisane evropskim mrežnim pravilima i ENTSO-E internom regulativom. Velika uzajamna zavisnost nacionalnih prenosnih sistema koji rade u interkonekciji, u uslovima povećanja udjela obnovljivih intermitentnih izvora električne energije i sve kraćeg vremenskog intervala u kojima se organizuje rad tržišta električne energije, nameće potrebu za pojačanjem koordinacije rada na regionalnom nivou.

kojem je navedeno da mjesečna nadoknada koju je CGES dužan da plati za usluge iznosi 15.000,00 €.

Kako je nesporno da se ovaj trošak javlja u kontinuitetu, a uvažavajući dato obrazloženje, isti je ocijenjen da je opravdan i utvrđen je u iznosu od **180.000,00 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, koliko iznosi godišnja naknada, izračunata na osnovu ugovorene mjesečne nadoknade za 2016. godinu.

- v. **Troškovi usluga koordinacije SMM regulacionog bloka**, koje za kontrolne oblasti Srbija, Makedonija i Crna Gora obavlja EMS.

Uz Zahtjev CGES je dostavio karticu glavne knjige za period 01.01.2015-31.12.2015. godina konto broj 5507 – Ostale neproizvodne usluge, a uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, mjesečne račune, izdate od strane Javnog preduzeća EMS za 2015. godinu, za usluge vršenja funkcije Operatora SMM regulacionog i obračunskog bloka u iznosu od 2.000,00 €.

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 24.000,00 € u 2015. godini. U skladu sa navedenim, troškovi usluga koordinacije SMM regulacionog bloka utvrđeni su u iznosu od **24.000,00 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

- vi. **Trošak članarine u Uniji poslodavaca Crne Gore** je u 2015. godini iznosio 150,00 €. Uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, CGES je dostavio karticu glavne knjige za period 01.01.2015-31.12.2015. godina konto broj 5540 – Troškovi članarina poslovnim udruženjima i račun izdat od strane Unije poslodavaca Crne Gore koji glasi na navedeni iznos. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da je ovaj trošak ostvaren u iznosu od **150,00 €** u 2015. godini, pa je isti utvrđen u tom iznosu godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

Agencija je ocjenjujući predložene troškove vodila računa da isti budu opravdani i dokumentovani u skladu sa odredbama Metodologije za prenos, pa je uvažavajući priloženu dokumentaciju i obrazloženja data u svrhu pojašnjenja pojedinih troškova, troškove koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora utvrdila u iznosu od **472.625,53 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda (i. 170.618,49 € + ii. 10.000,00 € + iii. 87.857,04 € + iv. 180.000,00 € + v. 24.000,00 € + vi. 150,00€).

Troškovi koje je subjekat predložio u okviru ove kategorije, a koji nijesu bili potkrijepljeni validnom dokumentacijom nijesu prihvaćeni kao opravdani, odnosno isti ne mogu biti nadoknađeni iz tarifa.

- d) **Troškovi za zaštitu životne sredine** predloženi su u iznosu od **21.500 €** za 2017. godinu, **20.000 €** za 2018. godinu i **20.000 €** za 2019. godinu. U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da su ovi troškovi obračunati na osnovu precizne procjene sektora CGES, kao i da proizilaze iz plana ispitivanja i usluga od strane nadležnih institucija i plana ublažavanja nepovoljnih uticaja i šteta na životnu sredinu. Takođe je navedeno da se troškovi za zaštitu životne sredine sastoje od troškova vezanih za:

- Sanaciju i rekultivaciju terena u objektima CGES (ova stavka je predviđena za slučaj ekoloških incidenata sa izlivanjem transformatorskog ulja iz opreme, jer je tada neophodno izvršiti rekultivaciju zemljišta);
- Kategorizaciju ulja u mjernim transformatorima;
- Preuzimanje i zbrinjavanje opasnog otpada (u okviru ove stavke riješiće se i pitanja tretmana nekih vrsta otpada iz Plana upravljanja otpadom).

Zahtijevani iznos ovih troškova za 2017. godinu je manji za 20.500 € ili za 48,81% u odnosu na utvrđeni iznos za 2016. godinu, a zahtijevini iznosi za 2018. i 2019. godinu su manji za 22.000 € ili 52,38 % u odnosu na utvrđeni iznos za 2016. godinu.

Uz Zahtjev je dostavljena kartica glavne knjige za period 01.01.2015-31.12.2015. godina konto broj 55520506 – Troškovi za zaštitu životne sredine, račun izdat od strane DOO "Štit Company", broj 14705 od 02.12.2015. godina, faktura izdata od strane DOO "S Press", broj 3087 od 13.03.2015. godine, kao i tri izvoda za stanje i promjene sredstava kojim se dokumentuju izvršene uplate od strane CGES Agenciji za zaštitu životne sredine. Iz navedene dokumentacije je utvrđeno da su troškovi za zaštitu životne sredine ostvareni u iznosu od 10.077,00 € u toku 2015. godine. Uvidom u dokument "Analitika troškova 2013-2015" utvrđeno je da su ovi troškovi i ostvareni u iznosu 4.119,75 € u 2014. godini, dok ovog troška nije bilo u 2013. godini.

Obavještenjem o nedostacima u Zahtjevu, 16/2609-2 od 14. 09. 2016. godine, od subjekta je zatraženo da dostavi dokumentaciju na osnovu koje je planiran trošak za zaštitu životne sredine.

CGES je uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, dostavio Okvirni sporazum, broj 14169 od 20.11.2015. godine, i Ugovor zaključen između CGES i DOO "Štit Company" Nikšić, o preuzimanju i konačnom zbrinjavanju opasnog otpada, broj 14170 od 20.11.2015. godine. Predmet navedenog ugovora je pružanje usluga preuzimanja i zbrinjavanja opasnog otpada za period od 12 mjeseci od dana početka primjene ugovora. Navedeno je da ukupna cijena za pružanje usluga iznosi 23.800,00 € sa PDV, a bez 20.000,00 €.

S obzirom da troškovi za zaštitu životne sredine nastaju po osnovu zakonske obaveze, kao i da je subjekat obrazložio i dokumentovao njegovu opravdanost, isti se utvrđuju u iznosu od **20.000,00 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na osnovu dostavljene dokumentacije.

Troškovi koje je subjekat predložio u okviru ove kategorije, a koji nijesu bili potkrijepljeni validnom dokumentacijom nijesu prihvaćeni kao opravdani, odnosno isti ne mogu biti nadoknađeni iz tarifa.

e) Ostali troškovi poslovanja koji se ne mogu kontrolisati zahtijevani su u iznosu od **217.000 €** za 2017. godinu, **204.000 €** za 2018. godinu i **218.000 €** za 2019. godinu.

Zahtijevani iznosi ovih troškova su veći od utvrđenih u iznosu od 118.817,64 € za 2016. godinu, i to za:

- 98.182,36 € ili 82,63 % za 2017. godinu;
- 85.182,36 € ili 71,69 % za 2018. godinu;
- 99.182,36 € ili 83,47 % za 2019. godinu.

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da su predloženi troškovi veći od utvrđenih za 2016. godinu zbog:

- Nastanka troška izrade studije zatečenih izvora elektromagnetnih zračenja i drugih dokumenata po osnovu sprovođenja Zakona o zaštiti od nejonizirajućeg zračenja ("Službeni list Crne Gore", broj 35/2013), u skladu sa kojim izradu studije treba da inicira Agencija za zaštitu životne sredine, a plaćanje koje se procjenjuje na iznos od 20.000 € treba da izvrši CGES;
- Povećanja troška naknade štete drugim licima, koji je za 2016. godinu utvrđen u iznosu od 96.805 €, dok je prosječno ostvarenje za prethodne tri godine, kako je navedeno, iznosilo 203.014 €. Uzimajući u obzir navedene vrijednosti, CGES je planirao ovaj trošak u iznosu od 150.000 € za 2017, 160.000 € za 2018 i 180.000 € za 2019. godinu;
- Neophodnosti izrade plana zaštite objekata. CGES je trošak po ovom osnovu planirao u iznosu od 20.000 €.

Obavještenjem o nedostacima u Zahtjevu, 16/2609-2 od 14. 09. 2016. godine, od subjekta su zatražena pojašnjenja u vezi troška izrade studije zatečenih izvora elektromagnetnih zračenja i drugih dokumenata, troška naknade štete drugim licima (s obzirom da se navedeni iznos prosječnog ostvarenja ovog troška za prethodne tri godine na osnovu koga je planiran za naredni period razlikuje od prosjeka od 95.724 € utvrđenog na osnovu podataka dostavljenih u dokumentu "Troškovi ostvareni u prethodnom periodu"), kao i izrade plana zaštite objekata (iz čega proizilazi

obaveza izrade, na osnovu čega je planiran iznos od 20.000 €). Zatraženo je od subjekta da dostavi dokumentaciju na osnovu koje je planiran trošak za zaštitu životne sredine.

Dopisom broj 16/2609-6 od 04.10.2016. godine, od CGES je zatraženo dostavljanje pojašnjenja vezano za troškove zaštite i ispitivanja i troškove javnog oglašavanja, s obzirom da u dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" nijesu navedeni predloženi iznosi ovih troškova.

CGES je uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, kao i uz dopis broj 11312 od 10.10.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-9 dostavio pojašnjenja, u vezi sa kojima je izvršena sljedeća analiza:

i. Troškovi naknade štete drugim licima predloženi su u iznosu od **150.000 €** za 2017. godinu, **160.000 €** za 2018. godinu i **180.000 €** za 2019. godinu. Navedeno je da su ovi troškovi za 2016. godinu utvrđeni u iznosu od 96.805 €, a da prosječno ostvarenje za prethodne tri godine iznosi 203.014 €, te da su iznosi predloženi za naredni regulatorni period planirani uzimajući ove vrijednosti.

CGES je u cilju dokumentovanja ovih troškova dostavio kartica glavne knjige broj 57930 – Naknada šteta drugim licima, kao i 120 sporazuma o naknadi štete. Analizom dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 100.757,00 € u 2015. godini. Analizom podataka dostavljenih u dokumentu "Analitika troškova 2013-2015" utvrđeno je da su troškovi naknade štete drugim licima ostvareni u iznosu od 77.033,00 € u 2013. godini, u iznosu od 109.383,00 € u 2014. godini i u iznosu od 100.757,00 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 95.724,33 €.

Uz dopis broj 16/2609-4 od 27.09.2016. godine, CGES je dostavio pojašnjenje predloženih iznosa, u kome je navedeno da je ovaj trošak zahtijevan u većem iznosu od prosječnog ostvarenja u prethodnom periodu zbog: 1) cikličnosti procesa čišćenja koridora dalekovoda od nedozvoljenog rastinja (u prethodnom periodu bilo je potrebno vršiti ovu vrstu prevencije na nešto manjem procentu trasa, od onoga koji se očekuje u narednom periodu), i 2) izgradnje novih elemenata sistema kojom se uvećava i površina koridora koji se mora održavati u skladu sa strukovnim standardima.

Članom 176 stav 1 Zakona propisano je da su vlasnici, odnosno držaoci nepokretnosti, dužni da omoguće energetske subjektima nesmetan pristup do nepokretnosti i na nepokretnosti na kojima se nalaze ili grade energetske objekti, radi izvođenja radova na izgradnji, održavanju, kontroli ispravnosti objekta, uređaja, postrojenja ili opreme i izvođenja drugih neophodnih radova, dok je stavom 2 propisano je da je energetski subjekat dužan da plati vlasniku nepokretnosti naknadu za eventualno pričinjenu štetu izvođenjem radova, čiju visinu utvrđuju sporazumno.

S obzirom da troškovi naknade štete drugim licima nastaju po osnovu zakonske obaveze, isti su opravdani. Međutim, predloženi iznosi su značajno veći od ostvarenih u prethodnom periodu, što nije potkrijepljeno dokumentacijom i obrazloženjima iz kojih bi se moglo zaključiti na osnovu čega su ovi troškovi planirani u tim iznosima. Uzimajući u obzir ostvarenja troškova naknade štete drugim licima u prethodnom periodu, kao i činjenicu da ovi troškovi podliježu korekcijama, isti se utvrđuju u iznosu od **95.724,33 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na osnovu prosječnog ostvarenja u prethodne tri godine.

ii. Troškovi po osnovu javnog oglašavanja predloženi su u iznosu od **3.000 €** za svaku godinu regulatornog perioda, na osnovu ostvarenja u 2015. godini. Navedeno je da se ovi troškovi odnose na troškove objavljivanja finansijskih izvještaja (250 € po kvartalu), kao i troškove objave tendera u dnevnim novinama (zakonska obaveza oglašavanja u sredstvima javnog informisanja prilikom objave tendera). Naknadu za objavljivanje finansijskih iskaza emitenta fakturiše Komisija za hartije od vrijednosti po osnovu Odluke o visini naknade za rad Komisije za hartije od vrijednosti.

CGES je u cilju dokumentovanja ovih troškova dostavio karticu glavne knjige broj 5592 – Troškovi javnog oglašavanja, kao i 11 računa. Analizom dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 1.250,00 € u 2015. godini. Analizom podataka dostavljenih u

dokumentu "Analitika troškova 2013-2015" utvrđeno je da su troškovi po osnovu javnog oglašavanja ostvareni u iznosu od 3.577,27 € u 2013. godini, u iznosu od 750,00 € u 2014. godini i u iznosu od 1.250,00 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 1.859,09 €.

Zakonom o hartijama od vrijednosti, član 19 st. 1 i 2 ("Službeni list RCG", br. 59/00, 10/01 i 28/06, "Službeni list CG", broj 6/13), propisano je da sredstva za rad Komisije ostvaruju se iz: naknada koje se plaćaju uz podnošenje zahtjeva Komisiji i naknada koje se plaćaju za registraciju i prenos hartija od vrijednosti kod lica ovlaštenog za registraciju hartija od vrijednosti, dok je stavom 2 propisano da Komisija utvrđuje visinu navedenih naknada. Shodno navedenom, donijeta je Odluka o visini naknade za rad Komisije za hartije od vrijednosti ("Službeni list CG", br. 54/13, 02/14 i 31/14). Članom 4 navedene odluke propisano je da naknade za objavljivanje finansijskih izvještaja emitenata na godišnjem nivou iznose za A listu 1.000 €. Ova odluka je prestala da važi 08.11.2014. godine, stavljanjem iste van snage članom 22 Pravilnika o naknadama za rad komisije za hartije od vrijednosti ("Službeni list CG", br. 46/2014, 1/2015, 8/2015, 17/2015 i 25/2015), kojim je na isti način utvrđena obaveza plaćanja naknada za objavljivanje finansijskih izvještaja emitenata koja godišnje iznosi za A listu 1.000 €.

S obzirom da ovi troškovi nastaju po osnovu zakonske obaveze, isti su opravdani. Uzimajući u obzir ostvarenje troškova po osnovu javnog oglašavanja u prethodnom periodu i uvažavajući iznesena obrazloženja, ovi troškovi se utvrđuju u iznosu od **1.859,09 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na osnovu prosječnog ostvarenja u prethodne tri godine.

- iii. **Troškovi zaštite i ispitivanja** predloženi su u iznosu od **64.000 €** za 2017. godinu, u iznosu od **41.000 €** za 2018. godinu i **35.000 €** za 2019. godinu.

Uz dopis broj 16/2609-9 od 27.09.2016. godine, CGES je prikazao strukturu predloženih troškova zaštite i ispitivanja i dostavio sljedeća pojašnjenja:

1. Izrada Studije zatečenih izvora elektromagnetnih zračenja i druga dokumenta po osnovu sprovođenja Zakona o zaštiti od nejonizujućeg zračenja. Nakon donošenja podzakonskih akata koji regulišu ovu materiju, izradu studije treba da inicira Agencija za zaštitu životne sredine, a plaćanje je obaveza CGES. Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od 20.000 € za 2017. godinu.

Uz dopis broj 16/2609-4 od 27.09.2016. godine, CGES je dostavio odgovor na pitanje postavljeno u Obavještenju o nedostacima, vezano za trošak izrade studije zatečenih izvora elektromagnetnih zračenja. Navedeno je da CGES nije u obavezi da izrađuje predmetna dokumenta svake godine. Međutim, trošak je planiran za 2017. godinu kao rezultat prenošenja istog troška planiranog za 2016. godinu, a koji nije realizovan usled kašnjenja u donošenju zakonskih propisa koji će regulisati ovu materiju.

S obzirom da ovaj trošak spada u kategoriju troškova poslovanja na koje se ne može uticati koja podliježe vršenju korekcija, iznos koji je utvrđen za 2016. godinu, a nije ostvaren, biće korigovan kada se ispune uslovi za vršenje korekcija u skladu sa Zakonom. Uzimajući u obzir da trošak izrade studije predstavlja zakonsku obavezu, ocijenjeno je da je opravdan.

2. Usluge fizičkih i hemijskih analiza elemenata životne sredine (vode, vazduha i tla), koje se sprovode u slučaju kada je to zahtijevano elaboratom procjene uticaja na životnu sredinu za određeni projekat, kao mjera monitoringa kojom se prati uticaj projekta na kvalitet vode, vazduha i zemljišta. Navedeno predstavlja zakonsku obavezu za CGES kao investitora projekta. Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od po 1.000 € za 2017. 2018. i 2019. godinu.
3. Mjerenje nivoa elektromagnetnih zračenja proističe iz elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i predstavlja zakonsku obavezu CGES kao investitora projekta u skladu sa Zakonom o zaštiti od elektromagnetnih zračenja. Mjerenje se vrši nakon izgradnje novih objekata kao i nakon rekonstrukcije postojećih. Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od po 5.000 € za 2017. 2018. i 2019. godinu.
4. Analize ulja iz energetskih transformatora, u vezi kojih se planira potpisivanje okvirnog sporazuma na četiri godine, jer je prethodni okvirni sporazum istekao. U skladu sa tehničkim

propisima i preporukama i Pravilnikom o održavanju, CGES ima obavezu da redovno (za velike energetske transformatore jednom godišnje, a za manje jedinice svake druge godine) vrši: gasnohromatografsku analizu ulja i određivanje sadržaja vode u ulju. Svake četvrte godine za sve energetske transformatore je potrebno izvršiti: određivanje fizičkih, hemijskih i električnih karakteristika ulja i određivanje sadržaja furana rastvorenih u ulju. Povremeno je potrebno uraditi (prema ukazanoj potrebi): određivanje broja i veličine čestica u ulju, ispitivanje korozivnosti ulja, kvalitativno utvrđivanje prisustva PCB u ulju i procjenu ovlaženosti izolacionog sistema energetskih transformatora. Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od po 10.000 € za 2017. 2018. i 2019. godinu. CGES je u cilju dokumentovanja ovog troška dostavio Ugovor za pružanje usluga analize ulja iz energetskih transformatora, zaključen između CGES i AD "Elektrotehnički institut Nikola Tesla" Beograd, čiji je predmet pružanje usluga analize ulja iz energetskih transformatora, broj 7739 od 19.06.2015. godine.

5. Ispitivanje sigurnosnih ventila je obaveza koju za CGES vrši ovlašćena firma svake godine, a podrazumijeva ispitivanje svih sigurnosnih ventila koji postoje u trafostanicama. Ventili se nalaze na starijim visokonaponskim prekidačima i na centralnim kompresorima. Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od po 3.000 € za 2017. 2018. i 2019. godinu.
6. Ispitivanje sistema uzemljenja je obaveza koju za CGES vrši ovlašćena firma svake pete ili desete godine (zavisno od materijala od kojeg je izrađen uzemljivač postrojenja), a vrši se ispitivanje kompletnog sistema uzemljenja u svim trafostanicama. Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od 2.000 € za 2017. godinu i 6.000 € za 2018. godinu.
7. Ispitivanje kolektivnih sredstava zaštite na radu je zakonska obaveza u skladu sa Pravilnikom o postupku i rokovima za vršenje periodičnih pregleda i ispitivanja sredstava za rad, sredstava i opreme lične zaštite na radu i uslova radne sredine ("Službeni list RCG", broj 71/05). Prema Pravilniku vrše se periodični pregledi i ispitivanja sredstava i opreme lične zaštite na radu radi utvrđivanja: da li su izrađena u skladu sa propisima iz zaštite na radu, da li su izrađena i da li su uz sredstva priložena uputstva za njihovu namjenu i način ispitivanja, održavanja i korišćenja, da li su sredstva i oprema lične zaštite na radu prilagođena namjeni u odnosu na sredstva za rad i radnu sredinu, da li su na sredstvima i opremi lične zaštite na radu vidno istaknuti podaci: vrsta, tip, serija, namjena, fabrički broj i da li posjeduju ateste o kvalitetu materijala od kojih su izrađena.

Pregledi i ispitivanja sredstava i opreme lične zaštite na radu vrše se na način, po postupku i u rokovima utvrđenim propisima o zaštiti na radu, standardima, tehničkim propisima i uputstvima proizvođača. Ispitivanja sredstava se vrši polugodišnje (VN rukavice), godišnje (VN čizme i indikatori napona), dvogodišnje (izolacione motke i VN kliješta za osigurače) i trogodišnje (elektroizolacione ploče), a vremenske rokove definišu sljedeći standardi: MEST EN 60903, MEST EN 50321:2010, MEST EN 61243-1:2011, MEST EN 60855:2012 i JUS N.B4.050.1980.

Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od po 4.000 € za 2017. 2018. i 2019. godinu. CGES je u cilju dokumentovanja ovog troška dostavio Neposredni sporazum, zaključen između CGES i AD "Institut za Crnu Metalurgiju" Nikšić, čiji je predmet ispitivanje kolektivnih sredstava zaštite na radu, broj 713/20 od 11.05.2016. godina.

8. Usluga kontrole hidrantske mreže i servisiranje PP aparata je zakonska obaveza u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju, odnosno u skladu sa Pravilnikom o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu. Planirano je potpisivanje okvirnog sporazuma. Korisnik objekta u kojem je ugrađen sistem za automatsko javljanje o požaru, hidrantska mreža, uređaji za kontrolu i zaštitno djelovanje i uređaji za spiječavanje širenja požara dužan je da obezbijedi njihovu ispravnost i funkcionalnost, kao i njihovo redovno ispitivanje, prema uputstvu proizvođača, a najmanje jednom u šest mjeseci, o čemu je dužan da vodi evidenciju. Trošak po ovom osnovu je planiran u iznosu od po 12.000 € za 2017. 2018. i 2019. godinu. CGES je u cilju dokumentovanja ovog troška dostavio Okvirni sporazum, broj 2144 od 18.02.2014. godine, i Ugovor, koji je zaključen između CGES i DOO "Vatropstop" Danilovgrad, čiji je predmet pregled i servisiranje PP aparata u objektima CGES.

9. Ispitivanje sredstava za rad se vrši svake treće godine i trošak po ovom osnovu planiran je u iznosu od 3.000 € za 2017. godinu. CGES je u cilju dokumentovanja ovog troška dostavio Neposredni sporazum, zaključen između CGES i AD "Tehno-Control" Podgorica, čiji je predmet pružanje usluga ispitivanja sredstava za rad (tirfori, pulliftovi, hidraulične prese, vučne mašine, vučno-kočione mašine, sprave za zamjenu izolatora, motorne prese kod DV ekipa), broj 7556 od 16.06.2014. godine.
10. Usluga ispitivanja električnih i gromobranskih instalacija vrši se svake treće godine. Ispitivanje sredstava za rad i električnih i gromobranskih instalacija je zakonska obaveza i vrši se u skladu sa Pravilnikom o postupku i rokovima za vršenje periodičnih pregleda i ispitivanja sredstava za rad, sredstava i opreme lične zaštite na radu i uslova radne sredine.

Periodični pregledi i ispitivanja gromobranskih instalacija vrše se u cilju dokazivanja da je gromobranska instalacija izrađena po projektu u skladu sa propisima iz zaštite na radu, standardima i drugim propisima. Pregledi i ispitivanja na elektroinstalaciji koja nije u protivkeplozijskoj zaštiti vrše se u cilju dokazivanja da li je električna instalacija izvedena u skladu sa propisima iz zaštite na radu, standardima i drugim propisima iz elektroprivredne djelatnosti. Periodični pregledi i ispitivanja gromobranskih instalacija i elektroinstalacija vrše se: prije puštanja u rad, nakon rekonstrukcije ili adaptacije, nakon prestanka korišćenja u trajanju duže od šest mjeseci i u roku od 36 mjeseci od prethodnog pregleda i ispitivanja.

Periodični pregledi i ispitivanja određenih sredstava za rad vrše se u skladu sa propisima o zaštiti na radu, standardima, tehničkim propisima, uputstvima proizvođača i odredbama ovog pravilnika, radi utvrđivanja da li je primijenjenim mjerama osiguran bezbjedan rad. Ovi pregledi se vrše: prije puštanja u rad, poslije izvršene rekonstrukcije djelova ili sklopova koji neposredno utiču na zaštitu zaposlenih pri radu i poslije premještanja na druge temelje odnosno lokaciju i u roku od tri godine od prethodnog pregleda i ispitivanja.

Radi jasnijeg pregleda i potpunijeg obrazloženja, u prilogu je dostavljen iznos troška po stavkama i godinama, kao i dokumentacija (okvirni sporazumi, ugovori i neposredni sporazumi).

CGES je u cilju dokumentovanja troškova zaštite i ispitivanja dostavio sljedeće: Neposredni sporazum, čiji je predmet pružanje usluga ispitivanja sredstava za rad, broj 7556 od 16.06.2014. godine; Okvirni sporazum, broj 2144 od 18.02.2014. godine, i Ugovor, čiji je predmet pregled i servisiranje PP aparata u objektima CGES; Neposredni sporazum, čiji je predmet ispitivanje kolektivnih sredstava zaštite na radu, broj 713/20 od 11.05.2016. godina; Ugovor za pružanje usluga analize ulja iz energetskih transformatora, čiji je predmet pružanje usluga analize ulja iz energetskih transformatora, broj 7739 od 19.06.2015. godine; analitički prikaz planiranih troškova zaštite i ispitivanja za 2017. 2018. i 2019. godinu; kartica glavne knjige broj 53901 – Troškovi usluga zaštite i ispitivanja, kao i 11 računa.

Analizom dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da su ovi troškovi ostvareni u iznosu od 37.385,40 € u 2015. godini. Analizom podataka dostavljenih u dokumentu "Analitika troškova 2013-2015" utvrđeno je da su troškovi po osnovu troškova zaštite i ispitivanja ostvareni u iznosu od 21.674,31 € u 2013. godini, u iznosu od 27.481,70 € u 2014. godini i u iznosu od 37.385,40 € u 2015. godini, što znači da prosječno ostvarenje iznosi 28.847,14€.

S obzirom da troškovi zaštite i ispitivanja nastaju po osnovu zakonskih obaveza, kao i da je subjekat na jasan i provjerljiv način obrazložio i dokumentovao njegovu opravdanost, ocijenjeno je da su isti planirani u realnim iznosima i utvrđeni su u iznosu od **64.000 €** za 2017. godinu, u iznosu od **41.000 €** za 2018. godinu i **35.000 €** za 2019. godinu, na osnovu dostavljene dokumentacije.

U okviru ostalih troškova poslovanja na koje se ne može uticati zahtijevan je i iznos od **20.000 €**, koji se odnosi na izradu plana zaštite objekata. Vezano za troškove za izradu plana zaštite objekata, navedeno je da su planirani u skladu sa čl. 14 i 16 Zakona o zaštiti lica i imovine ("Službeni list CG", br. 1/14 i 6/14). Za izradu ovog dokumenta neophodna je određena prateća dokumentacija, a kontrolom izvršenom od strane Ministarstva unutrašnjih poslova je ustanovljeno da za pojedine objekte CGES ne posjeduje svu neophodnu dokumentaciju (npr. glavne projekte koji predstavljaju osnovu za izradu plana zaštite, kao i projekte tehničke zaštite, elaborate protivpožarne zaštite i sl.). U

cilju obezbjeđenja nedostajuće dokumentacije, CGES je kontaktirao predstavnike ovlašćenih firmi, koje se bave zaštitom na radu, kao i kompanije koje se bave građevinskim i arhitektonskim poslovima za objekte bez glavnog projekta, kako bi na osnovu izvedenog stanja, mogli pristupiti izradi predmetnog dokumenta. CGES je planirao trošak na osnovu procjene stanja na tržištu za slične usluge. U cilju dokumentovanja opravdanosti troška izrade plana zaštite objekata dostavljen je Zapisnik o izvršenoj kontroli zakonitosti rada iz oblasti zaštite lica i imovine, broj 184 od 25.11.2014. godina, izdat od strane Ministarstva unutrašnjih poslova – Sektor za bezbjednosno zaštitne poslove i nadzor, Odsjek za nadzor u oblasti zaštite lica i imovine i detektivske djelatnosti.

S obzirom da trošak izrade plana zaštite objekata nastaje po osnovu zakonske obaveze, kao i da je subjekat na jasan i provjerljiv način obrazložio i dokumentovao njegovu opravdanost, isti je utvrđen u predloženom iznosu od **20.000,00 €** za 2017. godinu.

Agencija je u postupku utvrđivanja ovih troškova vodila računa da isti budu opravdani i dokumentovani u skladu sa odredbama Metodologije za prenos, pa je uvažavajući priloženu dokumentaciju i obrazloženja data u svrhu pojašnjenja pojedinih troškova, ostale troškove na koje se ne može uticati utvrdila u iznosu od **181.583,42 €** za 2017. godinu (i. 95.724,33 € +ii. 1.859,09 € + iii. 64.000,00 € + 20.000,00 €), u iznosu od **138.583,42 €** za 2018. godinu (i. 95.724,33 € +ii. 1.859,09 € + iii. 41.000,00 €) i u iznosu od **132.583,42 €** za 2019. godinu (i. 95.724,33 € +ii. 1.859,09 € + iii. 35.000,00 €).

Troškovi koje je subjekat predložio u okviru ove kategorije, a koji nijesu bili potkrijepljeni validnom dokumentacijom nijesu prihvaćeni kao opravdani, odnosno isti ne mogu biti nadoknađeni iz tarifa.

***

Agencija je na osnovu prethodno navedenog troškove poslovanja na koje se ne može uticati, u skladu sa odredbama Metodologije za prenos, za 2017. godinu utvrdila u iznosu od **2.244.049,08 €** (433.448,78 € + 1.136.391,35 € + 472.625,53 € + 20.000 € + 181.583,42 €), za 2018. godinu u iznosu od **2.268.281,51 €** (433.448,78 € + 1.203.623,78 € + 472.625,53 € + 20.000 € + 138.583,42 €) i za 2019. godinu **2.306.000,54 €** (433.448,78 € + 1.247.342,81 € + 472.625,53 € + 20.000 € + 132.583,42 €).

Tabela 6. Struktura zahtijevanih i utvrđenih troškova poslovanja na koje se ne može uticati za period 2017-2019. godina

R.br.	Naziv troškova	Predloženo 2017.	Utvrđeno 2017.	Razlika	Razlika	Predloženo 2018.	Utvrđeno 2018.	Razlika	Razlika	Predloženo 2019.	Utvrđeno 2019.	Razlika	Razlika
		€	€	€	%	€	€	€	%	€	€	€	%
		1.	2.	2.-1.	(2./1.)-1	3.	4.	4.-3.	(4./3.)-1	5.	6.	6.-5.	(6./5.)-1
1	Troškovi koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom	677.550,00	433.448,78	-244.101,22	-36,03%	689.550,00	433.448,78	-256.101,22	-37,14%	699.550,00	433.448,78	-266.101,22	-38,04%
2	Troškovi za obezbjeđenje pomoćnih i sistemskih usluga	1.124.904,00	1.136.391,35	11.487,35	1,02%	1.197.997,00	1.203.623,78	5.626,78	0,47%	1.197.997,00	1.247.342,81	49.345,81	4,12%
3	Troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora	482.000,00	472.625,53	-9.374,47	-1,94%	482.000,00	472.625,53	-9.374,47	-1,94%	482.000,00	472.625,53	-9.374,47	-1,94%
4	Troškovi za zaštitu životne sredine	21.500,00	20.000,00	-1.500,00	-6,98%	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00%	20.000,00	20.000,00	0,00	0,00%
5	Ostali troškovi poslovanja koji se ne mogu kontrolisati u skladu sa zakonom	217.000,00	181.583,42	-35.416,58	-16,32%	204.000,00	138.583,42	-65.416,58	-32,07%	218.000,00	132.583,42	-85.416,58	-39,18%
Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati (1+2+3+4+5)		2.522.954,00	2.244.049,08	-278.904,92	-11,05%	2.593.547,00	2.268.281,51	-325.265,49	-12,54%	2.617.547,00	2.306.000,54	-311.546,46	-11,90%

4) Troškovi poslovanja za energetska djelatnost koji se transponuju u tarife

Članom 6 stav 5 Metodologije za prenos propisano je da se u slučaju ako snaga planirana energetska bilansom odstupa od devetogodišnjeg prosjeka ostvarenih snaga, računatog na osnovu prosječnih maksimalnih snaga na godišnjem nivou ostvarenih u devetogodišnjem periodu koji prethodi godini podnošenja zahtjeva, uticaj te promjene se ravnomjerno dijeli između subjekta i kupaca primjenom parametra α na utvrđene troškove poslovanja za energetska djelatnost iz člana 7 stav 5 Metodologije za prenos, na sljedeći način:

$$\mathbf{TP}_{t+n}^{\mathbf{TUT}} = \mathbf{TP}_{t+n} * (1 - \alpha_{t+n})$$
$$\alpha_{t+n} = \frac{1}{2} * \frac{\mathbf{MKos} - \mathbf{MKpl}_{t+n}}{\mathbf{MKos}}$$

gdje je:

$\mathbf{TP}_{t+n}^{\mathbf{TUT}}$ - troškovi poslovanja za energetska djelatnost koji se transponuju u tarife, (€)

$\mathbf{TP}_{t+n}$ - utvrđeni troškovi poslovanja za energetska djelatnost iz člana 7 Metodologije, (€)

$\mathbf{MKpl}_{t+n}$ - snaga sistema planirana energetska bilansom za svaku godinu regulatornog perioda, (MW)

$\mathbf{MKos}$ - devetogodišnji prosjek ostvarenih snaga računat na osnovu prosječnih maksimalnih snaga na godišnjem nivou ostvarenih u devetogodišnjem periodu koji prethodi godini podnošenja zahtjeva, isključujući godine sa najviše i najmanje ostvarenom maksimalnom snagom, (MW).

Dugoročnim energetska bilansom za period od 2017. do 2019. godine ($\mathbf{MKpl}_{t+n}$) planirane su prosječne godišnje snage sistema od **541,75 MW** za 2017. godinu, **555,75 MW** za 2018. godinu i **557,92 MW** za 2019. godinu.

Devetogodišnji prosjek ostvarenih snaga računat na osnovu prosječnih maksimalnih snaga na godišnjem nivou ostvarenih u devetogodišnjem periodu koji prethodi godini podnošenja zahtjeva, isključujući godine sa najviše i najmanje ostvarenom maksimalnom snagom ($\mathbf{MKos}$) iznosi **571,373 MW**.

Uzimajući u obzir navedene veličine, parametar α je, u skladu sa članom 6 stav 5 Metodologije, za prenos, za 2017. godinu iznosi **2,59%**, za 2018. godinu iznosi **1,37%** i za 2019. godinu iznosi **1,18%**.

Troškovi poslovanja za energetska djelatnost ($\mathbf{TP}_{t+n}$), koji obuhvataju troškove poslovanja na koje se može uticati, troškove poslovanja na koje se djelimično može uticati i troškove poslovanja na koje se ne može uticati, utvrđeni su za 2017. godinu u iznosu od **14.076.376,25 €** (7.174.506,32 € + 4.657.820,85 € + 2.244.049,08 €), za 2018. godinu u iznosu od **14.224.885,55 €** (7.188.137,88 € + 4.768.466,16 € + 2.268.281,51 €) i za 2019. godinu u iznosu od **14.329.941,03 €** (7.201.795,34 € + 4.822.145,15 € + 2.306.000,54).

Na sjednici održanoj 01.12.2016. godine, CGES je dao primjedbu vezanu za primjenjivanje parametra α na troškove poslovanja na koje se djelimično može uticati i troškove poslovanja na koje se ne može uticati, navodeći da takva primjena nije u skladu sa načelom održivosti prenosnog sistema. Navedena primjedba je ocijenjena kao neosnovana, jer izuzimanje navedenih troškova pri primjeni ovog parametra nije u skladu sa članom 6 stav 5 Metodologije za prenos.

Troškovi poslovanja za energetska djelatnost koji se transponuju u tarife ($\mathbf{TP}_{t+n}^{\mathbf{TUT}}$), utvrđeni su primjenom parametra α na troškove poslovanja za energetska djelatnost:

- za 2017. godinu u iznosu od **13.711.798,11 €** (14.076.376,25 € * 0,9741), kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke;

- za 2018. godinu u iznosu od **14.030.004,62 €** (14.224.885,55 € * 0,9863), kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke; i
- za 2019. godinu u iznosu od **14.160.847,73 €** (14.329.941,03 € * 0,9882), kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke.

B. Trošak amortizacije

Trošak amortizacije je predložen od strane CGES u iznosu od **6.598.510 €** za 2017. godinu, **6.442.210 €** za 2018. godinu i **6.552.292 €** za 2019. godinu.

U dokumentu "Detaljan obračun regulatorno dozvoljenog prihoda CGES za treći regulatorni period" navedeno je da je trošak amortizacije obračunat u skladu sa članom 12 Metodologije za prenos, na način da je vrijednost amortizacije za regulatornu godinu utvrđena na osnovu vrijednosti osnovnih sredstava na kraju godine t+n-2. Iz tako izračunate amortizacije isključena je amortizacija sredstava koja su stečena iz kapitalnih doprinosa. Amortizacija prikazana u dokumentu CGES "Model za obračun 2017-2019-final" (sheet "Neto vr OS i A") urađena je u skladu sa klasifikacijom sredstava po procjeni prinosa vrijednosti osnovnih sredstava koja služe obavljanju djelatnosti CGES AD Podgorica na dan 01.01.2011. godine, urađenom od strane DOO "Appraisal Associates" Beograd, a usvojenom od strane Agencije, Odlukom 14/68-13 od 28.03.2014. godine. Navedeno je da je prikazana samo amortizacija sredstava koja služe za obavljanje energetske djelatnosti, kao i da je primijenjena indeksacija amortizacije sa IPC za sve godine regulatornog perioda.

Uz dopis broj 2642 od 08.03.2016. godina, CGES je dostavio dokument "Konsultantske usluge procjene vrijednosti imovine Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica, sa stanjem na dan 01.01.2015. godine u skladu sa MRS 16, 36 i 38".

Agencija je, u skladu sa članom 60 stav 4 Zakona, izvršila kontrolu, odnosno utvrdila strukturu i vrijednost sredstava angažovanjem nezavisnog procjenitelja. Odlukom, broj 16/1618-27 od 31.10.2016. godine, Agencija je usvojila Izvještaj "Analiza prinosa snage sredstava CGES AD Podgorica sa stanjem na dan 01.01.2015. godine sa procjenom vrijednosti imovine u skladu sa MRS 16, 36 i 38 sa stanjem na dan 01.01.2015. godine", broj 16/1618-23 od 25.10.2016. godine, urađen od strane "Appraisal Associates" DOO Beograd. Navedenim izvještajem utvrđena je struktura i vrijednost imovine i sredstava koja se koriste za obavljanje djelatnosti CGES na dan 01.01.2015. godine.

Dopisom broj 16/2609-12 od 31.10.2016. godine, od CGES su traženi podaci koji se baziraju na novoj procjeni, a koji su neophodni za utvrđivanje vrijednosti osnovnih sredstava na kraju godine t+n-2, na osnovu koje se utvrđuje trošak amortizacije za regulatorne godine.

S obzirom da CGES nije dostavio tražene podatke u roku, Agencija je 07.11.2016. godine uputila urgenciju za dostavljanje nedostajuće dokumentacije i podataka.

CGES je dopisom broj 1211 od 07.11.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-15, informisao Agenciju da analiza podataka iz Izvještaja, broj 16/1618-23 od 25.10.2016. godine, zahtijeva zbog svoje kompleksnosti duži vremenski period i da će biti u mogućnosti da dostavi rezultate analize do kraja nedelje 14.11-18.11. Takođe je istaknuto da dostavljanje traženih podataka ne podrazumijeva prihvatanje rezultata navedenog izvještaja od strane CGES.

Dopisom broj 16/2609-22 od 15.11.2016. godine, Agencija je ponovo uputila urgenciju CGES, ističući da je neophodno dostaviti podatke najkasnije do 17.11.2016. godine.

CGES je dopisom broj 13019 od 16.11.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-25, obavijestila Agenciju da nije u mogućnosti da dostavi tražene podatke vezane za Izvještaj, broj 16/1618-23 od 25.10.2016. godine, jer bi njihovo dostavljanje značilo prihvatanje rezultata tog Izvještaja.

CGES je 22.11.2016. godine elektronskim putem dostavio listu regulisanih sredstava nabavljenih u toku 2015. godine, a 01.12.2016. godine dokument "NEW IP 2017-2021_160926", koji sadrži podatke o planiranim aktivacijama sredstava u 2016. i 2017. godini.

U dokumentu broj 13590 od 01.12.2016. godine CGES je dao primjedbu na iznos troška amortizacije utvrđenog na osnovu Procjene imovine na dan 01.01.2015. godine, koja je urađena od

strane nezavisnog procjenitelja angažovanog od strane Agencije. S obzirom da je navedena procjena usvojena Odlukom Agencije, broj 16/1618-27 od 31.10.2016. godine, i da je ista obavezujuća za CGES za potrebe utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, Agencija je ovu primjedbu ocijenila kao neosnovanu.

Članom 12 stav 1 tačka 1 Metodologije za prenos propisano je da se trošak amortizacije za regulatornu godinu utvrđuje na osnovu vrijednosti osnovnih sredstava na kraju godine $t+n-2$, utvrđenu u skladu sa Zakonom i navedenom metodologijom. Članom 14 stav 4 tačka 1 propisano je da je neto vrijednost osnovnih sredstava za prvu godinu narednog regulatornog perioda neto vrijednost koju Agencija utvrdi na osnovu procjene, u slučaju da je dokumentacija o izvršenoj procjeni dostavljena najmanje šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva.

S obzirom da je CGES u propisanom roku dostavio Agenciji procjenu vrijednosti sredstava, a da je Agencija utvrdila strukturu i vrijednost sredstava angažovanjem nezavisnog procjenitelja, obračun vrijednosti osnovnih sredstava i troška amortizacije za regulatorni period 2017-2019. godina treba da se zasniva na toj procjeni (Procjena imovine na dan 01.01.2015. godine, usvojena Odlukom Agencije, broj 16/1618-27 od 31.10.2016. godine), a ne na procjeni imovine na dan 01.01.2011. godine, kako je to CGES izvršio.

Kako CGES nije dostavio Agenciji podatke tražene dopisom broj 16/2609-12 od 31.10.2016. godine i urgencijama, Agencija je utvrdila trošak amortizacije za regulatorni period 2017-2019. godina na osnovu usvojene procjene imovine na dan 01.01.2015. godine i raspoloživih podataka, a u skladu sa članom 45 stav 3 Zakona i članom 12 Metodologije za prenos.

U skladu sa članom 12 stav 1 Metodologije za prenos, trošak amortizacije za 2017. godinu je obračunat u iznosu od 7.196.650 € na osnovu vrijednosti osnovnih sredstava na kraju 2015. godine koja je utvrđena u iznosu od 109.947.380 €, korisnog vijeka upotrebe osnovnih sredstava i primjene proporcionalnog metoda amortizacije. U skladu sa članom 12 stav 3 Metodologije za prenos, na trošak amortizacije se primjenjuje projektovana inflacija koja za 2017. godinu iznosi 2 %, što znači da utvrđeni trošak amortizacije za 2017. godinu iznosi **7.340.582,51 €** ($7.196.650 € * (1+0,02)$), kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke.

U skladu sa članom 12 stav 1 Metodologije za prenos, trošak amortizacije za 2018. godinu je obračunat u iznosu od 6.946.349 € na osnovu vrijednosti osnovnih sredstava na kraju 2016. godine koja je utvrđena u iznosu od 107.392.134 €, korisnog vijeka upotrebe osnovnih sredstava i primjene proporcionalnog metoda amortizacije. U skladu sa članom 12 stav 3 Metodologije za prenos, na trošak amortizacije se primjenjuje projektovana inflacija koja za 2018. godinu iznosi 2 %, što znači da utvrđeni trošak amortizacije za 2018. godinu iznosi **7.085.275,52 €** ($6.946.349 € * (1+0,02)$), kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke.

U skladu sa članom 12 stav 1 Metodologije za prenos, trošak amortizacije za 2019. godinu je obračunat u iznosu od 6.751.235 € na osnovu vrijednosti osnovnih sredstava na kraju 2017. godine koja je utvrđena u iznosu od 108.329.718 €, korisnog vijeka upotrebe osnovnih sredstava i primjene proporcionalnog metoda amortizacije. U skladu sa članom 12 stav 3 Metodologije za prenos, na trošak amortizacije se primjenjuje projektovana inflacija koja za 2019. godinu iznosi 2 %, što znači da utvrđeni trošak amortizacije za 2019. godinu iznosi **6.886.259,32 €** ($6.751.235 € * (1+0,02)$), kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke.

C. Povrat na sredstva

Povrat na sredstva predložen je od strane CGES u iznosu od **10.031.482,00 €** za 2017. godinu, **11.398.295,00 €** za 2018. godinu i **12.216.947,00 €** za 2019. godinu, što predstavlja primjenu stope povrata na kapital od **6,13%** na vrijednost regulatorne osnove sredstava CGES od **182.071.237,00 €** za 2017. godinu, **216.431.384,00 €** za 2018. godinu i **239.817.958,00 €** za 2019. godinu, iz koje je, u skladu sa članom 14 stav 2 Metodologije za prenos, isključena vrijednost sredstava stečenih iz donacija, kao i sredstava koja po procjeni Agencije nijesu u direktnoj funkciji obavljanja regulisane djelatnosti. U Zahtjevu je navedeno da vrijednost regulatorne imovine prati povećanje vrijednosti sredstava i investicija, u skladu sa Investicionim i Biznis planom. Takođe je navedeno da je, u skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos, iz ukupnog povrata na sredstva isključena razlika između iznosa ukupnog povrata na sredstva utvrđenog tokom perioda realizacije investicija, uzimajući u obzir izvršene korekcije, i iznosa povrata koji bi se ostvario da su se investicije završila

u roku planiranom u investicionom planu u kome su te investicije prvi put odobrene. Navedeno znači da je povrat na sredstva izračunat u skladu sa članom 13 Metodologije za prenos umanjen za **1.126.011,00 €** za 2017. godinu, **1.864.820,00 €** za 2018. godinu i **2.479.319,00 €** za 2019. godinu, što je u skladu sa članom 14 stav 9. Uz Zahtjev su data obrazloženja elemenata na osnovu kojih je CGES predložio povrat na sredstva za naredni regulatorni period, kako slijedi:

a) Neto vrijednost osnovnih sredstava, prema podacima koji su prikazani u dokumentu "Model za obračun 2017-2019-final", iznosi **118.370.437 €** za 2017. godinu, **118.543.029 €** za 2018. godinu, **128.991.354 €** za 2019. godinu. Za svaku godinu regulatornog perioda iz neto vrijednosti osnovnih sredstava je isključena vrijednost sredstava stavljenih van upotrebe i vrijednost sredstava pribavljenih putem kapitalnog doprinosa (poklon, donacija, naknada za priključenje iz člana 180 stav 1 Zakona). Navedeno je da je proračun neto vrijednosti osnovnih sredstava urađen u skladu sa klasifikacijom sredstava po procjeni prinodne vrijednosti osnovnih sredstava koja služe obavljanju djelatnosti CGES AD Podgorica na dan 01.01.2011. godine, urađenom od strane DOO "Appraisal Associates" Beograd, a usvojenom od strane Agencije, Odlukom 14/68-13 od 28.03.2014. godine, kao i da je u Obrascu P i "Modelu za obračun 2017-2019-final" prikazana samo neto vrijednost osnovnih sredstava koja služe obavljanju energetske djelatnosti po procjeni Agencije. Na vrijednost sredstava primijenjena je projektovana inflacija za godinu t+n za koju se utvrđuje vrijednost.

b) Investicije prema podacima koji su prikazani u dokumentu "Model za obračun 2017-2019-final", iznose **62.357.712 €** za 2017. godinu, **96.484.029 €** za 2018. godinu, **109.416.642 €** za 2019. godinu. Navedeno je da je vrijednost investicija za sve godine regulatornog perioda izračunata u skladu sa članom 14 stav 5 Metodologije za prenos, a u skladu sa stavom 9 istog člana, iz ukupnog povrata na investicije koji je utvrđen za regulatorni period isključena je razlika između iznosa ukupnog povrata na sredstva utvrđenog tokom perioda realizacije investicija, uzimajući u obzir izvršene korekcije, i iznosa povrata koji bi se ostvario da se investicija završila u planiranom roku sadržanom u investicionom planu u kome je prvi put odobrena.

c) Radni kapital prema podacima koji su prikazani u dokumentu "Model za obračun 2017-2019-final", iznosi **1.343.089 €** za 2017. godinu, **1.404.326 €** za 2018. godinu, **1.409.962 €** za 2019. godinu, a izračunat je, u skladu sa članom 14 stav 12 Metodologije za prenos, kao kao 1/12 ukupnih troškova poslovanja koji iznose 16.117.066 € za 2017. godinu, 16.851.910 € za 2018. godinu i 16.919.544 € za 2019. godinu.

d) Stopa povrata na kapital (SPK) koju je CGES koristio u obračunu povrata na sredstva, iznosi **6,13 %**.

Članom 13 Metodologije za prenos, propisano je da je povrat na sredstva dio prihoda koji se ostvaruje po osnovu uloženog kapitala, a izračunava se kao proizvod regulatorne osnove sredstava i stope povrata na kapital.

Članom 14 stav 1 Metodologije za prenos, propisano je da je regulatorna osnova sredstava vrijednost sredstava u odnosu na koju se računa povrat na sredstva za regulatornu godinu, a sastoji se od neto vrijednosti osnovnih sredstava, investicija i radnog kapitala. Elementi koji čine regulatornu osnovu sredstava utvrđeni su na sljedeći način:

a) Neto vrijednost osnovnih sredstava (OS_{t+n-2}^{net}) za 2017. godinu utvrđuje se kao neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2015. godine, za 2018. godinu kao neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2016. godine i za 2019. godinu kao neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2017. godine, u skladu sa članom 14 stav 1 Metodologije za prenos.

Odlukom, broj 16/1618-27 od 31.10.2016. godine, Agencija je usvojila Izvještaj "Analiza prinodne snage sredstava CGES AD Podgorica sa stanjem na dan 01.01.2015. godine sa procjenom vrijednosti imovine u skladu sa MRS 16, 36 i 38 sa stanjem na dan 01.01.2015. godine", broj 16/1618-23 od 25.10.2016. godine, urađen od strane "Appraisal Associates" DOO Beograd. Navedenim izvještajem utvrđena je struktura i vrijednost imovine i sredstava koja se koriste za obavljanje djelatnosti CGES na dan 01.01.2015. godine u iznosu od 116.455.467,00 €.

U skladu sa članom 14 stav 4 tačka 1 Metodologije za prenos, za naredni regulatorni period nakon izvršene procjene vrijednosti osnovnih sredstava, ako je dokumentacija o izvršenoj procjeni dostavljena Agenciji najmanje šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva, neto vrijednost

osnovnih sredstava za prvu godinu narednog regulatornog perioda je neto vrijednost koju Agencija utvrdi na osnovu procjene.

S obzirom da je CGES u propisanom roku dostavio Agenciji procjenu vrijednosti sredstava, a da je Agencija utvrdila strukturu i vrijednost sredstava angažovanjem nezavisnog procjenitelja, obračun neto vrijednosti osnovnih sredstava za regulatorni period 2017-2019. godina treba da se zasniva na toj procjeni (Procjena imovine na dan 01.01.2015. godine, usvojena Odlukom Agencije, broj 16/1618-27 od 31.10.2016. godine), a ne na procjeni imovine na dan 01.01.2011. godine, kako je to CGES izvršio.

Dopisom broj 16/2609-12 od 31.10.2016. godine, od CGES su traženi podaci koji se baziraju na novoj procjeni, a koji su neophodni za utvrđivanje neto vrijednosti osnovnih sredstava na kraju godine $t+n-2$ (spisak i vrijednost osnovnih sredstava koja služe obavljanju regulisane djelatnosti koja su aktivirana, na kraju 2015, 2016. i 2017. godine, spisak i vrijednost osnovnih sredstava koja služe obavljanju regulisane djelatnosti koja su isključena iz upotrebe, na kraju 2015, 2016. i 2017. godine, spisak i vrijednost osnovnih sredstava stečenih putem kapitalnih doprinosa, na kraju 2015, 2016. i 2017. godine). Kako CGES nije dostavio tražene podatke u roku, Agencija je 07.11.2016. godine uputila urgenciju za dostavljanje nedostajuće dokumentacije i podataka.

CGES je 22.11.2016. godine elektronskim putem dostavio listu regulisanih sredstava nabavljenih u toku 2015. godine, a 01.12.2016. godine dokument "NEW IP 2017-2021_160926", koji sadrži podatke o planiranim aktivacijama sredstava u 2016. i 2017. godini.

U dokumentu broj 13590 od 01.12.2016. godine CGES je dao primjedbu na utvrđivanje neto vrijednosti osnovnih sredstava na osnovu Procjene imovine na dan 01.01.2015. godine, koja je urađena od strane nezavisnog procjenitelja angažovanog od strane Agencije. S obzirom da je navedena procjena usvojena Odlukom Agencije, broj 16/1618-27 od 31.10.2016. godine, i da je ista obavezujuća za CGES za potrebe utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, Agencija je ovu primjedbu ocijenila kao neosnovanu.

Agencija je utvrdila neto vrijednosti osnovnih sredstava na kraju 2015. 2016 i 2017. godine na osnovu usvojene procjene imovine sa stanjem na dan 01.01.2015. godine i raspoloživih podataka, što je u skladu sa članom 45 stav 3 Zakona i članom 14 st. 1 do 4 Metodologije za prenos.

U skladu sa članom 14 stav 1 Metodologije za prenos, neto vrijednost osnovnih sredstava, koja je sastavni dio regulatorne osnove sredstava za 2017. godinu, predstavlja neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2015. godine. Vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2015. godine je utvrđena na osnovu procjene usvojene Odlukom broj 16/1618-27 od 31.10.2016. godine, u skladu sa kojom vrijednost osnovnih sredstava na dan 01.01.2015. godine iznosi 116.455.467 €, a amortizacija za 2015. godinu iznosi 7.099.734 € ($116.455.467 € - 7.099.734 € = 109.355.733 €$). Navedenom iznosu je dodata vrijednost sredstava aktiviranih u toku 2015. godine u iznosu od 3.813.035 €, koja je prikazana u dokumentu "Lista regulisanih sredstava nabavljenih u toku 2015. godine" dostavljenom od strane CGES elektronskim putem 22.11.2016. godine, što iznosi 113.168.768 € ($109.355.733 € + 3.813.035 €$). U skladu sa članom 14 stav 2 Metodologije za prenos, od navedenog iznosa je oduzeta neto vrijednost osnovnih sredstava stečenih putem kapitalnih doprinosa od 3.221.389 € ($113.168.768 € - 3.221.389 € = 109.947.380 €$). U skladu sa članom 14 stav 3 Metodologije za prenos, na utvrđenu neto vrijednost osnovnih sredstava od 109.947.380 € primijenjena je projektovana inflacija za 2017. godinu od 2 %, što znači da utvrđena neto vrijednost sredstava za 2017. godinu iznosi **112.146.327,18 €** ($109.947.380 € * (1+0,02)$).

U skladu sa članom 14 stav 1 Metodologije za prenos neto vrijednost osnovnih sredstava, koja je sastavni dio regulatorne osnove sredstava za 2018. godinu, predstavlja neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2016. godine. Neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2016. godine je utvrđena kao razlika vrijednosti osnovnih sredstava na kraju 2015. godine od 113.168.768 € i amortizacije za 2016. godinu u iznosu od 7.198.899 €, što iznosi 105.969.869 €. Navedenom iznosu je dodata vrijednost sredstava aktiviranih u toku 2016. godine u iznosu od 3.931.546 €, koja je prikazana u dokumentu "NEW IP 2017-2021_160926" dostavljenom od strane CGES elektronskim putem 01.12.2016. godine, što iznosi 109.901.415 € ($105.969.869 € + 3.931.546 €$). U skladu sa članom 14 stav 2 Metodologije, od navedenog iznosa je oduzeta neto vrijednost osnovnih sredstava stečenih putem kapitalnih doprinosa od 2.509.281 € ($109.901.415 € -$

2.509.281 € = 107.392.134 €). U skladu sa članom 14 stav 3 Metodologije za prenos na utvrđenu vrijednost osnovnih sredstava od 107.392.134 € primijenjena je projektovana inflacija za 2018. godinu od 2 %, što znači da utvrđena neto vrijednost sredstava za 2018. godinu iznosi **109.539.976,38 €** ($107.392.134 € * (1+0,02)$).

U skladu sa članom 14 stav 1 Metodologije za prenos, neto vrijednost osnovnih sredstava, koja je sastavni dio regulatorne osnove sredstava za 2019. godinu, predstavlja neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2017. godine. Neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju 2017. godine utvrđena je kao razlika vrijednosti osnovnih sredstava na kraju 2016. godine od 109.901.415 € i amortizacije za 2017. godinu u iznosu od 7.018.474 €, što iznosi 102.882.941 €. Navedenom iznosu je dodata vrijednost sredstava aktiviranih u toku 2017. godine u iznosu od 7.883.933 €, koja je prikazana u dokumentu "NEW IP 2017-2021_160926" dostavljenom od strane CGES elektronskim putem 01.12.2016. godine, što iznosi 110.766.873 € ($102.882.941 € + 7.883.933 €$). U skladu sa članom 14 stav 2 Metodologije za prenos, od navedenog iznosa je oduzeta neto vrijednost osnovnih sredstava stečenih putem kapitalnih doprinosa od 2.437.155 € ($110.766.873 € - 2.437.155 € = 108.329.718 €$). U skladu sa članom 14 stav 3 Metodologije za prenos, na utvrđenu vrijednost osnovnih sredstava od 108.329.718 € primijenjena je projektovana inflacija za 2019. godinu od 2 %, što znači da utvrđena neto vrijednost sredstava za 2019. godinu iznosi **110.496.312,26 €** ($108.329.718 € * (1+0,02)$).

b) Investicije za regulatornu godinu su utvrđene u skladu sa članom 14 stav 5 Metodologije za prenos na sljedeći način:

i. Investicije za 2017. godinu predstavljaju zbir odobrenih investicija u toku na kraju 2015. godine i polovine odobrenih investicija za 2016. godinu ($II_{t-1} + I_t^{od} / 2$).

Na osnovu podataka prikazanih u dokumentu "Model za obračun 2017-2019-final" utvrđeno je da odobrene investicije u toku na kraju 2015. godine (II_{t-1}) iznose **44.688.028 €**.

Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za 2016. godinu, broj 16/215-16 od 20.10.2016. godine, odobrene su investicije u iznosu od 30.687.000 €, od čega CGES nema pravo na povrat na sredstva do momenta aktiviranja na investicije vrijednosti od 1.476.000 €, što znači da vrijednost odobrenih investicija koja se uključuje u regulatornu osnovu sredstava u 2017. godini (I_t^{od}) iznosi **29.211.000 €** ($30.687.000 € - 1.476.000 €$).

U skladu sa navedenim, investicije za 2017. godinu koje čine sastavni dio regulatorne osnove sredstava u odnosu na čiju vrijednost se računa povrat na sredstva (I_{t+1}) utvrđene su u iznosu od **59.293.453 €** ($44.688.028 € + 29.211.000 € / 2$). U skladu sa članom 14 stav 6 Metodologije za prenos utvrđena vrijednost investicija za regulatornu godinu ne obuhvata vrijednost investicija u sredstva koja su stavljena u upotrebu, kao ni vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.

ii. Investicije za 2018. godinu predstavljaju zbir odobrenih investicija u toku na kraju 2015. godine, odobrenih investicija za 2016. godinu i polovine odobrenih investicija za 2017. godinu ($II_{t-1} + I_t^{od} + I_{t+1}^{od} / 2$).

Na osnovu podataka prikazanih u dokumentu "Model za obračun 2017-2019-final" utvrđeno je da odobrene investicije u toku na kraju 2015. godine (II_{t-1}) iznose **44.688.028 €**.

Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za 2016. godinu, broj 16/215-16 od 20.10.2016. godine, odobrene su investicije u iznosu od 30.687.000 €, od čega CGES nema pravo na povrat na sredstva do momenta aktiviranja na investicije vrijednosti od 1.476.000 €. U skladu sa članom 14 stav 6 Metodologije za prenos vrijednost odobrenih investicija za 2016. godinu od 29.211.000 € ($30.687.000 € - 1.476.000 €$) se umanjuje za iznos investicija u sredstva, koja su prema odobrenom planu stavljena u upotrebu tokom 2016. godine, od 200.000 €, što znači da odobrene investicije za godinu podnošenja zahtjeva (I_t^{od}) koje su sastavni dio regulatorne osnove sredstava u 2018. godini iznose **29.011.000 €** ($29.211.000 € - 200.000 €$).

Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za period 2017-2019. godina, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine, odobrene su investicije za 2017. godinu u iznosu od 43.395.000 €, od čega CGES nema pravo na povrat na sredstva do momenta aktiviranja na investicije vrijednosti od 2.825.000 €, a 6.000.000 € se odnosi na investiciju finansiranu iz donacija, što znači da vrijednost odobrenih investicija koja se uključuje u regulatornu osnovu sredstava u 2018. godini (I_{t+1}^{od}) iznosi **34.570.000 €** (43.395.000 € - 2.825.000 € - 6.000.000 €).

U skladu sa navedenim, investicije za 2018. godinu koje čine sastavni dio regulatorne osnove sredstava u odnosu na čiju vrijednost se računa povrat na sredstva (I_{t+2}) utvrđene su u iznosu **90.984.028 €** (44.688.028 € + 29.011.000 € + 34.570.000 € / 2). U skladu sa članom 14 stav 6 Metodologije za prenos utvrđena vrijednost investicija za regulatornu godinu ne obuhvata vrijednost investicija u sredstva koja su stavljena u upotrebu, kao ni vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.

- iii. Investicije za 2019. godinu predstavljaju zbir odobrenih investicija u toku na kraju 2015. godine, odobrenih investicija za 2016. i 2017. godinu i polovine odobrenih investicija za 2018. godinu ($II_{t-1} + I_t^{od} + I_{t+1}^{od} + I_{t+2}^{od} / 2$).

Na osnovu podataka prikazanih u dokumentu "Model za obračun 2017-2019-final" utvrđeno je da odobrene investicije u toku na kraju 2015. godine (II_{t-1}) iznose **44.688.028 €**.

Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za 2016. godinu, broj 16/215-16 od 20.10.2016. godine, odobrene su investicije u iznosu od 30.687.000 €, od čega CGES nema pravo na povrat na sredstva do momenta aktiviranja na investicije vrijednosti od 1.476.000 €. U skladu sa članom 14 stav 6 Metodologije za prenos vrijednost odobrenih investicija za 2016. godinu od 29.211.000 € (30.687.000 € - 1.476.000 €) se umanjuje za iznos investicija u sredstva, koja su prema odobrenom planu stavljena u upotrebu tokom 2016. i 2017. godine, od 763.000 €, što znači da odobrene investicije za godinu podnošenja zahtjeva (I_t^{od}) koje su sastavni dio regulatorne osnove sredstava u 2018. godini iznose **28.448.000 €** (29.211.000 € - 763.000 €).

Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za period 2017-2019. godina, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine, odobrene su investicije za 2017. godinu u iznosu od 43.019.000 €, od čega CGES nema pravo na povrat na sredstva do momenta aktiviranja na investicije vrijednosti od 2.825.000 €, a 6.000 € se odnosi na investiciju finansiranu iz donacija, što iznosi 34.574.000 € (43.019.000 € - 2.825.000 € - 6.000 €). U skladu sa članom 14 stav 6 Metodologije za prenos vrijednost odobrenih investicija za 2017. godinu od 34.574.000 € umanjuje se za iznos investicija u sredstva, koja su prema odobrenom planu stavljena u upotrebu tokom 2017. godine, od 2.044.000 €, što znači da odobrene investicije za prvu godinu regulatornog perioda (I_{t+1}^{od}) koje su sastavni dio regulatorne osnove sredstava u 2019. godini iznose **32.530.000 €** (34.574.000 € - 2.044.000 €).

Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za period 2017-2019. godina, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine, odobrene su investicije za 2018. godinu u iznosu od 28.425.000 €, od čega CGES nema pravo na povrat na sredstva do momenta aktiviranja na investicije vrijednosti od 1.462.000 €, što znači da vrijednost odobrenih investicija koja se uključuje u regulatornu osnovu sredstava u 2019. godini (I_{t+2}^{od}) iznosi **26.963.000 €** (28.425.000 € - 1.462.000 €).

U skladu sa navedenim, investicije za 2019. godinu koje čine sastavni dio regulatorne osnove sredstava u odnosu na čiju vrijednost se računa povrat na sredstva (I_{t+3}) utvrđene su u iznosu od **119.147.528 €** (44.688.028 € + 28.448.000 € + 32.530.000 € + 26.963.000 € / 2). U skladu sa članom 14 stav 6 Metodologije za prenos utvrđena vrijednost investicija za regulatornu godinu ne obuhvata vrijednost investicija u sredstva koja su stavljena u upotrebu, kao ni vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.

c) **Radni kapital** se utvrđuje u iznosu od 1/12 ukupnih opravdanih troškova poslovanja utvrđenih od strane Agencije, u skladu sa članom 14 stav 12 Metodologije za prenos. Utvrđeni ukupni troškovi poslovanja iznose 14.076.376,25 € za 2017. godinu, 14.224.885,55 € za 2018. godinu i 14.329.941,03 € za 2019. godinu, što znači da radni kapital iznosi **1.173.031,35 €** za 2017. godinu, **1.185.407,13 €** za 2018. godinu i **1.194.161,75 €** za 2019. godinu.

Regulatorna osnova sredstava, utvrđena je u iznosu od **172.612.811,53 €** za 2017. godinu (sastoji se od neto vrijednosti osnovnih sredstava u iznosu od 112.146.327,18 €, investicija u iznosu od 59.293.453 € i radnog kapitala u iznosu od 1.173.031,35 €), **201.709.411,51 €** za 2018. godinu (sastoji se od neto vrijednosti osnovnih sredstava u iznosu od 109.539.976,38 €, investicija u iznosu od 90.984.028 € i radnog kapitala u iznosu od 1.185.407,13 €), **230.838.002,02 €** za 2019. godinu (sastoji se od neto vrijednosti osnovnih sredstava u iznosu od 110.496.312,26 €, investicija u iznosu od 119.147.528 € i radnog kapitala u iznosu od 1.194.161,75 €).

Članom 15 stav 1 Metodologije za prenos, propisano je da se stopa povrata na kapital (SPK) utvrđuje za regulatorni period kao ponderisani prosjek troška kapitala (PPTK), koji uključuje trošak vlasničkog kapitala i trošak pozajmljenog kapitala, ponderisanih prema njihovom udjelu u ukupnom kapitalu operatora prenosnog sistema.

Stopa povrata na kapital utvrđena je u iznosu od **5,86 %**, na osnovu elemenata propisanih članom 15 Metodologije za prenos, i to: SP_{VK} - stopa povrata na vlasnički kapital (nominalna, poslije oporezivanja); r_f - stopa oslobođena rizika; β - beta kompanije; β_{bd} – prosječna beta računata bez duga, energetske kompanije na tržištima u razvoju; PRRT - premija rizika razvijenog tržišta; PRZ - premija rizika zemlje; VK_{UDIO} - vlasnički kapital kao udio ukupnog kapitala, SP_{PK} - stopa povrata na pozajmljeni kapital (nominalna); D_{UDIO} - pozajmljeni kapital kao udio ukupnog kapitala; SP - stopa poreza na dobit pravnih lica; I – projektovana inflacija), prikazanih u Tabelama 7 i 8.

Tabela 7. Elementi za obračun stope povrata na kapital

Elementi	Obračun stope povrata na kapital SPK
r_f	0,50%
V_{kudio}	0,5
D_{udio}	0,5
β_{bd}	0,53
β	1,06
PRRT	6,00%
PRZ	5,56%
SP_{vk}	12,4%
SP	0,09
SP_{pk}	2,31%
IPC	2,00%
PPTK	5,86%

Tabela 8. Prikaz stope oslobođene rizika, premije rizika zemlje i razvijenog tržišta i bete bez duga

Mjesec 2014. godine	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun	Jul	Avg.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.
Stopa oslobođena rizika - rf (Njemačke obveznice)	0,39	0,30	0,23	0,12	0,56	0,79	0,71	0,61	0,65	0,52	0,52	0,55
Prosjek stope oslobođena rizika za 2014. godinu ⁷										0,50		
Premija rizika zemlje (PRZ) ⁸										5,56		
Premija rizika razvijenog tržišta (PRRT) ⁹										6,00		
Beta bez duga (power sektor) ¹⁰										0,53		

Stopa povrata vlasničkog kapitala od **12,4%** utvrđena je primjenom formule iz člana 15 stav 2 Metodologije za prenos, a na osnovu parametara sa razvijenih tržišta, iz izvora navedenih u članu 15 st. 3 – 7, i to: 1) stope oslobođene rizika od 0,50%; 2) bete kompanije od 1,06; 3) premije rizika razvijenog tržišta od 6% i 4) premije rizika zemlje od 5,56%.

Stopa povrata pozajmljenog kapitala utvrđena je u iznosu od **2,31%**, u skladu sa članom 15 stav 8 Metodologije za prenos, kao trogodišnji ponderisani prosjek kamatnih stopa ugovorenih na aktivna dugoročna kreditna zaduženja mrežnih operatora u Crnoj Gori na kraju 2015. 2014. i 2013. godine. Pri obračunu ove stope korišćeni su podaci koje su CGES i Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić dostavljali kroz godišnje izvještajne obrasce. Obračun je izvršen u skladu sa metodom sadržanom u dokumentu "Obračun stope zaduženja na pozajmljeni kapital energetskih kompanija u Crnoj Gori", od 12.06.2015. godine, koji je urađen od strane konsultanta koga je angažovala Agencija, po Ugovoru broj 15/1794-1 od 01.06.2015. godine.

Stopa povrata na kapital, u iznosu od 5,86%, primjenjuje se na regulatornu osnovu sredstava od 172.612.811,53 € za 2017. godinu, 201.709.411,51 € za 2018. godinu i 230.838.002,02 € za 2019. godinu, u skladu sa članom 13 Metodologije za prenos, što znači da ovako izračunati povrat na sredstva iznosi **10.115.110,76 €** za 2017. godinu, **11.820.171,51 €** za 2018. godinu i **13.527.106,92 €** za 2019. godinu. U skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos iznos ukupnog povrata na sredstva utvrđenog tokom perioda realizacije investicije, uzimajući u obzir izvršene korekcije, ne može biti veći od iznosa povrata koji bi se ostvario da se investicija završila u planiranom roku sadržanom u investicionom planu u kome je prvi put odobrena ta investicija, osim ako je do kašnjenja u realizaciji investicije došlo zbog više sile. Analizom odobrenih investicija i njihove realizacije utvrđeno je da povrat na sredstva izračunat kao proizvod stope povrata na kapital i regulatorne osnove sredstava treba umanjiti za iznos od **5.108.974 €** (4.044.740 € + 70.850 € + 993.384 €), u skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos. Navedeni iznos izračunat je na sljedeći način:

- 1) Po osnovu povezane infrastrukture (IPI006b - Izgradnja 400 kV DV Čevo – Pljevlja, IPI007 - Izgradnja TS 400/110 /35 kV Lastva i IPI006a - Izgradnja 400 kV DV Lastva- Čevo) CGES je utvrđen povrat na sredstva za regulatorni period 01.08.2012-31.07.2015. godina u iznosu od 3.719.168 €, za period 01.08.2015-31.12.2015. godina u iznosu od 1.305.070 € i za 2016. godinu u iznosu od 2.024.800 €, što ukupno iznosi 7.049.038 €. Odlukom, broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine, utvrđena je korekcija povrata na sredstva po osnovu ove investicije u iznosu od 2.094.530 €. Uzimajući u obzir izvršene korekcije, CGES je po osnovu ove investicije utvrđen povrat na sredstva u iznosu od **4.954.508 €**.

Da se ova investicija završila u planiranom roku sadržanom u investicionom planu u kome je prvi put odobrena (rok završetka je 2014. godina za projekat IPI006a - Izgradnja 400 kV DV Lastva-Čevo, a 2015. godina za projekte IPI006b - Izgradnja 400 kV DV Čevo – Pljevlja, IPI007 - Izgradnja TS 400/110 /35 kV Lastva prema Odluci, broj 12/695-39 od 07.06.2012. godina, o odobravanju "Investicionog plana CGES za period 2012 - 2014. godina", broj 4352/3 od 19.04.2012. godine), CGES bi ostvario povrat na sredstva u iznosu od **8.183.960 €**.

⁷ Izvor podataka: <http://www.ecb.int/stats/money/long/html/index.en.html>

⁸ Izvor podataka: <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>

⁹ Izvor podataka: <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>

¹⁰ Izvor podataka: <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/betaemerg.xls>

U skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos, po osnovu navedene investicije CGES ne može biti utvrđen veći povrat na sredstva od 8.183.960 €, što znači da je preostalo još **3.229.450 €** (8.183.960 € - 4.954.508 €). Povezana infrastruktura je odobrena Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za period 2017-2019. godina, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine, u iznosu od 27.791.000 € za 2017. godinu i 18.000 € za 2018. godinu. Navedeni iznosi su obuhvaćeni investicijama utvrđenim na osnovu člana 14 stav 5 Metodologije za prenos, na osnovu kojih je izračunat povrat na sredstva za 2017. 2018. i 2019. godinu u iznosu od 7.274.190 €. S obzirom da je analizom utvrđeno da CGES po osnovu ove investicije može ostvariti 3.229.450 €, u skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos, neophodno je umanjiti izračunati povrat na sredstva za period 2017-2019. godina za **4.044.740 €** (7.274.190 € - 3.229.450 €).

- 2) Po osnovu investicije NDC002 – Nabavka i implementacija hardvera i softvera za FMIS CGES je utvrđen povrat na sredstva za regulatorni period 01.08.2012-31.07.2015. godina u iznosu od 23.466 €, za period 01.08.2015-31.12.2015. godina u iznosu od 6.460 € i za 2016. godinu u iznosu od 21.720 €, što ukupno iznosi **51.650 €**.

Da se ova investicija završila u planiranom roku sadržanom u investicionom planu u kome je prvi put odobrena (rok završetka je 2015. godina prema Odluci, broj 12/695-39 od 07.06.2012. godina, o odobravanju "Investicionog plana CGES za period 2012 - 2014. godina", broj 4352/3 od 19.04.2012. godine), CGES bi ostvario povrat na sredstva u iznosu od **50.020 €**.

U skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos, po osnovu navedene investicije CGES ne može biti utvrđen veći povrat na sredstva od 50.020 €, što znači da je neophodno umanjiti izračunati povrat na sredstva za period 2017-2019. godina za **1.630 €** (51.650 € - 50.020 €). Investicija NDC002 – Nabavka i implementacija hardvera i softvera za FMIS je odobrena Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za period 2017-2019. godina, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine, u iznosu od 92.000 € za 2017. godinu i 14.000 za 2018. godinu. Navedeni iznosi su obuhvaćeni investicijama utvrđenim na osnovu člana 14 stav 5 Metodologije za prenos, na osnovu kojih je izračunat povrat na sredstva za 2018. i 2019. godinu. S obzirom da je analizom utvrđeno da je CGES po osnovu ove investicije već ostvario cjelokupan iznos povrata, u skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos, neophodno je umanjiti izračunati povrat na sredstva za period 2017-2019. godina za **69.220 €**, odnosno ukupno umanjenje po ovom osnovu iznosi **70.850 €** (1.630 € + 69.220 €).

- 3) Po osnovu investicije IPI001 – Izgradnja TS 110/35/10 kV Kotor (Škaljari) i 110 kV DV Tivat – Kotor CGES je utvrđen povrat na sredstva za regulatorni period 01.08.2012-31.07.2015. godina u iznosu od 451.584 €, za period 01.08.2015-31.12.2015. godina u iznosu od 126.610 € i za 2016. godinu u iznosu od 300.530 €, što ukupno iznosi 878.724 €. Odlukom, broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine, utvrđena je korekcija povrata na sredstva po osnovu ove investicije u iznosu od 25.630 €. Uzimajući u obzir izvršene korekcije, CGES je po osnovu ove investicije utvrđen povrat na sredstva u iznosu od **853.094 €**.

Da se ova investicija završila u planiranom roku sadržanom u investicionom planu u kome je prvi put odobrena (rok završetka je 2015. godina prema Odluci, broj 12/695-39 od 07.06.2012. godine, o odobravanju "Investicionog plana CGES za period 2012 - 2014. godina", broj 4352/3 od 19.04.2012. godine), CGES bi ostvario povrat na sredstva u iznosu od **413.300 €**.

U skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos, po osnovu navedene investicije CGES ne može biti utvrđen veći povrat na sredstva od 413.300 €, što znači da je neophodno umanjiti izračunati povrat na sredstva za period 2017-2019. godina za **439.794 €** (853.094 € - 413.300 €). Investicija PI001 – Izgradnja TS 110/35/10 kV Kotor (Škaljari) i 110 kV DV Tivat – Kotor je odobrena Odlukom Agencije o odobravanju Investicionog plana CGES za period 2017-2019. godina, broj 16/2608-8 od 03.11.2016. godine, u iznosu od 63.000 € za 2017. godinu. Navedeni iznos je obuhvaćen investicijama utvrđenim na osnovu člana 14 stav 5 Metodologije za prenos, na osnovu kojih je izračunat povrat na sredstva za 2018. godinu. S obzirom da je analizom utvrđeno da je CGES po osnovu ove investicije već ostvario cjelokupan iznos povrata, u skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije za prenos, neophodno je umanjiti izračunati povrat na sredstva za period 2017-2019. godina za **553.590 €**, odnosno ukupno umanjenje po ovom osnovu iznosi **993.384 €** (439.794 € + 553.590 €).

Povrat na sredstva utvrđen u iznosu od **10.115.110,76 €** za 2017. godinu, **11.820.171,51 €** za 2018. godinu i **13.527.106,92 €** za 2019. godinu, treba umanjiti za iznos od **5.108.974 €**, u skladu sa članom 14 stav 9 Metodologije. Polazeći od člana 2 stav 1 tačka 1 Metodologije za prenos, kojim je propisano da se Metodologija, između ostalog, zasniva i na principu ravnoteže između interesa operatora i korisnika prenosnog sistema, Agencija se opredijelila za ujednačen regulatorno dozvoljeni prihod u sve tri godine regulatornog perioda kako bi se, s jedne strane, obezbijedile stabilnije cijene potrošačima (odnosno izbjegle oscilacije cijena po godinama), a istovremeno, s druge strane, i stabilan prihod energetskog subjekta. Shodno tome, iznos od 5.108.974 € raspoređen je na 2017. i 2018. godinu i u utvrđen je povrat na sredstva:

- za 2017. godinu u iznosu od **8.412.119,42 €** (10.115.110,76 € - 1.702.991,33 €), kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke;
- za 2018. godinu u iznosu od **8.414.188,84 €** (11.820.171,51 € - 3.405.982,67 €), kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke; i
- za 2019. godinu u iznosu od **13.527.106,92 €**, kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke.

D. Ostali prihodi

Ostali prihodi su u Zahtjevu predloženi u iznosu od 2.790.821 € za 2017. godinu, 2.790.821 € za 2018. godinu i 9.674.294 € za 2019. godinu. Prihodi po osnovu ITC mehanizma predloženi su u iznosu od 494.143 € za 2017. godinu, 497.983 € za 2018. godinu i 497.983 € za 2019. godinu, što znači da su ukupni ostali prihodi predloženi u iznosu od **3.284.964,00 €** za 2017. godinu, **3.288.804,00 €** za 2018. godinu i **10.172.277,00 €** za 2019. godinu.

Obavještenjem o nedostacima u Zahtjevu, 16/2609-2 od 14. 09. 2016. godine, od subjekta je zatraženo da dostavi analitički prikaz ostvarenih ostalih prihoda i ITC u 2013. 2014 i 2015. godini, analitičke kartice, kao i obrazloženje i dokumentaciju na osnovu koje su navedeni prihodi planirani za naredni regulatorni period.

CGES je uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, dostavio analitički prikaz ostvarenih ostalih prihoda i ITC za 2013, 2014. i 2015 godinu, odgovarajuće analitičke kartice, kao i obrazloženje obračuna planiranih vrijednosti za regulatorni period 2017-2019. godina.

U excel dokumentu "Model za obračun 2017-2019-final" prikazana je struktura predloženih ostalih prihoda kako slijedi:

- 1) **Prihodi od donacija** su planirani u iznosu od **72.126,00 €** godišnje za 2017. i 2018. godinu, a u iznosu od **87.654 €** za 2019. godinu. Prema podacima prikazanim u dokumentu "Analitički prikaz ostalih prihoda i ITC", prosječno ostvarenje prihoda od donacija u 2013. 2014 i 2015. godini iznosi 81.355,49 €.

Obavještenjem o nedostacima, broj 16/2609-2 od 14.09.2016. godina, traženo je od CGES da dostavi analitički prikaz ostvarenih ostalih prihoda i ITC u 2013. 2014 i 2015. godini, analitičke kartice, kao i obrazloženje i dokumentaciju na osnovu koje su navedeni prihodi planirani za naredni regulatorni period.

Kako CGES nije dostavio obrazloženje vezano za predloženi iznos prihoda od donacija, a uzimajući u obzir kretanje ovih prihoda u prethodnom periodu, isti su utvrđeni u iznosu od **81.355,49 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na osnovu prosječnog ostvarenja u prethodne tri godine.

- 2) **Prihodi od zakupa optičkih vlakana – net** planirani su u iznosu od **112.640 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda.

Prema podacima prikazanim u dokumentu "Analitički prikaz ostalih prihoda i ITC", prosječno ostvarenje prihoda od zakupa optičkih vlakana u 2013. 2014 i 2015. godini iznosi 46.522,01 €.

Članom 16 stav 2 Metodologije za prenos propisano je da se ostalim prihodima smatra i dio prihoda od neenergetske djelatnosti ako nije moguće izvršiti razdvajanje troškova koji su zajednički za pružanje tih djelatnosti, dok je stavom 3 istog člana propisano da se navedeni

prihodi računaju kao odbitna stavka za utvrđivanje prihoda ako su pripadajući troškovi priznati prilikom utvrđivanja opravdanih troškova. Agencija je Odlukom, broj 11/523-8 od 12.05.2011. godine, odobrila CGES obavljanje neenergetske djelatnosti – pružanje usluge iznajmljivanja optičkih vlakana (OPGW kabal). U Odluci je navedeno da se pri odobravanju regulatornog prihoda, prihod ostvaren neenergetskom djelatnošću podijeli između CGES i kupaca električne energije u odnosu 50:50 %, zbog specifičnosti OPGW kabla, usled kojih je teško izvršiti razdvajanje troškova poslovanja (radne snage, održavanja i dr.) na regulisanu djelatnost i neregulisanu aktivnost. To znači da se 50% od ostvarenog prihoda po osnovu davanja u zakup OPGW kabla na godišnjem nivou, dodaje ostalim prihodima pri utvrđivanju regulatornog prihoda CGES.

Obavještenjem o nedostacima, broj 16/2609-2 od 14.09.2016. godina, traženo je od CGES da dostavi analitički prikaz ostvarenih ostalih prihoda i ITC u 2013. 2014 i 2015. godini, analitičke kartice, kao i obrazloženje i dokumentaciju na osnovu koje su navedeni prihodi planirani za naredni regulatorni period.

Kako CGES nije dostavio obrazloženje vezano za predloženi iznos prihoda zakupa optičkih vlakana, a uzimajući u obzir kretanje ovih prihoda u prethodnom periodu, isti su utvrđeni u iznosu od **46.522,01 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na osnovu prosječnog ostvarenja u prethodne tri godine.

- 3) Prihodi od alokacija kapaciteta** su planirani u iznosu od **2.606.055,00 €** za 2017. i 2018. godinu, a u iznosu od **9.474.000,00 €** za 2019. godinu. U dokumentu "Pojašnjenje detaljnog obračuna regulatorno dozvoljenog prihoda po osnovu alokacije kapaciteta" navedeno je da je procjena prihoda po osnovu alokacije prekograničnih kapaciteta za 2017. i 2018. godinu vršena na osnovu procijenjene vrijednosti ovih prihoda u 2016. godini, kao reprezentativnoj godini, jer se ne očekuje rast cijene električne energije, pa time i rast cijene kapaciteta. Procjena ovih prihoda za 2016. godinu je urađena je na bazi ostvarenog prihoda na godišnjoj aukciji za 2016. godinu i procjene prihoda na mjesečnim aukcijama na osnovu ostvarenja za prvih šest mjeseci 2016. godine. Procjena prihoda za 2019. godinu je urađena na bazi pretpostvake da će početkom 2019. godine biti pušten u rad DC kabal prema Italiji. Procjena prihoda je vršena na osnovu podataka sa berze u Njemačkoj, odnosno podatka o predviđenoj razlici cijena za 2019. godinu između (spread) berzi u Njemačkoj i Italiji na dan 22.08.2016. godine, koja je iznosila 16,85 €/MWh i cijene na godišnjim aukcijama za kapacitet na granici Austrija – Mađarska, u vrijednosti od 11,8 €/MWh. Pretpostavka je da će cijena kapaciteta između Austrije i Mađarske u narednom periodu biti nešto niža, obzirom da će u Crnoj Gori i u regionu u narednom periodu biti stavljen u pogon značajan broj proizvodnih objekata (prije svega vjetroelektrana, ali i konvencionalnih izvora). Na osnovu navedenog CGES procjenjuje da će razlika cijene između tržišta Crne Gore i Italije biti 5,5 €/MWh. Takođe, izgradnjom nove interkonekcije sa EMS usled ekspanzije DC podmorskog kabla procijenjeno je da će doći do porasta interesovanja za ulazne kapacitete, a time i do porasta prihoda na granici sa Srbijom.

U aktu broj 12941 od 15.11.2016. godine CGES je naveo da pri procjeni prihoda po osnovu alokacije kapaciteta treba uzeti u obzir očekivano stavljanje u pogon DV 400 kV Tirana - Kosovo B, kao i puštanje u pogon DV 400kV Vranje - Štip, čime se značajno smanjuje interes za pravac Crna Gora/Albanija, na kome CGES ostvaruje najveći dio prihoda od alokacije kapaciteta. Dalje je istaknuto da se i Makedonski operator prenosnog sistema (MEPSO) priključio Kancelariji za koordinisane aukcije u Jugoistočnoj Evropi (SEE CAO), čime je učesnicima na tržištu olakšao pristup pravcu Makedonija/Grčka. Istaknuto je i da je u Albaniji puštena jedna nova hidroelektrana snage 180 MW, a da se očekuje završetak još nekoliko u narednom periodu, te da je znatno snižena cijena gasa, što je dovelo do aktiviranja gasnih elektranara u regionu (Grčka prije svega), čime se, uz stalno povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, smanjila potreba za uvozom energije u regionu. Takođe je navedeno da je potrebno uzeti u obzir kretanje cijena na HUPX berzi. Prosječna cijena za band energiju u septembru 2016. godine na toj berzi za 2017. godinu je 38,41 €/MWh, a za 2018. godinu 37,84 €/MWh, dok su prosječne ostvarene cijene za isti profil u periodu 2013 - 2015. godina bile: 42,34 €/MWh, 40,50 €/MWh, 40,60 €/MWh, a za prvih devet mjeseci 2016. godine 31,70 €/MWh (do kraja 2016. godine će teško preći 35 €/MWh). CGES je istakao da je očigledan trend pada cijena.

CGES je na sjednici Odbora održanoj 01.12.2016. godine dostavio akt broj 13591 od

01.12.2016. godine, u kome su prikazani ostvareni prihodi od aukcija za period 2013-2016. godina (2013. godina – 3.691.565,88 €, 2014. godina – 6.968.913,99 €, 2015. godina – 5.111.227,78 € i 2016. godina – 2.411.711,19 €), kao i godišnja aukcija za 2017. godinu. U navedenom dokumentu je prikazano da je u 2013. godini prihod od alokacije kapaciteta po osnovu godišnjih aukcija ostvaren u iznosu od 1.777.009,92 €, a u 2014. godini u približno istom iznosu od 1.806.536,20 €, dok su ukupni prihodi od alokacije kapaciteta u tim godinama značajno različiti (2013. godina – 3.691.565,88 € i 2014. godina – 6.968.913,99 €). Iz navedenog proizilazi da ukupan prihod od alokacije kapaciteta u 2017. godini neće nužno biti ostvaren u manjem iznosu nego u prethodnom periodu, iako je godišnja aukcija za 2017. godinu niža u odnosu na godišnje aukcije u prethodnom periodu.

Analizom dostavljenog obrazloženja za prihod po osnovu alokacije kapaciteta konstatuje se da je CGES u svojoj procjeni ovih prihoda pošao od trenda pada cijena na HUPX berzi, kao opredjeljujućeg faktora za analizu i procjenu kretanja ovih prihoda u narednom periodu. Međutim, kretanje ovih prihoda zavisi od brojnih neizvjesnih faktora i od primjene kompleksnog mehanizma za proračun prekograničnog kapaciteta. Postoje međusobne veze između mehanizma za upravljanje zagušenjima, tranzita, trgovine, investicija i tarifa. Prihodi od alokacije kapaciteta ne zavise od apsolutnih nivoa tržišnih cijena na kojima CGES zasniva svoju procjenu, već od razlike u cijeni između tržišta. Pored navedenog, u prethodnom periodu se pokazalo da fjučersi na HUPX berzi nijesu reflektovali oscilacije i privremene poremećaje na tržištu, koji uzrokuju nastanak zagušenja. Iako HUPX predstavlja najveću berzu u regionu, u međuvremenu su se osnovale i druge berze (CROPEX i SEEPEX), što ukazuje na postojanje cjenovnih razlika u okviru regiona. Osim berzi, trgovina u regionu se u najvećoj mjeri odvija kroz zaključivanje bilateralnih ugovora, dakle van berze, što se takođe mora uzeti u obzir pri analizi uticaja cjenovnih razlika na trgovinu energijom i zagušenja. Zbog navedenog, trend pada cijena na HUPX berzi ne može se koristiti kao jedini ili osnovni parametar za procjenjivanje prihoda od alokacije kapaciteta.

Osim navedenog, fizički tokovi energije, koji u krajnjem dovode do zagušenja, ne poklapaju se nužno sa novčanim tokovima koji nastaju u trgovini energijom, već su određeni fizičkim zakonima, što znači da zagušenja mogu nastati na određenim mjestima nezavisno od trgovinskih transakcija između zemalja, što dodatno otežava planiranje ovih prihoda.

Odluke o realizaciji investicija u prekogranične kapacitete u regionu takođe mogu značajno uticati na trgovinu i upravljanje zagušenjima, ali i njih karakteriše velika neizvjesnost.

Dodatni proizvodni kapaciteti, kako je navedeno u Zahtjevu, kao što su nova hidroelektrana snage 180 MW i očekivani završetak nekoliko novih HE u narednom periodu u Albaniji, ne znači nužno smanjenje uvoza u regionu. Novim proizvođačima može biti u interesu da povećaju svoj izvoz zbog cjenovnih razlika na tržištima energije, odnosno dodatni izvori mogu podstaći trgovinu u regionu i dovesti do zagušenja na granicama.

Aukcijska dodjela kapaciteta predstavlja tržišni mehanizam za alokaciju ograničenog resursa prekograničnog kapaciteta, koji dovodi do toga da kapacitete dobijaju oni koji su spremni najviše da plate za njih, odnosno da ponude najvišu cijenu. Kriva ponude na svakoj pojedinačnoj aukciji je vertikalna, što znači da je ponuda u trenutku trgovanja potpuno neelastična. Zagušenjima se upravlja preko cjenovnih signala koji se šalju trgovcima i ostalim učesnicima na tržištu o raspoloživosti svake pojedine granice za prenos energije preko nje. Ukoliko se na granici stalno postižu visoke cijene kapaciteta, to znači da je ta granica zagušena, što predstavlja podsticaj za trgovce da pokušaju da pronađu alternativnu granicu preko koje mogu isporučiti energiju od njenog (ugovornog) ishodišta do odredišta. Navedeno znači da na ostvarenje prihoda od alokacije kapaciteta utiču i odluke trgovaca. Kakve će biti njihove odluke vezane za alternativne granice i puštanje u rad DV 400 kV Tirana-Kosovo B i DV 400 kV Vranje-Štip, kao i njihov uticaj na ostvarenje prihoda od alokacije kapaciteta CGES sasvim je neizvjesno.

U skladu sa navedenim, zaključeno je da planiranje prihoda od alokacije kapaciteta zavisi od brojnih, kompleksnih i neizvjesnih faktora i međusobnog djelovanja različitih učesnika na tržištima u regionu i Evropi, iz čega proizilazi da se kao polazna osnova za njihovu projekciju ne može uzeti samo trend cijena na HUPX berzi (jer ovi prihodi prvenstveno zavise od razlike u cijenama na tržištima) i ostvarenje ovih prihoda u 2016. godini, koje je značajno manje od

ostvarenja ovih prihoda u prethodne tri godine. Neophodno je uzeti u obzir ostvarenje prihoda u prethodnom periodu, uz uvažavanje novih okolnosti nastalih tokom 2016. godine koje su dovele do značajnog odstupanja u ostvarenju ovih prihoda u toj godini u odnosu na prethodni period.

Uzimajući u obzir obrazloženja koja su navedena u Zahtjevu, prihodi od alokacije kapaciteta utvrđeni su u iznosu od **3.862.211,39 €** godišnje za 2017. i 2018. godinu, kao prosjek ostvarenja ovog prihoda u 2015. godini u iznosu od 5.111.227,78 € i procjene ostvarenja do kraja 2016. godine, dostavljene uz Zahtjev u dokumentu "Obrazac P", u iznosu od 2.613.195 €. Uvažavajući obrazloženja vezana za povećanje ovih prihoda u 2019. godini, usled puštanja u rad kabla Crna Gora – Italija, prihodi od alokacije kapaciteta su za 2019. godinu utvrđeni u predloženom iznosu od **9.474.000 €**.

- 4) **Prihodi po osnovu ITC mehanizma** su predloženi u iznosu od **494.143 €** za 2017. godinu, **497.983 €** za 2018. godinu i **497.983 €** za 2019. godinu. U dokumentu "Pojašnjenje detaljnog obračuna regulatorno dozvoljenog prihoda po osnovu alokacije kapaciteta" navedeno je da su prihodi po osnovu ITC mehanizma planirani u iznosu koji je potreban da se pokriju troškovi nabavke električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu nastali usled tranzita, kako je utvrđeno u "Biznis planu".

Prema podacima prikazanim u dokumentu "Analički prikaz ostalih prihoda i ITC" i podacima dostavljenim u aktu broj 12941 od 15.11.2016. godine, prosječno ostvarenje neto prihoda po osnovu ITC mehanizma, uzimajući u obzir troškove po osnovu gubitaka u tranzitu, u periodu 2013-2015. godina iznosi 702.240,33 €.

S obzirom da je ovaj prihod predložen u Zahtjevu računat na način da se pokriju troškovi nabavke električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu nastali usled tranzita, a da nije uzet u obzir neto prihod po osnovu ITC mehanizma, prihod po ovom osnovu utvrđen je u iznosu od **702.240,33 €** godišnje za sve tri godine regulatornog perioda, na bazi prosječnog ostvarenja u periodu 2013 - 2015. godina, uzimajući u obzir i troškove nabavke električne energije za pokrivanje gubitaka po osnovu tranzita.

Agencija je donijela Odluku, 16/1994-3 od 12.07.2016. godine, kojom se obavezuje Crnogorski operator tržišta električne energije DOO Podgorica (COTEE), da sredstva u iznosu od 325.536,00 €, koja su preostala na računu tog društva nakon izvršenih plaćanja u okviru balansnog mehanizma iz 2015. godine – obračun odstupanja i finansijsko poravnanje učesnika na tržištu električne energije, prenese na račun CGES. COTEE je, na zahtjev Agencije, dostavio informaciju da je tokom 2015. godine kroz primjenu balansnog mehanizma, odnosno obračun količinskih odstupanja i finansijskog poravnanja učesnika, ukupno naplaćeno 2.794.418 € i po istom osnovu balansno odgovornim učesnicima na tržištu isplaćeno 2.468.882 €, pa razlika u odstupanju za 2015. godinu iznosi 325.536,00 €. Članom 34 stav 3 Metodologije za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije propisano je da po osnovu obezbjeđenja pomoćnih usluga i usluga balansiranja operator prenosnog sistema ne može sticati dobit niti trpjeti gubitak, a stavom 4 istog člana da ako nakon izvršenog obračuna odstupanja i sprovedenog sistema finansijskog poravnanja, u skladu sa navedenom metodologijom i Tržišnim pravilima, preostane dio sredstava, ista će se tretirati kao ostali prihodi CGES u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije. S obzirom da se navedena sredstva evidentiraju kao prihod operatora prenosnog sistema, CGES je, u skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost ("Službenom listu RCG", br. 65/2001, 12/2002, 38/2002, 72/2002, 21/2003, 76/2005, 4/2006 i "Službenom listu CG", br. 16/2007, 40/2011, 29/2013, 9/2015 i 53/2016), dužan da na njih plati porez na dodatu vrijednost (PDV). Operator po ovom osnovu ne može sticati dobit niti trpjeti gubitak, što znači da iznos od 325.536,00 € obuhvata dio koji se tretira kao ostali prihodi u iznosu od 273.559,66 € i iznos od 51.976,34 € koji će CGES platiti na ime PDV. U skladu sa navedenim, utvrđeni su ostali prihodi po ovom osnovu u iznosu od **273.559,66 €** za 2017. godinu.

Imajući u vidu prihode ostvarene u 2013. 2014. i 2015. godini i obrazloženja data od strane CGES, ostali prihodi utvrđeni su:

- za 2017. godinu u iznosu od **4.965.888,88 €** (81.355,49 € + 46.522,01 € + 3.862.211,39 € + 702.240,33 € + 273.559,66 €), kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke;

- za 2018. godinu u iznosu od **4.692.329,22 €** (81.355,49 € + 46.522,01 € + 3.862.211,39 € + 702.240,33 €), kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke; i
- za 2019. godinu u iznosu od **10.304.117,83 €** (81.355,49 € + 46.522,01 € + 9.474.000,00 € + 702.240,33 €), kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke.

E. Korekcije iz prethodnog perioda

Članom 25 Metodologije za prenos propisano je da će Agencija prilikom utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za naredni regulatorni period, izvršiti korekcije po osnovu razlika između utvrđenih i ostvarenih veličina koje nijesu obuhvaćene prethodnim odlukama Agencije, na osnovu konačnih podataka.

Odlukom o utvrđivanju privremenih cijena za angažovani prenosni kapacitet i dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, broj 15/2050-1 od 29.06.2015. godine, produžena je primjena cijena, koje su utvrđene Odlukom broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine za treću godinu regulatornog perioda (01.08.2014-31.07.2015. godine) i Odlukom o utvrđivanju iznosa korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena Crnogorskom elektroprenosnom sistemu AD Podgorica broj 14/1266-21 od 03.07.2014. godine za primjenu u trećoj godini regulatornog perioda, do kraja 2015. godine. Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine utvrđen je regulatorno dozvoljeni prihod za 2016. godinu, kao i korekcije troškova, prihoda i povrata na sredstva, za period 01.08.2012-31.07.2015. godine. Za period 01.08.2015-31.12.2015. godina korekcije nijesu izvršene, pa ih je neophodno izvršiti u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za naredni regulatorni period, u skladu sa članom 25 Metodologije za prenos.

Na osnovu podataka i dokumentacije dostavljene uz Zahtjev utvrđena su ostvarenja kategorija koje podliježu vršenju korekcija (troškovi poslovanja na koje se ne može uticati, troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati, prihoda od regulisane djelatnosti, ostalih prihoda, amortizacije i povrata na sredstva) u toku perioda 01.08.2015-31.12.2015. godine. Korekcije po osnovu razlika između utvrđenih i ostvarenih veličina na koje subjekat ne može uticati i onih na koje može djelimično uticati, utvrđene su na sljedeći način:

1) Korekcija po osnovu razlike utvrđenih i ostvarenih troškova poslovanja na koje se djelimično može uticati

Članom 9 stav 1 Metodologije za prenos propisano je da troškovi poslovanja na koje se može djelimično uticati obuhvataju trošak energije nabavljene za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu.

Odlukom, broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine, trošak za kupovinu električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu odobren je za treću regulatornu godinu u iznosu od 5.826.720 €, računato sa projektovanim količinama električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosu od 143.082 MWh i cijenom energije od 40,7231 €/MWh.

Odlukom, broj 14/1266-21 od 03.07.2014. godine, utvrđena je cijena korekcije dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu u iznosu od 536.366 € u korist kupaca, koja se primjenjuje u trećoj regulatornoj godini.

Na osnovu prethodno navedenog, trošak za kupovinu električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu odobren je za treću regulatornu godinu u iznosu od 5.290.354 €, što dijeljenjem sa neto prenosom električne energije u prenosnom sistemu od 3.767.630 MWh daje cijenu od 0,1405 €/kWh.

Odlukom, broj 15/2050-1 od 29.06.2015. godine, utvrđena je privremena cijena dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu u iznosu od 0,1405 €/kWh, koja se primjenjivala u periodu 01.08 – 31.12.2015. godine. Kako se radi o cijeni koja se primjenjivala u trećoj regulatornoj godini (01.08.2014 – 31.07.2015. godine), to se odobreni trošak gubitaka za posmatrani period utvrđuje kao **5.290.354 € * 5 / 12 = 2.204.314,17 €**.

Ostvarenje ovog troška je utvrđeno na osnovu sljedeće dokumentacije:

- Mjesečne informacije o ostvarenom Elektroenergetskom bilansu CGES, za period 01.01 - 31.12.2015. godine, i
- Mjesečne izvještaje CGES o električnoj energiji proizvedenoj u elektranama priključenim na prenosni sistem i energiji isporučenoj iz prenosnog sistema kupcima direktno priključenim na prenosni sistem i Operatoru distributivnog sistema, za period 01.01 - 31.12.2015. godine.

Analizom navedenih dokumenata utvrđeno je da:

- Ukupno raspoloživa električna energija u periodu 01.01 – 31.12.2015. godine iznosi **2.871.558,78 MWh**;
- Ukupna energija za potrebe potrošnje električne energije tarifnih kupaca i energija za pokrivanje dozvoljenih mrežnih gubitaka u periodu 01.01 – 31.12.2015. godine iznosi **2.741.693,88 MWh**.

Iz navedenih podataka evidentno je da je ukupno raspoloživa energija iz domaćih izvora bila veća od potreba potrošnje kupaca koji se snabdijevaju po regulisanim tarifama i energije potrebne za pokrivanje gubitaka u distributivnom i prenosnom sistemu u 2015. godini, odnosno energija za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu nabavljena je isključivo iz domaćih izvora. Stoga, po osnovu razlike u troškovima za kupljenu električnu energiju za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu nema uslova za korekciju u odnosu na utvrđene veličine.

Analizom računa za naknadu za korišćenje prenosne mreže, koji su izdati EPCG – FC Snabdijevanje i Montenegro Bonusu, utvrđeno je da ostvareni prihod CGES po osnovu nadoknade gubitaka iznosi **1.876.290,24 €**, od čega od EPCG – FC Snabdijevanje 1.524.564,26 €, a od Montenegro Bonusa 351.725,98 €.

Kako utvrđeni trošak za kupovinu električne energije za pokrivanje dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu u periodu avgust – decembar 2015. godine iznosi 2.204.314,17 €, a ostvareni 1.876.290,24 €, utvrđuje se korekcija troškova koji se djelimično mogu kontrolisati u iznosu od **328.023,93 €, u korist energetskog subjekta.**

2) Korekcije nastale usled promjene stope dozvoljenih gubitaka u elektrodistributivnom sistemu

Metodologijom za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 2/12, 12/12 i 32/15)(u daljem tekstu: Metodologija za distribuciju) bilo je propisano da se dozvoljena stopa gubitaka distributivnom sistemu utvrđuje na osnovu studije koju je operator distributivnog sistema dužan da dostavi uz Zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda. Članom 29 navedene metodologije bilo je propisano da se za prvi regulatorni period, odnosno za period 01.08.2012 – 31.07.2015. godine, studija gubitaka dostavlja najkasnije do 30. aprila 2012. godine. S obzirom da operator distributivnog sistema (ODS) u ovom roku nije dostavio studiju, dozvoljena stopa gubitaka za taj trogodišnji period bila je utvrđena na nivou stope koja je važila u godini donošenja odluke o regulatorno dozvoljenom prihodu za taj period, odnosno 9%.

Uz Zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda za 2016. godinu, EPCG je dostavila Studiju smanjenja gubitaka snage i energije u elektrodistributivnim mrežama Crne Gore, od juna 2015. godine (u daljem tekstu: Studija), urađena od strane Univerziteta Crne Gore, Elektrotehnički fakultet, zavedena u EPCG pod brojem 40-00-16437 od 01.09.2015. godine. Uvidom u Studiju utvrđeno je da je ista rađena na bazi parametara iz 2011. godine, a da je na osnovu tih parametara utvrđena stopa tehničkih gubitaka u distributivnom sistemu od 8,64%, što znači da se utvrđena stopa odnosila na 2012, 2013, 2014. i 2015. godinu tj. godine trogodišnjeg regulatornog perioda (01.08.2012 – 31.07.2015. godine).

Agencija je Odlukom, broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine utvrdila regulatorno dozvoljeni prihod i cijene CGES AD Podgorica za 2016. godinu, kao i korekcije troškova koji se djelimično mogu kontrolisati za period 01.08.2012 – 31.07.2015. godine, uslijed promjene dozvoljene stope gubitaka u distributivnom sistemu sa 9% na 8,64%.

Uz Zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda za period 2017 - 2019. godina, EPCG je dostavila Ažuriranu procjenu gubitaka snage i energije u elektrodistributivnim mrežama u Crnoj Gori (u daljem tekstu: Procjena). Procjenu je uradio Univerzitet Crne Gore – Elektrotehnički fakultet Podgorica, na bazi podataka iz 2014. godine, i utvrđeno je da dozvoljena stopa gubitaka u distributivnom sistemu iznosi 8,43 %. Procjena je revidovana od strane Elektroenergetskog koordinacionog centra DOO Beograd.

Iz prethodno navedenog proizilazi da je neophodno uraditi korekciju troškova koji se djelimično mogu kontrolisati za period 01.01 – 31.07.2015. godine, uslijed promjene dozvoljene stope gubitaka u distributivnom sistemu sa 8,64% na 8,43%, kao i korekciju troškova koji se djelimično mogu kontrolisati za period 01.08 – 31.12.2015. godine, uslijed promjene dozvoljene stope gubitaka u distributivnom sistemu sa 9% na 8,43%.

U cilju utvrđivanja korekcije troškova koji se djelimično mogu kontrolisati za period 01.01 – 31.07.2015. godine, polazi se od stope gubitaka od 8,64% (utvrđena Studijom) i stope gubitaka od 8,43% (utvrđena Procjenom), koja se primijeni na električnu energiju isporučenu distributivnim kupcima. Razlika dobijena na ovaj način predstavlja promjenu neto konzuma prenosnog sistema. Primjenom formule iz člana 10 stav 3 Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije (Službeni list CG, br. 2/12, 12/12 i 32/15) na ovu količinu električne energije utvrđuje se iznos korekcije troškova koji se djelimično mogu kontrolisati za period 01.01 – 31.07.2015. godine po osnovu promjene stope dozvoljenih gubitaka u distributivnom sistemu sa 8,64% na 8,43%. U tabelama 9. i 10. dat je prikaz izvršenih korekcija.

Tabela 9. Promjena gubitaka u distributivnom sistemu uslijed promjene stope dozvoljenih gubitaka u distributivnom sistemu za period januar - jul 2015. godina

2015	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul
Distribucija (bruto)	266.709,02	238.269,36	235.103,86	197.424,08	173.095,15	183.498,37	243.450,72
Ostvareni gubici u distributivnom sistemu (%)	22,03	21,48	19,76	18,11	14,01	13,13	15,25
Distribucija (neto)	207.962,50	187.077,83	188.645,17	161.670,29	148.848,74	159.396,31	206.332,97
Dozvoljeni gubici u distributivnom sistemu (8,64%)	19.667,21	17.692,12	17.840,35	15.289,31	14.076,76	15.074,26	19.513,10
Dozvoljeni gubici u distributivnom sistemu (8,43%)	19.145,18	17.222,52	17.366,81	14.883,48	13.703,12	14.674,14	18.995,16
Razlika dozvoljenih gubitaka (8,64% - 8,43%)	522,03	469,60	473,54	405,83	373,64	400,12	517,94

Tabela 10. Obračun korekcija troškova na koje se djelimično može uticati CGES uslijed promjene stope dozvoljenih gubitaka u distributivnom sistemu za period januar - jul 2015. godina

Razlika dozvoljenih gubitaka u distributivnom sistemu (MWh)	3.162,698
Stopa dozvoljenih gubitaka u prenosnom sistemu(%)	3,6587
Cijena za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu (€/MWh)	36,9744
Korekcija za posmatrani period (€)	4.440,92

U cilju utvrđivanja korekcije troškova koji se djelimično mogu kontrolisati za period 01.08 – 31.12.2015. godine, polazi se od stope gubitaka od 9% i stope gubitaka od 8,43% (utvrđena Procjenom), koja se primijeni na električnu energiju isporučenu distributivnim kupcima. Razlika dobijena na ovaj način predstavlja promjenu neto konzuma prenosnog sistema. Primjenom formule iz člana 10 stav 3 Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije (Službeni list CG, br. 2/12, 12/12 i 32/15) na ovu količinu električne energije utvrđuje se iznos korekcije troškova koji se djelimično mogu kontrolisati za period 01.08 – 31.12.2015. godine po osnovu promjene stope dozvoljenih gubitaka u distributivnom sistemu sa 9% na 8,43%. U tabelama 11. i 12. dat je prikaz izvršenih korekcija.

Tabela 11. Promjena gubitaka u distributivnom sistemu uslijed promjene stope dozvoljnih gubitaka u distributivnom sistemu za period avgust – decembar 2015. godina

2015	avg	sep	okt	nov	dec
Distribucija (bruto)	242.026,67	189.400,63	184.407,46	203.205,13	249.932,27
Ostvareni gubici u distributivnoj mreži (%)	13,25	11,89	15,38	17,46	19,60
Distribucija (neto)	209.956,56	166.874,34	156.049,19	167.726,60	200.936,81
Dozvoljeni gubici u distributivnoj mreži (9%)	20.764,93	16.504,06	15.433,44	16.588,35	19.872,87
Dozvoljeni gubici u distributivnoj mreži (8,43%)	19.328,75	15.362,57	14.366,00	15.441,03	18.498,39
Razlika dozvoljenih gubitaka (9% - 8,64%)	1.436,18	1.141,48	1.067,44	1.147,31	1.374,48

Tabela 12. Obračun korekcija troškova na koje se djelimično može uticati CGES uslijed promjene stope dozvoljenih gubitaka u distributivnom sistemu za period avgust – decembar 2015. godina

Razlika dozvoljenih gubitaka u distributivnoj mreži (MWh)	6.166,900
Stopa dozvoljenih gubitaka u prenosnoj mreži (%)	3,6587
Cijena za pokrivanje gubitaka u prenosnoj mreži (€)	36,9744
Korekcija za posmatrani period (€)	8.659,29

Ukupna korekcija troškova na koje se djelimično može uticati uslijed promjene stope dozvoljenih distributivnih gubitaka za 2015. godinu iznosi **13.100,21 €**, u korist kupaca (4.440,92 € + 8.659,29 €).

3) Korekcija po osnovu razlike utvrđenih i ostvarenih troškova poslovanja na koje se ne može uticati

U skladu sa članom 10 Metodologije za prenos troškove poslovanja na koje se ne može uticati čine: troškovi koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom, troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja, troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora, troškovi za zaštitu životne sredine i ostali troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa zakonom.

Odlukom broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine za treću godinu regulatornog perioda (01.08.2014.-31.07.2015. godina) utvrđeni su troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u iznosu od **934.033,00 €**.

Odlukom broj 14/1266-21 od 03.07.2014. godine utvrđene su korekcije troškova poslovanja na koje se ne može uticati u iznosu od **357.985,50 €**, u korist energetskog subjekta, koje su primijenjene u trećoj godini regulatornog perioda.

Na osnovu navedenih odluka, ukupni troškovi poslovanja na koje se ne može uticati, za treću godinu regulatornog perioda, utvrđeni su u iznosu od **1.292.018,50 €** (934.033,00 € + 357.985,50 €).

Odlukom o utvrđivanju privremenih cijena za angažovani prenosni kapacitet i dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, broj 15/2050-1 od 29.06.2015. godine, utvrđene su cijene koje, između ostalog, odražavaju utvrđene troškove poslovanja na koje se može uticati sa izvršenim korekcijama. Iz navedenog proističe da troškovi poslovanja na koje se može uticati, koji su

nadoknađeni kroz utvrđene privremene cijene u periodu 01.08.2015-31.12.2015. godina, iznose **538.341,04 €** (1.292.018,50 €/12 * 5).

Analizom dokumentacije i analitičkih kartica dostavljenih uz Zahtjev, utvrđeno je da su troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u toku perioda 01.08.2015 – 31.12.2015. godine ostvareni u iznosu od **1.255.332,21 €**. Struktura ovih troškova i njihovo ostvarenje u navedenom periodu prikazani su u Tabeli 13.

Tabela 13. Realizacija troškova na koje se ne može uticati u toku perioda 01.08.2015 – 31.12.2015. godina¹¹

Troškovi poslovanja koji se ne mogu kontrolisati (Tnu)		01.08.2015 – 31.12.2015.
		Ostvareno (€)
1	Troškovi poreza na nepokretnosti, taksi i naknada u skladu sa zakonom (Tp)	113.995,03
2	Troškovi za obezbjeđenje pomoćnih i usluga balansiranja (Tpb)	512.853,64
3	Troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora (Tmu)	199.066,35
4	Troškovi za zaštitu životne sredine (Tzs)	9.962,00
5	Ostali troškovi poslovanja koji se ne mogu kontrolisati u skladu sa zakonom (To)	419.455,19
UKUPNO (1+2+3+4+5)		1.255.332,21

Kako su troškovi poslovanja na koje subjekat ne može uticati za period 01.08.2015-31.12.2015. godine utvrđeni u iznosu od 538.341,04 €, a ostvareni u iznosu od 1.255.332,21 €, utvrđuje se korekcija u iznosu od **716.991,17 €**, u korist energetskog subjekta (1.255.332,21 € - 538.341,04 €).

4) Korekcija po osnovu fakturisane realizacije usluga prenosa

Odlukom o utvrđivanju privremenih cijena za angažovani prenosni kapacitet i dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, broj 15/2050-1 od 29.06.2015. godine, utvrđena je privremena cijena za angažovani prenosni kapacitet (1,7181 €/kW/mjesec), za period od 01.08.2015. do 31.12.2015. godine. Navedena cijena je utvrđena na istom nivou kao cijena koja je bila u primjeni u regulatornoj godini 01.08.2014-31.07.2015. godina, što znači da korekcije perioda u kome su se primjenjivale privremene cijene treba vršiti na osnovu podataka o utvrđenim i ostvarenim veličinama u toku perioda 01.08.2014-31.07.2015. godina.

Fiksni troškovi poslovanja u iznosu od 25.019.239 € koji se nadoknađuju kroz cijenu za angažovani prenosni kapacitet za period 01.08.2014 – 31.07.2015. godine (3,4277 €/kW/mjesec) utvrđeni su Odlukom broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine. U istom periodu primjenjivana je i cijena korekcija od 1,7096 €/kW/mjesec u korist kupaca, utvrđena Odlukom o utvrđivanju iznosa korekcije regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena CGES AD Podgorica, broj 14/1266-21 od 03.07.2014. godine.

Na osnovu navedenih odluka, cijena za angažovani prenosni kapacitet koja se primjenjivala u periodu 01.08 – 31.12.2015. godine iznosila je 1,7181 €/kW/mjesec.

Utvrđeni fiksni troškovi za period 01.08.2014 – 31.07.2015. godine, koji se nadoknađuju preko cijene za angažovani prenosni kapacitet iznosili su na godišnjem nivou 12.540.365,10 € (25.019.239,00 € - 12.478.873,90 €). S obzirom da se vrši korekcija perioda 01.08.2015 – 31.12.2015. godine, utvrđeni fiksni troškovi su svedeni na pet mjeseci, odnosno na iznos od **5.225.152,13 €** (12.540.365,10 € * 5 / 12).

Prihod po osnovu angažovanja prenosnog kapaciteta, ostvaren je u periodu 01.08 – 31.12.2015. godine u iznosu od **4.307.781,81 €**, a utvrđen je na osnovu podataka iz faktura koje je CGES

¹¹ Izvor: analitičke kartice konta glavne knjige, koje su dostavljene uz Zahtjev.

ispostavio EPCG – FC Snabdijevanje (3.688.973,73 €) i DOO Montenegro Bonus Cetinje (618.808,08 €) u navedenom periodu.

Saglasno navedenom, korekcija po osnovu fakturisane realizacije usluga prenosa iznosi **917.370,31 €**, u korist energetskog subjekta (5.225.152,13 € - 4.307.781,81 €).

5) Korekcija po osnovu razlike odobrenih i ostvarenih ostalih prihoda

U skladu sa članom 16 stav 1 Metodologije za prenos, ostali prihodi su prihodi koji nijesu posebno specificirani, a mogu se pojaviti u poslovanju, uključujući i prihode po osnovu realizacije međunarodnih ugovora i prihode po osnovu aukcije prekograničnih kapaciteta, dok u skladu sa stavom 2 istog člana ovim prihodima pripada i dio prihoda od neenergetske djelatnosti ako nije moguće izvršiti razdvajanje troškova koji su zajednički za pružanje tih djelatnosti.

Odlukom broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine za treću godinu regulatornog perioda (01.08.2014.-31.07.2015. godina) utvrđeni su ostali prihodi u iznosu od **3.712.672 €**.

Odlukom broj 14/1266-21 od 03.07.2014. godine utvrđene su korekcije ostalih prihoda u iznosu od **6.538.878,91 €**, u korist kupaca, koje su primijenjene u trećoj godini regulatornog perioda.

Odlukom o utvrđivanju iznosa korekcije regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena Crnogorskom elektroprenosnom sistemu AD Podgorica, broj 14/1266-21 od 03.07.2014. godine, utvrđena je korekcija ostalih prihoda po osnovu naknade za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se naplaćuje od proizvođača, u iznosu od **7.766.085 €** u korist kupaca, za treću godinu regulatornog perioda.

Na osnovu navedenih odluka, ukupni ostali prihodi, za treću godinu regulatornog perioda (01.08.2014 – 31.07.2015. godina), utvrđeni su u iznosu od **18.017.635,91 €** (3.712.672 € + 6.538.878,91 € + 7.766.085 €).

Odlukom o utvrđivanju privremenih cijena za angažovani prenosni kapacitet i dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, broj 15/2050-1 od 29.06.2015. godine, utvrđene cijene koje, između ostalog, odražavaju utvrđene ostale prihode sa izvršenim korekcijama. Iz navedenog proističe da ostale prihode, na kojima se baziraju privremene cijene u periodu 01.08.2015.-31.12.2015. godina, iznose **7.507.348,30 €** (18.017.635,91 €/12 * 5).

U cilju utvrđivanja korekcije ostalih prihoda za period 01.08.2015 – 31.12.2015. godina, od subjekta je zatraženo u Obavještenju o nedostacima u Zahtjevu, 16/2609-2 od 14.09.2016. godine, da dostavi analitički prikaz ostvarenih ostalih prihoda i ITC u 2013. 2014 i 2015. godini, kao i analitičke kartice.

CGES je uz dopis 10655 od 27.09.2016. godine, u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-4, dostavio traženu dokumentaciju.

Analizom dokumentacije, analitičkih kartica i akta broj 12941 od 15.11.2016. godine, utvrđeno je da su ostali prihodi ostvareni u periodu 01.08.2015 – 31.12.2015. godina u iznosu od **5.985.756,95 €**. Struktura ovih prihoda i njihovo ostvarenje u navedenom periodu prikazani su u Tabeli 14.

Tabela 14. Ostvarenje ostalih prihoda

Ostali prihodi		01.08.2015-31.12.2015.
		Ostvareno €
1	Prihodi od donacija	44.497,42
2	Prihodi iz ranijih godina - osim naplate potraživanja iz ranijih godina	741,83
3	Prihodi od premija, subvencija i sl.	10.989,21
4	Prihodi po osnovu prefakturisanja (priznatih) troškova	13.183,81
5	Prihodi od zakupa optičkih vlakana (DIO)	41.459,25
6	Prihodi od alokacija kapaciteta	2.507.805,20

7	Neto prihod od ITC	142.203,34
8	Ostali prihodi (naknada za angažovanje prenosnog kapaciteta G - komponenta)	3.235.866,10
UKUPNO (1+2+3+4+5+6+7+8)		5.985.756,95

Na osnovu navedenog korekcija po osnovu razlike odobrenih i ostvarenih ostalih prihoda utvrđena je u iznosu od **1.521.591,35 €**, u korist **energetskog subjekta** (7.507.348,30 € - 5.985.756,95 €).

6) Korekcije povrata na sredstva po osnovu realizacije investicija

Članom 59 stav 5 Zakona definisano je da regulatorno dozvoljeni prihod, predstavlja ukupni godišnji prihod od regulisane energetske djelatnosti koji pokriva ukupne opravdane troškove poslovanja, uključujući i obaveze iz potvrđenih međunarodnih ugovora, koji Agencija utvrđuje na osnovu analize zahtijevanih troškova poslovanja, amortizacije i povrata na sredstva, uz primjenu odgovarajuće korekcije po osnovu odstupanja energetske i finansijske vrijednosti u odnosu na primijenjene u prethodnom periodu.

Članom 13 Metodologije za prenos utvrđeno je da je povrat na sredstva dio prihoda koji se ostvaruje po osnovu uloženog kapitala, a koji se izračunava po formuli datoj u istoj odredbi. Iz navedene odredbe proizilazi da je povrat na sredstva vezan za i zavisi od realizacije investicije.

U članu 2 Metodologije za prenos sadržani su principi na kojima se zasniva utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema. Jedan od ključnih principa je stvaranje povoljnih uslova za investiranje u prenosni sistem, što se metodološki ostvaruje članom 14 stav 1 istog akta, uključivanjem investicija (investicionih ulaganja) u regulatornu osnovu sredstava, u odnosu na koju se računa povrat na investirani kapital.

Članom 14 st. 7-10 Metodologije za prenos propisuje se način na koji se godišnje, u toku trajanja regulatornog perioda, sprovodi praćenje realizacije odobrene investicije i vršenje odgovarajuće korekcije, kada se ispune Zakonom propisani uslovi za to. Za više obračunati povrat na sredstva po osnovu investicije koja nije realizovana u skladu sa st. 7-10 umanjice se regulatorno dozvoljeni prihod za narednu regulatornu godinu. Članom 33 Metodologije za prenos propisano je da, izuzeto od odredbi člana 14 st. 7 i 8, uslov za isključenje vrijednosti investicija iz regulatorne osnove sredstava koje su odobrene do stupanja na snagu navedene metodologije, iznosi 50% i primjenjuje se do 31.12.2017. godine. Metodologija za prenos ne sadrži odredbe kako se koriguje, u postupku utvrđivanja regulatornog prihoda za novi regulatorni period, povrat na investicije odobren energetskom subjektu u prethodnom regulatornom periodu, u slučaju kada subjekat nije u potpunosti ili djelimično realizovao investiciju, pa je to ostavljeno na slobodnu ocjenu Agenciji.

Članom 4 stav 2 Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni list RCG", broj 60/03 i "Službeni list CG", broj 32/11) kojim je utvrđeno načelo zakonitosti, propisano je da u upravnim stvarima u kojima je organ ovlašćen da rješava po slobodnoj ocjeni rješenje se mora donijeti u granicama ovlašćenja i u skladu sa ciljem u kome je ovlašćenje dato, što je sadržano i u članu 203 stav 3 istog zakona. Cilj obezbjeđivanja subjektu povrata na investirana sredstva je podsticanje da investira i sadržan je u navedenom principu "stvaranje povoljnih uslova za investiranje". Nerealizacija investicije je razlog za oduzimanje povrata.

To proizilazi i iz principa iste važnosti sadržanom u članu 2 stav 1 tačka 1 Metodologije za prenos, utvrđivanjem obaveze obezbjeđivanja ravnoteže između interesa operatora i korisnika prenosnog sistema. U situaciji kada je u utvrđeni regulatorni prihod i cijene, preko kojih je operator taj prihod u prethodnom regulatornom periodu ostvarivao, teretio račune kupaca električne energije, nužno je izvršiti korekciju povrata na sredstva.

Imajući u vidu naprijed navedeno, odgovarajuću korekciju predstavlja isključivanje iz osnovice za obračun povrata na sredstva svih nerealizovanih investicija, odnosno umanjeње povrata na sredstva, čime se uspostavlja ravnoteža između interesa subjekta i kupaca.

a) Korekcija povrata na sredstva po osnovu realizacije investicija za treću regulatornu godinu (01.08.2014-31.12.2015. godina)

Članom 59 stav 7 Zakona propisano je da se korekcije po osnovu odstupanja energetske i finansijske vrijednosti u odnosu na primijenjene u prethodnom periodu utvrđuju za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda za koji se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci i primjenjuju se tokom regulatornog perioda za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod.

Odlukom o utvrđivanju privremenih cijena za angažovani prenosni kapacitet i dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, broj 15/2050-1 od 29.06.2015. godine, utvrđena je privremena cijena za angažovani prenosni kapacitet (1,7181 €/kW/mjesec) i privremena cijena dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu (0,1405 €/kWh), za period od 01.08.2015. do 31.12.2015. godine. Navedene cijene su utvrđene na istom nivou kao u trećoj regulatornoj godini (01.08.2014-31.07.2015. godina), što znači da korekcije perioda u kome su se primjenjivale privremene cijene treba vršiti na osnovu podataka o utvrđenim i ostvarenim veličinama u toku perioda 01.08.2014-31.07.2015. godina.

Odlukom, broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine, utvrđena je vrijednost investicija u toku za treću regulatornu godinu (01.08.2014-31.07.2015. godina), a Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine utvrđene su korekcije po osnovu realizacije tih investicija. S obzirom da privremene cijene koje su se primjenjivale u periodu 01.08.2015. do 31.12.2015. godine odražavaju povrat na sredstva baziran na vrijednosti investicija koja je utvrđena Odlukom, broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine, za treću regulatornu godinu, potrebno je izvršiti korekcije povrata po osnovu realizacije tih investicija. U skladu sa navedenim, korekcije po osnovu realizacije investicija za period 01.08.2015. do 31.12.2015. godine predstavljaju 5/12 iznosa korekcija utvrđenih Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11. 2015. godine, a prikazane su u Tabeli 15.

Tabela 15. Korekcije povrata na sredstva po osnovu realizacije investicija za period 01.08.2015 - 31.12.2015. godina

Korekcije povrata na sredstva		01.08.2014-31.07.2015.	01.08.2015-31.12.2015.
		K	5/12 * K
1	Investicije čija je finansijska realizacija manja od 50% od odobrenog iznosa	346.361,60	144.317,33
2	Investicije koje su završene i aktivirane, sa ulaganjima koja su manja od odobrenih	34.679,60	14.449,83
3	Investicije čija je finansijska realizacija manja od odobrenog ulaganja	2.375.516,40	989.798,50
4	Korekcija povrata na sredstva, obračunatog na neto vrijednost trajnih osnovnih sredstava (investicije koje nijesu aktivirane u 2012. godini)	2.246,40	936,00
5	Korekcija povrata na sredstva, obračunatog na neto vrijednost trajnih osnovnih sredstava (investicije koje nijesu aktivirane u 2013. godini)	29.090,32	12.120,97
6	Korekcija po osnovu više obračunatog povrat na sredstva, koja je nastala po osnovu odobrenih investicija, koje su završene i aktivirane kao sredstvo u 2012. godini	2.731,03	1.137,93
7	Korekcija po osnovu više obračunatog povrat na sredstva, koja je nastala po osnovu odobrenih investicija, koje su završene i aktivirane kao sredstvo u 2013. godini	8.587,25	3.578,02
UKUPNO (1+2+3+4+5+6+7)		2.799.212,60	1.166.338,58

U skladu sa navedenim, korekcija povrata na sredstva po osnovu realizacije investicija za period 01.08.2015. do 31.12.2015. godine, računata kao 5/12 korekcije utvrđene za treću godinu prethodnog regulatornog perioda, iznosi **1.166.338,58 €**, u korist kupaca (2.799.212,60 €* 5/12).

b) Korekcija amortizacije po osnovu više obračunate amortizacije, vezane za odobrene investicije koje nijesu završene i aktivirane u planiranom roku

Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine utvrđena je amortizacija za treću regulatornu godinu (01.08.2014-31.07.2015. godina) uzimajući u obzir planirani završetak investicija i amortizaciju sredstava čija je aktivacija planirana u tom periodu. Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11. 2015. godine utvrđene su korekcije po osnovu više obračunate amortizacije, vezane za odobrene investicije koje nijesu završene i aktivirane u planiranom roku u toku 2012. i 2013. godine. U skladu sa navedenim, korekcije više obračunate amortizacije po ovom osnovu za period 01.08.2015. do 31.12.2015. godine predstavljaju 5/12 iznosa korekcija utvrđenih Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11. 2015. godine, a prikazane su u Tabeli 16.

Tabela 16. Korekcije više obračunate amortizacije za period 01.08.2015-31.12.2015. godina

Korekcije amortizacije		01.08.2014-31.07.2015.	01.08.2015-31.12.2015.
		Korekcija utvrđena Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11. 2015. K	5/12 * K
1	Korekcija po osnovu više obračunate amortizacije, vezane za odobrene investicije koje nijesu završene i aktivirane u skladu sa planom u 2012. godini	8.000	3.333,33
2	Korekcija po osnovu više obračunate amortizacije, vezane za odobrene investicije koje nijesu završene i aktivirane u skladu sa planom u 2013. godini	8.000	3.333,33
3	Korekcija po osnovu više obračunate amortizacije, vezane za odobrene investicije koje su završene i aktivirane, ali u nižoj vrijednosti od planirane, u 2012. godini	1.096,40	456,83
4	Korekcija po osnovu više obračunate amortizacije, vezane za odobrene investicije koje su završene i aktivirane, ali u nižoj vrijednosti od planirane, u 2013. godini	3.391,60	1.413,17
UKUPNO (1+2+3+4)		20.488,00	8.536,67

U skladu sa navedenim, korekcija amortizacije po osnovu realizacije investicija za period 01.08.2015. do 31.12.2015. godine, računata kao 5/12 korekcije utvrđene za treću godinu prethodnog regulatornog perioda, iznosi **8.536,67 €**, u korist kupaca (20.488,00 €* 5/12).

8. Korekcija povrata na sredstva po osnovu uticaja troškova poslovanja na radni kapital

Vrijednost radnog kapitala, koji se izračunava kao jedna dvanaestina ukupnih opravdanih troškova poslovanja, u skladu sa članom 14 stav 12 Metodologije za prenos, predstavlja sastavni dio regulatorne osnove sredstava, na osnovu koje se izračunava povrat na sredstva. Ukupne troškove čine troškovi poslovanja na koje se može uticati, troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati i troškovi poslovanja na koje se ne može uticati, u skladu sa članom 7 stav 5 Metodologije za prenos.

Odlukom, broj 12/695-53 od 02.07.2012. godine, utvrđen je radni kapital za treću godinu regulatornog perioda u iznosu od **1.146.846,92 €**, na osnovu ukupnih troškova poslovanja u iznosu od 13.762.163 €.

Odlukom broj 15/2542-30 od 27.11.2015. godine utvrđena je korekcija povrata na sredstva po osnovu promjene radnog kapitala za treću godinu regulatornog perioda u iznosu od **1.727,47 €**, u korist kupaca.

Odlukom o utvrđivanju privremenih cijena za angažovani prenosni kapacitet i dozvoljenih gubitaka električne energije u prenosnom sistemu, broj 15/2050-1 od 29.06.2015. godine, utvrđena je privremena cijena za angažovani prenosni kapacitet za period od 01.08.2015. do 31.12.2015. godine. Navedene cijene su utvrđene na istom nivou kao u trećoj regulatornoj godini (01.08.2014-31.07.2015. godina), što znači da korekcije perioda u kome su se primjenjivale privremene cijene treba vršiti na osnovu podataka o utvrđenim veličinama u toku perioda 01.08.2014-31.07.2015. godina. Utvrđeni radni kapital, na kome se, između ostalog, baziraju privremene cijene, iznosi **1.145.119,45 €** (1.146.846,92 € - 1.727,47 €).

Tokom perioda 01.08.2015-31.12.2015. godina troškovi poslovanja, na osnovu kojih se utvrđuje radni kapital, ostvarili su se drugačije od utvrđenih iznosa, pa je Agencija utvrdila korekcije troškova poslovanja na koje se djelimično može uticati i troškova poslovanja na koje se ne može uticati. Korekcija troškova poslovanja na koje se može djelimično uticati, izračunata u Poglavlju E 1) i 2) ovog izvještaja, utvrđena je u iznosu od **314.923,72 €** (328.023,93 € – 13.100,21 €) u korist energetskog subjekta, dok korekcija troškova poslovanja na koje se ne može uticati, izračunata u Poglavlju E 3) ovog izvještaja, utvrđena je u iznosu od **716.991,17 €**, u korist energetskog subjekta. Usled korigovanja navedenih troškova dolazi do promjene vrijednosti radnog kapitala. Promjena radnog kapitala, utvrđena kao jedna dvanaestina korekcije troškova poslovanja na koje se može djelimično uticati i troškova poslovanja na koje se ne može uticati za period 01.08.2015-31.12.2015. godine, iznosi **85.992,91 €** u korist energetskog subjekta ((314.923,72 € + 716.991,17 €) / 12).

Korekcija povrata na sredstva po osnovu promjene vrijednosti radnog kapitala za period 01.08.2015-31.12.2015. godine, izračunata množenjem vrijednosti promjene radnog kapitala od 85.992,91 € i stope povrata na kapital od 7,24 %, utvrđuje se u iznosu od **6.225,87 €**, u korist energetskog subjekta.

9. Ukupne korekcije regulatornog perioda 01.08.2015 - 31.12.2015. godina

Kumulativno odstupanje po osnovu troškova poslovanja na koje se može djelimično uticati, troškova poslovanja na koje se ne može uticati, ostalih prihoda, prihoda po osnovu angažovanja prenosnog sistema, povrata na sredstva i amortizacije utvrđeno je kao zbir sljedećih stavki:

- korekcije troškova na koje se može djelimično uticati uslijed promjene dozvoljene stope gubitaka u distributivnom sistemu u iznosu od 314.923,72 €, u korist energetskog subjekta,
- korekcije troškova poslovanja na koje se ne može uticati u iznosu od 716.991,17 €, u korist energetskog subjekta,
- korekcije po osnovu angažovanja prenosnog sistema u iznosu od 917.370,31 €, u korist energetskog subjekta,
- korekcije ostalih prihoda u iznosu od 1.521.591,35 €, u korist energetskog subjekta,
- korekcije povrata na sredstva po osnovu investicija u iznosu od 1.166.338,58 €, u korist kupaca,
- korekcije amortizacije po osnovu investicija u iznosu od 8.536,67 €, u korist kupaca,
- korekcije povrata na sredstva po osnovu uticaja troškova poslovanja na radni kapital u iznosu od 6.225,87 €, u korist energetskog subjekta.

Shodno navedenom, utvrđuje se ukupna korekcija, za prethodni regulatorni period, u iznosu od 2.302.227,19 €, u korist energetskog subjekta.

Članom 8 stav 4 Dodatka Metodologije za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 2/12, 12/12, 61/13, 34/14 i 32/15), koji je ostao u primjeni, propisano je da ukoliko bi korekcije imale nepovoljan uticaj na poslovanje energetskog subjekta, s jedne strane, ili na kupce električne energije, s druge strane, Agencija će utvrđene korekcije primijeniti do kraja prvog višegodišnjeg perioda. Saglasno tome, a polazeći od člana 2 stav 1 tačka 1 Metodologije za prenos, kojim je propisano da se Metodologija, između ostalog, zasniva i na principu ravnoteže između interesa operatora i korisnika prenosnog sistema,

Agencija se opredijelila za ujednačen regulatorni prihod u sve tri godine regulatornog perioda kako bi se, s jedne strane, obezbjedile stabilnije cijene potrošačima, odnosno izbjegle oscilacije cijena po godinama, a istovremeno, s druge strane, i stabilan prihod energetskeg subjekta. Shodno tome, iznos korekcija od **2.302.227,19 €**, u korist energetskeg subjekta, raspoređen je na sljedeći način:

- za 2018. godinu u iznosu od **300.000,00 €**, kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke; i
- za 2019. godinu u iznosu od **2.002.227,19 €**, kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 2 dispozitiva ove odluke.

F. Regulatorno dozvoljeni prihod CGES za regulatorni period 01.01.2017-31.12.2019. godina

Na osnovu prethodno navedenog, regulatorno dozvoljeni prihod operatora prenosnog sistema koji se transponuje u tarife za regulatorni period 01.01.2017-31.12.2019. godina utvrđen je kao što je prikazano u Tabeli 17.

Tabela 17.Regulatorno dozvoljeni prihod koji se transponuje u tarife

R.br.	Kategorije obračuna	Predloženo	Utvrđeno	Razlika	Razlika	Predloženo	Utvrđeno	Razlika	Razlika	Predloženo	Utvrđeno	Razlika	Razlika
		2017. €	2017. €	€	%	2018. €	2018. €	€	%	2019. €	2019. €	€	%
		1	2	2.-1.	2./1.-1	3	4	4.-3.	4./3.-1	5	6	6.-5.	6./5.-1
a)	UKUPNI TROŠKOVI POSLOVANJA (1+2+3)*(1-α)	15.699.634,96	13.711.798,11	-2.405.268,89	-14,92%	16.621.518,00	14.030.004,62	-2.821.906,38	-16,75%	16.720.307,00	14.160.847,73	-2.758.696,27	-16,30%
1	Troškovi poslovanja na koje se može uticati	7.996.352,00	7.174.506,32	-821.845,68	-10,28%	8.506.881,00	7.188.137,88	-1.318.743,12	-15,50%	8.494.971,00	7.201.795,34	-1.293.175,66	-15,22%
2	Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati	5.597.761,00	4.657.820,85	-939.940,15	-16,79%	5.751.483,00	4.768.466,16	-983.016,84	-17,09%	5.807.026,00	4.822.145,15	-984.880,85	-16,96%
3	Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati	2.522.954,00	2.244.049,08	-278.904,92	-11,05%	2.593.547,00	2.268.281,51	-325.265,49	-12,54%	2.617.547,00	2.306.000,54	-311.546,46	-11,90%
	Troškovi koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom	677.550,00	433.448,78	-244.101,22	-36,03%	689.550,00	433.448,78	-256.101,22	-37,14%	699.550,00	433.448,78	-266.101,22	-38,04%
	Troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja	1.124.904,00	1.136.391,35	11.487,35	1,02%	1.197.997,00	1.203.623,78	5.626,78	0,47%	1.197.997,00	1.247.342,81	49.345,81	4,12%
	Troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora	482.000,00	472.625,53	-9.374,47	-1,94%	482.000,00	472.625,53	-9.374,47	-1,94%	482.000,00	472.625,53	-9.374,47	-1,94%
	Troškovi za zaštitu životne sredine	21.500,00	20.000,00	-1.500,00	-6,98%	20.000,00	20.000,00	0	0,00%	20.000,00	20.000,00	0	0,00%
	Ostali troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa zakonom	217.000,00	181.583,42	-35.416,58	-16,32%	204.000,00	138.583,42	-65.416,58	-32,07%	218.000,00	132.583,42	-85.416,58	-39,18%
b)	AMORTIZACIJA	6.598.510,00	7.340.582,51	742.072,51	11,25%	6.442.210,00	7.085.275,52	643.065,52	9,98%	6.552.292,00	6.886.259,32	333.967,32	5,10%
c)	POVRAT NA SREDSTVA	10.031.482,15	8.412.119,42	-1.619.363,12	-16,14%	11.398.294,67	8.414.188,84	-2.984.106,24	-26,18%	12.216.947,29	13.527.106,92	1.310.160,01	10,72%
d)	OSTALI PRIHODI (sa ITC)	3.284.964,00	4.965.888,88	1.680.924,88	51,17%	3.288.804,00	4.692.329,22	1.403.525,22	42,68%	9.674.294,00	10.304.117,83	629.823,83	6,51%
e)	KOREKCIJE PRETHODNOG PERIODA	0,00	0,00	0,00	-	0,00	-300.000,00	-300.000,00	-	0,00	-2.002.227,19	-2.002.227,19	-
	REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD (a+b+c-d-e)	29.044.663,50	24.498.611,16	-4.546.052,34	-15,65%	31.173.218,00	25.137.139,76	-6.036.078,24	-19,36%	25.317.270,00	26.272.323,32	1.255.053,32	4,96%

G. TROŠKOVI ZA ANGAŽOVANJE PRENOSNOG KAPACITETA KOJI SE ALOCIRAJU NA PROIZVOĐAČE PRIKLJUČENE NA PRENOSNI SISTEM

Članom 1 stav 2 tačka 1 Metodologije za prenos propisano je da se cijene utvrđene na osnovu ove metodologije primjenjuju na proizvođače električne energije priključene na prenosni sistem kao korisnike prenosnog sistema za potrebe prenošenja proizvedene električne energije.

Članom 18 Metodologije za prenos propisano je da se naknade za angažovanje prenosnog kapaciteta izračunavaju na osnovu troškova poslovanja na koje se može uticati, troškova poslovanja na koje se ne može uticati, troškova amortizacije i povrata na sredstva, umanjeno za ostale prihode, uz primjenu odgovarajućih korekcija (TAK_{t+n}^{TUT}), dok je stavovima 2 i 3 istog člana propisano da se ovi troškovi raspoređuju na energetske subjekte za proizvodnju električne energije na osnovu tarifnog elementa maksimalno raspoloživa aktivna snaga proizvodnog objekta.

Članom 19 Metodologije za prenos propisan je način određivanja dijela troškova iz člana 18 koji se alocira na proizvođače.

Detaljnom analizom zahtjeva, utvrđeni su elementi formule iz člana 19 Metodologije za prenos kako slijedi:

Koeficijent K^{Proiz} se za regulatorni period 01.01.2017 – 31.12.2019. godine utvrđuje na osnovu parametara prikazanih u sljedećoj tabeli:

Tabela 18. Obračun K_{proiz} za sve godine regulatornog perioda

K^{Proiz}	2017. godina	2018. godina	2019. godina
Vui	112.146.327,18	109.539.976,38	110.496.312,26
Vii	28.044.222,00	26.446.872,00	25.235.527,79
Voi	84.102.105,18	83.093.104,38	85.260.784,47
Eproiz	3.307.500	3.425.700	3.486.300
Epotr	3.071.800	3.175.000	3.235.000
C	0,45	0,45	0,45
Ucapex	0,7940	0,7609	0,9517
Uopex	0,2060	0,2391	0,0483
K11	0,1029	0,0953	0,1127
K12	0,2679	0,2598	0,3304
K13	0,0680	0,0789	0,0160
Kproiz	0,4389	0,4340	0,4591

Neto vrijednost osnovnih sredstava (V_{ui}) utvrđena je na osnovu Izvještaja "Analiza prinodne snage sredstava CGES AD Podgorica sa stanjem na dan 01.01.2015. godine sa procjenom vrijednosti imovine u skladu sa MRS 16, 36 i 38 sa stanjem na dan 01.01.2015. godine", broj 16/1618-23 od 25.10.2016. godine, koji je urađen od strane "Appraisal Associates" DOO Beograd, kao i podataka iz dokumenta "NEW IP 2017-2021_160926" dostavljenog elektronskim putem 01.12.2016. godine (koji sadrži podatke o planiranim aktivacijama sredstava u 2016. i 2017. godini i za 2017. godinu), a iznosi 108.257.031,11 € (stanje na dan 31.12.2015. godine), za 2018. godinu iznosi 108.195.231,91 € (stanje na dan 31.12.2016. godine), a za 2019. godinu iznosi 103.857.885,71 € (stanje na dan 31.12.2017. godine). Kako u postupku po Zahtjevu CGES Agenciji nije dostavio konačne podatke vezane za neto vrijednost osnovnih sredstava, vrijednost dalekovoda i djelova trafostanica koji se koriste za interkonekciju, iste su obračunate na osnovu usvojene procjene imovine sa stanjem na dan 01.01.2015. godine i raspoloživih podataka, što je u skladu sa članom 45 stav 3 Zakona i članom 19 stav 2 Metodologije za prenos.

Vrijednost dalekovoda i djelova trafostanica koji se koriste za interkonekciju (V_{ii}) utvrđena je na sljedeći način:

- za 2017. godinu u iznosu od 28.044.222 €, pri čemu se 26.143.568 € odnosi na vrijednost dalekovoda, a 1.900.654 € na vrijednost djelova trafostanica, na dan 31.12.2015. godine;
- za 2018. godinu u iznosu od 26.446.872 €, pri čemu se 24.666.668 € odnosi na vrijednost dalekovoda, a 1.780.204 € na vrijednost djelova trafostanica, na dan 31.12.2016. godine;
- za 2019. godinu u iznosu od 25.235.528 €, pri čemu se 23.568.848 € odnosi na vrijednost dalekovoda, a 1.666.680 € na vrijednost djelova trafostanica, na dan 31.12.2017. godine.

Planirana proizvodnja električne energije za regulatornu godinu je, na osnovu Dugoročnog energetskeg bilansa Crne Gore za period od 2017. do 2019. godine, utvrđena u iznosu od 3.307.500 MWh za 2017. godinu, 3.425.700 MWh za 2018. godinu i 3.486.300 MWh za 2019. godinu.

Planirana potrošnja električne energije direktnih i distributivnih potrošača takođe je, na osnovu Dugoročnog energetskeg bilansa Crne Gore za period od 2017. do 2019. godine, utvrđena u iznosu od:

- 3.071.800 MWh za 2017. godinu, pri čemu se 941.800 MWh odnosi na direktne kupce, a 2.130.000 MWh na distributivne kupce;
- 3.175.000 MWh za 2018. godinu, pri čemu se 995.000 MWh odnosi na direktne kupce, a 2.180.000 MWh na distributivne kupce;
- 3.235.000 MWh za 2019. godinu, pri čemu se 1.015.000 MWh odnosi na direktne kupce, a 2.220.000 MWh na distributivne kupce.

Učešće troškova amortizacije i povrata na sredstva u utvrđenim troškovima za angažovanje prenosnog kapaciteta (U_{capex}) utvrđeno je:

- za 2017. godinu u iznosu od 0,7940, kao količnik 15.752.701,94 € (7.340.582,51 € trošak amortizacije + 8.412.119,43 € povrat na sredstva) i **19.840.790,31 €** (naknade za angažovanje prenosnog kapaciteta);
- za 2018. godinu u iznosu od 0,7609, kao količnik 15.499.464,36 € (7.085.275,52 € trošak amortizacije + 8.414.188,84 € povrat na sredstva) i **20.368.673,60 €** (naknade za angažovanje prenosnog kapaciteta);
- za 2019. godinu u iznosu od 0,9517, kao količnik 20.413.366,24 € (6.886.259,32 € trošak amortizacije + 13.527.106,92 € povrat na sredstva) i **21.450.178,17 €** (naknade za angažovanje prenosnog kapaciteta).

Na osnovu prethodno navedenog, zbirni faktor učešća proizvođača u pokrivanju ukupnih troškova za korišćenje prenosnog sistema iznosi:

- za 2017. godinu **0,4389** (0,1029 + 0,2679 + 0,0680);
- za 2018. godinu **0,4340** (0,0953 + 0,2598 + 0,0789);
- za 2019. godinu **0,4591** (0,1127 + 0,3304 + 0,0160).

Primjenom navedenih koeficijenata na ukupne troškove za korišćenje prenosnog sistema po regulatornim godinama, dobijaju se troškovi za korišćenje prenosnog sistema koji se alociraju na proizvođače, i to:

- za 2017. godinu u iznosu od **8.707.520,41 €** ($0,4389 * 19.840.790,31$ €), kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tačka 3 podtačka a) dispozitiva ove odluke;
- za 2018. godinu u iznosu od **8.839.768,79 €** ($0,4340 * 20.368.673,60$ €), kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tačka 3 podtačka a) dispozitiva ove odluke;
- za 2019. godinu u iznosu od **9.848.420,71 €** ($0,4591 * 21.450.178,17$ €), kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tačka 3 podtačka a) dispozitiva ove odluke.

H. CIJENA KOJU PLAĆAJU PROIZVOĐAČI PRIKLJUČENI NA PRENOSNI SISTEM

Cijena za angažovani prenosni kapacitet po kojoj plaćaju proizvođači priključeni na prenosni sistem utvrđuje se primjenom formule iz člana 19 stav 3 Metodologije za prenos.

Za izračunavanje navedene cijene koristi se maksimalno raspoloživa snaga proizvodnih objekata priključenih na prenosni sistem, koja se dobija kao suma snaga pojedinačnih elektrana. Energetskim bilansom Crne Gore za 2017. godinu predviđeno je da je maksimalno raspoloživa snaga elektrana 848 MW (305 MW HE Perućica, 338 MW HE Piva i 205 MW TE Pljevlja). Međutim, Bilansom je u odnosnoj godini predviđenja i proizvodnja vjetroelektrana u svim mjesecima, te stoga predviđenu maksimalnu raspoloživu snagu elektrana treba uvećati za snagu VE Krnovo, čiji se ulazak u sistem očekuje u 2017. godini. Takođe, Dugoročnim energetskim bilansom Crne Gore za period od 2017. do 2019. godine, predviđeno je povećanje proizvodnje vjetroelektrana tokom 2018. i 2019. godine, što se poklapa sa najavom ulaska VE Možura u sistem. U skladu sa navedenim, maksimalna raspoloživa snaga elektrana priključenih na prenosni sistem iznosi **920 MW** (848 MW + 72 MW) u 2017. godini, a **966 MW** (848 MW + 72 MW + 46 MW) u 2018. i 2019. godini.

Saglasno prethodno navedenom, cijena za angažovani prenosni kapacitet po kojoj plaćaju proizvođači priključeni na prenosni sistem, u skladu sa članom 19 stav 3 Metodologije za prenos, utvrđuje se na osnovu troškova alociranih na proizvođače priključene na prenosni sistem i maksimalno raspoložive snage proizvodnih objekata priključenih na prenosni sistem, kako slijedi:

- za 2017. godinu u iznosu **788,7247 €/MW/mjesec** (8.707.520,41 € / 920 MW / 12), kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.III. dispozitiva ove odluke;
- za 2018. godinu u iznosu **762,5749 €/MW/mjesec** (8.839.768,79 € / 966 MW / 12), kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.III. dispozitiva ove odluke; i
- za 2019. godinu u iznosu **849,5877 €/MW/mjesec** (9.848.420,71 € / 966 MW / 12), kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.III. dispozitiva ove odluke.

I. TROŠKOVI ZA ANGAŽOVANJE PRENOSNOG KAPACITETA KOJI SE ALOCIRAJU NA OSTALE ENERGETSKE SUBJEKTE

Članom 20 Metodologije za prenos propisano je da se troškovi za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se alociraju na ostale energetske subjekte utvrđuju kao razlika troškova za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se transponuju u tarife i troškova za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se alociraju na proizvođače. Primjenom navedene odredbe, troškovi za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se alociraju na ostale energetske subjekte utvrđuju se:

- za 2017. godinu u iznosu od 11.133.269,90 € (19.840.790,31 € - 8.707.520,41 €), od čega na kupce koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **1.977.587,59 €**, a na Operatora distributivnog sistema u iznosu od **9.155.682,31 €**, kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.I. tač. b) i c) dispozitiva ove odluke;
- za 2018. godinu u iznosu od 11.528.904,81 € (20.368.673,60 € - 8.839.768,79 €) od čega na kupce koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **2.040.370,78 €**, a na Operatora distributivnog sistema u iznosu od **9.488.534,03 €**, kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.I. tač. b) i c) dispozitiva ove odluke;
- za 2019. godinu u iznosu od 11.601.757,46 € (21.450.178,17 € - 9.848.420,71 €), od čega na kupce koji su direktno priključeni na prenosni sistem u iznosu od **2.043.874,06 €**, a na Operatora distributivnog sistema u iznosu od **9.557.883,41 €**, kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.I. tač. b) i c) dispozitiva ove odluke.

J. CIJENA KOJU PLAĆAJU OSTALI ENERGETSKI SUBJEKTI

Cijena za angažovani prenosni kapacitet po kojoj plaćaju ostali energetski subjekti utvrđuje se primjenom formule iz člana 21 stav 3 Metodologije za prenos. Za izračunavanje navedene cijene koriste se podaci o godišnjim ugovorenim snagama ostalih subjekata.

Dopisom, broj 13089 od 18.11.2016. godine, koji je u Agenciji zaveden pod brojem 16/2609-27, CGES je dostavio podatke godišnjim ugovorenim snagama ostalih subjekata, i to:

- KAP 65 MW;
- Željezara Nikšić 15 MW;
- Željeznička infrastruktura Crne Gore 9 MW.

Uz dopis, broj 13061 od 17.11.2016. godine, CGES je dostavio prosječne mjesečne ugovorene snage sa Operatorom distributivnog sistema, i to: za 2017. godinu 436,231 MW, za 2018. godinu 438,179 MW i za 2019. godinu 440,625 MW.

Snaga za sopstvenu potrošnju TE Pljevlja nije dostavljena. Dugoročnim energetskim bilansom za period 2017-2019. godina, snaga TE Pljevlja planirana je na 2 MW za sve tri godine. Uvidom u izvještaje o fakturiranoj realizaciji električne energije kojima Agencija raspolaže, utvrđeno je da je prosječna angažovana snaga TE Pljevlja u prethodnim godinama iznosila znatno više i to: u 2012. godini 4,741 MW, u 2013. godini 5,415 MW, u 2014. godini 5,516 MW i u 2015. godini 2,788 MW. Ostvarenje angažovane snage TE Pljevlja u 2015. godini značajno odstupa od ostvarenih u prethodnom periodu, usled dužeg trajanja remonta termoelektrane i potiskivanja njene proizvodnje zbog povoljnih hidroloških prilika, pa podatak iz ove godine nije korišćen za obračun. Stoga je prosječna godišnja angažovana snaga TE Pljevlja utvrđena na 5,224 MW, kao prosjek ostvarenih angažovanih godišnjih snaga u periodu 2012 – 2014. godina.

Saglasno prethodno navedenom, ugovorena snaga ostalih subjekata utvrđena je:

- za 2017. godinu **530,455 MW** (436,231 MW ODS + 65 MW KAP + 15 MW Željezara Nikšić + 9 MW Željeznička infrastruktura Crne Gore + 5,224 MW TE Pljevlja);
- za 2018. godinu **532,403 MW** (438,179 MW ODS + 65 MW KAP + 15 MW Željezara Nikšić + 9 MW Željeznička infrastruktura Crne Gore + 5,224 MW TE Pljevlja);
- za 2019. godinu **534,849 MW** (440,625 MW ODS + 65 MW KAP + 15 MW Željezara Nikšić + 9 MW Željeznička infrastruktura Crne Gore + 5,224 MW TE Pljevlja).

Primjenom formule iz člana 21 stav 3 Metodologije za prenos, tarifa za tarifni element aktivna snaga utvrđuje se:

- za 2017. godinu u iznosu od **1,7490 €/kW/mjesec** (11.133.269,90 € / 530.455 kW / 12), kako je utvrđeno u poglavlju I potpoglavlju I.II. tačka 1 dispozitiva ove odluke;
- za 2018. godinu u iznosu od **1,8045 €/kW/mjesec** (11.528.904,81 € / 532.403 kW / 12), kako je utvrđeno u poglavlju II potpoglavlju II.II. tačka 1 dispozitiva ove odluke;
- za 2019. godinu u iznosu od **1,8076 €/kW/mjesec** (11.601.757,46 € / 534.849 kW / 12), kako je utvrđeno u poglavlju III potpoglavlju III.II. tačka 1 dispozitiva ove odluke.

Tarife za tarifni element aktivna snaga utvrđene za period 2017-2019. godina primjenjuju se u obračunskom periodu na snage obračunate u skladu sa članom 21 st. 4, 5 i 6 Metodologije za prenos.

K. CIJENA GUBITAKA ELEKTRIČNE ENERGIJE U PRENOSNOM SISTEMU

Članom 22 stav 1 Metodologije za prenos propisano je da troškove gubitaka u prenosnom sistemu nadoknađuju ostali subjekti na osnovu tarifnog elementa električna energija.

Primjenom navedenog člana, cijena gubitaka u prenosnom sistemu utvrđena u poglavlju I potpoglavlju I.II. tačka 2 dispozitiva ove odluke, utvrđena je u iznosu od **0,1472 €c/kWh** (4.657.820,85 € / 3.164.389 MWh / 10), na osnovu troškova gubitaka u prenosnom sistemu u iznosu od 4.657.820,85 € i neto prenosa električne energije od 3.164.389 MWh za 2017. godinu.

Cijena gubitaka u prenosnom sistemu utvrđena u poglavlju II potpoglavlju II.II. tačka 2 dispozitiva ove odluke, utvrđena je u iznosu od **0,1469 €c/kWh** (4.768.466,16 € / 3.245.992 MWh / 10), na osnovu troškova gubitaka u prenosnom sistemu u iznosu od 4.768.466,16 € i neto prenosa električne energije od 3.245.992 MWh za 2017. godinu.

Cijena gubitaka u prenosnom sistemu utvrđena u poglavlju III potpoglavlju III.II. tačka 2 dispozitiva ove odluke, utvrđena je u iznosu od **0,1465 €c/kWh** (4.822.145,15 € / 3.291.875 MWh / 10), na osnovu troškova gubitaka u prenosnom sistemu u iznosu od 4.822.145,15 € i neto prenosa električne energije od 3.291.875 MWh za 2017. godinu.

* * *

U postupku koji je sproveden po podnijetom Zahtjevu, utvrđene su sve odlučne činjenice na osnovu detaljne analize dokumentacije dostavljene uz Zahtjev, dokumentacije dostavljene na traženje Agencije i dokumentacije koju je podnosilac Zahtjeva naknadno dostavio radi davanja dodatnih pojašnjenja, a primjenom propisanih metodoloških principa za precizno obračunavanje svih elemenata koji čine regulatorni prihod energetskeg subjekta.

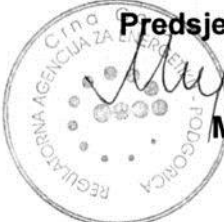
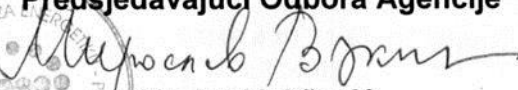
Tokom vođenja postupka ostvaren je visok nivo transparentnosti rada Agencije koji je proklamovan u članu 53 Zakona o energetici, kao i u članu 26 stav 1 i članu 29 stav 1 Metodologije za prenos, objavljivanjem Zahtjeva, prateće dokumentacije, Izvještaja o analizi dokumentacije sa predlogom regulatorno dozvoljenog prihoda i obavještenja, kao i održavanjem otvorene sjednice Odbora Agencije na kojoj je razmatran Izvještaj po zahtjevu sa predlogom stavova po mišljenjima i primjedbama, shodno članu 30 Metodologije za prenos.

Na osnovu naprijed navedenog odlučeno je kao u dispozitivu ove odluke.

Uputstvo o pravnom sredstvu: Ova odluka je konačna. Protiv ove odluke može se podnijeti tužba Upravnom sudu Crne Gore u roku od 30 dana od dana prijema iste.

Broj: 16/2609-41

Podgorica, 05. decembar 2016. godine

Predsjedavajući Odbora Agencije

Miroslav Vukčević